

Ion Luca Caragiale
CONUL LEONIDA FAȚĂ CU REACTIUNEA

- farsă într-un act -

PERSOANELE

CONUL LEONIDA, pensionar, - 60 de ani

COANA EFIMIȚA, consoarta lui, - 56 de ani

SAFTA, slujnica lor

În București, la Leonida

(O odaie modestă de mahala. În fund, la dreapta, o ușă; la stânga o fereastră. De-o parte și de alta a scenii câte un pat de culcare. În mijlocul odăii o masă împrejurul căreia sunt așezate scaune de paie. Pe masă, o lampă cu gaz ; pe globul lămpii un abat-jour cusut pe canava. În planul întâi, la stânga, o sobă cu ușa deschisă și cu câțiva tăciuni pâlپând. — Leonida e în halat, în papuci și cu scufia de noapte ; Efimița în camizol, fustă de flanelă roșie și legată la cap cu tulpan alb. Amândoi șed de vorbă la masă)

SCENA I

LEONIDA: Așa, cum îți spusei, mă scol într-o dimineață, și, știi obiceiul meu, pui mâna întâi și-ntâi pe „Aurora Democratică”, să văz cum mai merge țara. O deschiz... și ce citesc? Uite, țiu minte ca acum: „11/23 Făurar[1]... a căzut tirania! Vivat Republica!”

EFIMIȚA: Auzi colo!

LEONIDA: Răposata dumneei — nevastă-mea a d-întâi — nu se sculase încă. Sar jos din pat și-i strig: „Scoală, cocoană, și te bucură, că ești și dumneata mumă din popor; scoală, c-a venit libertatea la putere!”

EFIMIȚA (afirmativ): Ei!

LEONIDA: Când aude de libertate, sare și dumneei răposata din pat... că era republicană! Zic: gătește-te degrab', Mițule, și... hai și noi pe la revoluție. Ne îmbrăcăm, domnule, frumos, și o luăm repede pe jos pân' la teatru... (cu gravitate) Ei, când am văzut... știi că eu nu intru la idee cu una cu două...

EFIMIȚA: Ți-ai găsit!... dumneata nu ești d-ăia. Ehei! Ca dumneata, bobocule, mai rar cineva.

LEONIDA: Ori să zici nu știu ce și nu știu cum, că adicăte „acu, unde ești tu republican, ții partea națiunii...”

EFIMIȚA: Aș!

LEONIDA: Dar, când am văzut, am zis și eu: să te ferească Dumnezeu de furia poporului!... Ce să vezi, domnule? Steaguri, muzici, chiote, tãmbãlãu, lucru mare, și lume, lume... de-ți venea amețeală nu altceva.

EFIMIȚA: Bine că n-am fost la București pe vremea aia! cum sunt eu nevricoașă, Doamne ferește! pățeam alte alea...

LEONIDA: Ba nu zi asta; puteai trage un ce profit. (schimbând tonul) Ei, cât gândești c-a ținut toiul revoluției?

EFIMIȚA: Până seara.

LEONIDA (zâmbind de așa naivitate, apoi cu seriozitate): Trei săptămâni de zile, domnule.

EFIMIȚA (minunându-se): Nu mă-nnebuni, soro!

LEONIDA: Ce te gândești dumneata, că a fost așa un bagadel lucru? Fă-ți idee: dacă chiar Galibardi, de-acolo, de unde este el, a scris atunci o scrisoare către națiunea română.

EFIMIȚA (cu interes): Zău ?

LEONIDA: Mai e vorbă!

EFIMIȚA: Adică cum?

LEONIDA: Vezi dumneata, i-a plăcut și lui cum am adus noi lucrul cu un sul subțire ca să dăm exemplul Evropii, și s-a crezut omul dator, ca un ce de politică, pentru ca să ne firitisească...

EFIMIȚA (curioasă): Da'... ce spunea în scrisoare ?

LEONIDA (cu importanță): Patru vorbe, numai patru, da' vorbe, ce-i drept! Uite, țiu minte ca acum: „Bravos națiune! Halal să-ți fie! Să trăiască Republica! Vivat Prințipatele Unite!” și jos iscălit în original „Galibardi”.

EFIMIȚA (satisfăcută): Apoi, atunci dacă-i așa, a vorbit destul de frumos omul!

LEONIDA: Hehei! unul e Galibardi: om, o dată și jumătate! (cu mândrie și siguranță) Ei! giantă latină, domnule, n-ai ce-i mai zice. De ce a băgat el în răcori, gândești, pe toți împărații și pe Papa de la Roma?

EFIMIȚA (mirată): Și pe Papa de la Roma? Auzi, soro?

LEONIDA: Ba încă ce! i-a tras un tighel, de i-a plăcut și lui. Ce-a zis Papa — iezuit, aminteri nu-i prost! — când a văzut că n-o scoate la căpătâi cu el?... „Mă nene, ăsta nu-i glumă; cu ăsta, cum văz eu, nu merge ca de, cu fitecine; ia mai bine să mă iau eu cu politică pe lângă el, să mi-l fac cumătru.” Și de coala până coala, tura vura, c-o fi tunsă, c-o fi rasă, l-a pus pe Galibardi de i-a botezat un copil.

EFIMIȚA (cu ironie): Și-a cunoscut omul nașul!

LEONIDA: Vezi bine!... Acu ia spune, cam câți oameni te bate gândul că să aibă Galibardi?

EFIMIȚA: Sumedenie!

LEONIDA: O mie, domnule, numa' o mie.

EFIMIȚA: Ei! fugi că mor! și adică numa' cu o mie să...

LEONIDA (întrerupând-o): Da, da' întreabă-mă să-ți spun ce fel de oameni sunt.

EFIMIȚA: Ceva tot unul și unul.

LEONIDA: Ți mai prima, domnule, aleși pe sprinceană, care mai de care, dă cu pușca-n Dumnezeu; volintiri, mă rog: azi aici, mâine-n Focșani, ce-am avut și ce-am pierdut!

EFIMIȚA: Ei! așa da.

LEONIDA: Și toți se-nchină la el ca la Cristos; de hatârul lui, sunt în stare, trei zile d-a rândul, să nu mănânce și să nu bea, dacă n-or avea ce.

EFIMIȚA: Ce spui, soro?

LEONIDA: Ce-ți spui eu, și câte și mai câte altele și mai și.

EFIMIȚA: Bravos!

(O mică pauză și căscături de amândouă părțile)

LEONIDA: Trebuie să fie târziu, Mițule; ne culcăm?

EFIMIȚA (se scoală și se uită la ceas): Douăspce trecute, bobocule.

LEONIDA (sculându-se și el și mergând spre patul din stânga): Vezi dumneata cum trece vremea cu vorba...

EFIMIȚA (dregându-și patul): Ei! cum le spui dumneata, să tot stai s-ascuți; ca dumneata, bobocule, mai rar cineva.

LEONIDA (la pat și intrând sub plapumă): Mițo, ai zis matale fetii să vie mâine mai de dimineață ca să facă focul ?

EFIMIȚA (stingând lampa): Da. (se-nchină și se așază în pat la dreapta)

(Odaia rămâne luminată numai de flacăra tăciunilor din sobă)

LEONIDA (după ce s-a învârtit în pat până să-și facă culcușul, cu satisfacție): A! așa!

(Un moment pauză, în timp ce fiecare se așază bine în așternutul său)

EFIMIȚA (din așternut): Și zi așa cu Galibaldi, 'ai?

LEONIDA (asemenea): Așa zău!... Ei! mai dă-mi încă unul ca el, și până mâine seara, — nu-mi trebuie mai mult, — să-ți fac republică... (cu regret.) Da' nu e! Da' o să-mi zici că cu încetul se face oțetul, ori că mai rabdă, că n-a intrat zilele-n sac. (cu tărie) D-apoi bine, frate, până când tot rabdă azi, rabdă mâine ? că nu mai merge, domnule, s-a săturat poporul de tiranie, trebuie republică!

EFIMIȚA: Adică, zău, bobocule, de! eu, cu mintea ca de femeie, pardon să te-ntreb și eu un lucru: ce procopseală ar fi și cu republica?

LEONIDA (minunat de-așa întrebare): Ei! bravos! ș-asta-i bună! Cum, ce procopseală? Vezi asta-i vorba: cap ai, minte ce-ți mai trebuie? Apoi, închipuiește-ți dumneata numai un condei, stăi să-ți spui: mai întâi și-întâi că dacă e republică, nu mai plătește niminea bir...

EFIMIȚA: Zău?

LEONIDA: Zău... Al doilea că fieștecare cetățean ia câte o leafă bună pe lună, toți într-o egalitate.

EFIMIȚA: Parol?

LEONIDA: Parol... Par egzamplu, eu...

EFIMIȚA: Pe lângă pensie ?

LEONIDA: Vezi bine; pensia e bașca, o am după legea veche, e dreptul meu; mai ales când e republică, dreptul e sfânt: republica este garanțiunea tuturor drepturilor.

EFIMIȚA (cu toată aprobarea): Așa da.

LEONIDA: Și al treilea, că se face și lege de murături[2].

EFIMIȚA: Cum lege de murături ?

LEONIDA: Adicăte! că nimini să nu mai aibă drept să-și plătească datoriile.

EFIMIȚA (crucindu-se cu mirare): Maică Precistă, Doamne! apoi dacă-i așa, de ce nu se face mai curând republică, soro ?

LEONIDA: Hei! te lasă reacționarii, domnule ? Firește, nu le vine lor la socoteală să nu mai plătească niminea bir! e aproape de mîntea omului: de unde ar mai mânca ei lefurile cu lingura?

EFIMIȚA: Așa e... da'... (reflectând mai adânc) un lucru nu-nțeleg eu.

LEONIDA: Ce lucru?

EFIMIȚA: Dacă n-o mai plăti niminea bir, soro, de unde or să aibă cetățenii leafă?

LEONIDA (în luptă cu somnul): Treaba statului, domnule, el ce grije are? pentru ce-l avem pe el? e datoria lui să-ngrijească să aibă oamenii lefurile la vreme...

EFIMIȚA (lămurită): Așa da... vezi, mie nu-mi dădea-n gând. (după o pauză de reflecție) Ce bine ar fi! unde dă Dumnezeu odată să o mai vedem ș-asta, republica! (Leonida începe să sforăie) Dormi, soro?... (Leonida sforăie-nainte) A adormit.

SCENA II

(Coana Efimița se așază pe o ureche și adoarme și ea. — Unu după miezul nopții sună rar în vecinătate: patru bătăi pentru sferturi, apoi o bătaie mai gravă pentru ceas. În orchestră melodramă „misterioso”. Câteva momente pauză, după care s-aud în depărtare două-trei detunături de pușcă și chiote surde; apoi, altele mai multe fi strigăte mai distincte, și încă o dată)

EFIMIȚA (se deșteaptă și se ridică-n pat, privind cu nedumerire către ușe și întrebând cu neastâmpăr): Cine e? (pauză) Cine e? (pauză; sare din pat, aleargă repede la ușă și o încearcă dacă e bine încuiată, asemenea la fereastră, și se-ntoarce mai puțin îngrijată să se așeze iar la loc,

făcându-și o cruce) Cine știe ce-oi fi visat!... (se culcă și aștește iar; în orchestră melodramă; pauză; o salvă de detunături și strigăte înmulțite; cocoana sare din pat cât colo)... Cine e?... (o pauză, merge tremurând la masă, caută p-întunec chibriturile și aprinde lampa; foarte emoționată, încearcă încă o dată ușa, merge în vârful degetelor la dulapul de haine, îl încuie repede, ca și cum ar fi prins pe cineva în el, și ascultă cu palpitație ce se petrece înăuntru; se uită apoi pe sub paturi și prin toate colțurile, stinge lampa, se-nchină și se urcă iar în pat) Ce-o fi ș-asta? (deodată, s-aud o nouă salvă și chiote prelungite; coana Efimița sare jos și rămâne înmărmurită în picioare ascultând; o altă salvă și strigăte) Leonido! (zgomotul se repetă) Leonido!! (pauză; zgomotul se repetă cu putere; cocoana se repede peste un scaun cu exasperare, se împiedecă și cade peste patul lui Leonida) Leonido!!!

SCENA III

LEONIDA (sculându-se din somn spăimântat): 'Ai! ce e?

EFIMIȚA: Leonido! scoal' că-i foc, Leonido!

LEONIDA (speriat): Unde-i foc ?

EFIMIȚA: Scoal' că-i revoluție, bătălie mare afară!

LEONIDA: Aș! vorbă să fie! Ce te pomenești vorbind, domnule?

EFIMIȚA: Bătălie la toartă, soro: pistoale, puști, tunuri, Leonido, țipete, chiote, lucru mare, de am sărit din somn!

LEONIDA (luând-o cu binișorul): Mițule, nu-i nimica; știi cum ești dumneata nevriconă, unde am vorbit toată seara de politică, te-i fi culcat și cu fața-n sus și ai visat cine știe ce.

EFIMIȚA (impacientată): Leonido, deșteaptă sunt eu acum?

LEONIDA: Apoi de! Mițule, asta dumneata știi.

EFIMIȚA (atinsă): Bravos, bobocule! nu m-așteptam ca tocmai dumneata să te pronunți cu așa iluzii[3] în contra mea; te credeam mai altfel... îmi pare rău!... Cucoane Leonido, sunt deșteaptă; am auzit acum cum te-auz și m-auzi... revoluție, bătălie mare!

LEONIDA: Bine, Mițule, stăi, nu te importa[4] degeaba. De când m-ai deșteptat pe mine, ai mai auzit ceva?

EFIMIȚA: Nu.

LEONIDA: Apoi de! cum vine treaba asta? spune matale...

EFIMIȚA (cam în nedomirire): De, soro, știi și eu?

LEONIDA: Apoi, vezi? Dar... s-o mai luăm și pe partea ailaltă, să vedem ce-ai să mai zici. Bine, chiar revoluție să fi fost, să zicem;... nu știi dumneata că n-are nimini voie să descarce focuri în oraș ? e ordin de la poliție...

EFIMIȚA (aproape răscovinsă): De! bobocule, să zic și eu cum zici, că după cum le spui dumneata, una și cu una fac două, n-are de unde să te mai apuce omul... (stând la gânduri și iar îndoindu-se) Da' bine, soro, am auzit, am a-u-zit; cum s-auz ce nu era? ce-am auzit dacă nu era nimica?

LEONIDA: Ei! domnule, câte d-astea n-am citit eu, n-am păr în cap! Glumești cu omul! Sentâmplă... (cu tonul unei teorii sigure) că fiincă de ce? o să mă-ntrebi... Omul, bunioară, de par egzemplu, dintr-un nu-știu-ce ori ceva, cum e nevriscos, de curiozitate, intră la o idee; a intrat la o idee? fandacsia e gata; ei! și după aia din fandacsie cade în ipohondrie. Pe urmă, firește, și nimica mișcă.

EFIMIȚA: Comèdie, soro! (minunându-se) Așa o fi!

LEONIDA: Bunioară și la dumneata acuma, o ipohondrie trecătoare; nu-i nimica... Hai să ne culcăm: noapte bună, Mițule.

EFIMIȚA: Noapte bună. (încă nedomirită oarecum, stinge lampa și se vâără în pat.)

LEONIDA (după o pauză): Nu te mai culca cu fața-n sus, Mițule, că iar visezi.

(Cocoana s-așază p-o ureche; în odaie întunerec, în orchestră melodramă; o pauză, după care d-odată se aud în depărtare chiote, strigăte și detunături)

SCENA IV

EFIMIȚA: Ai auzit?

LEONIDA: Ai auzit?

(Amândoi, d-odată, se ridică înfiorați. Zgomotul s-apropie)

EFIMIȚA (sărind din pat): E idee, Leonido ?

LEONIDA (cu spaimă): Aprinde lampa... (sare și el din pat)

(Zgomotul mai aproape)

EFIMIȚA (aprinzând lampa): E fandacsie, bobocule ?

LEONIDA (tremurând): Nu-i lucru curat, Mițule!

(Zgomotul tot mai tare)

EFIMIȚA: E ipohondrie, soro?

(Zgomotul crește mereu)

LEONIDA: E primejdie mare, domnule! Ce să fie?

EFIMIȚA: Ce să fie? dumneata nu vezi ce să fie? Revoluție, bătălie mare, Leonido!

LEONIDA (ciudindu-se): Bine, frate, revoluție ca revoluție, da' nu-ți spusei că nu-i voie de la poliție să dai focuri în oraș ?

(Zgomotul crește înainte)

EFIMIȚA (tremurând): Voie, ne-voie, auzi ?

LEONIDA (asemenea): Auz: da' nu e, nu se poate să fie revoluție... Câtă vreme sunt ai noștri[5] la putere, cine să stea să facă revoluție?

EFIMIȚA: De! întrebă-mă să te-ntreb... (zgomot mare) Auzi ?

LEONIDA: Unde mi-este gazeta? (nervos) că dacă o fi să fie revoluție, trebuie să spuie la „Ultime știri”. Unde mi-e gazeta? (merge la masă, ia gazeta, își aruncă ochii pe pagina a treia și dă un țipăt) A!

EFIMIȚA: Ei!

LEONIDA (pierdut): Nu e revoluție, domnule, e reacțiune; ascultă: (citește tremurând) „Reacțiunea a prins iar la limbă. Ca un strigoi în întunec, ea stă la pândă ascuțindu-și ghearele și așteptând momentul oportun pentru poftetele ei antinaționale... Națiune, fii deșteaptă!” (cu dezolare) Și noi dormim, domnule!

EFIMIȚA (asemenea): Cine strică, soro, dacă nu mi-ai citit gazeta de cu seara!

(Zgomot tare)

LEONIDA (prăpădit): Și pe mine mă știu toți reacționarii că sunt republican, că sunt pentru națiune.

EFIMIȚA (tremurând și începând să plângă): Ce-i de făcut, soro?

LEONIDA (stăpânindu-se ca să-i facă curaj): Nu te speria, Mițule, nu te speria...

(Salve și chiote foarte apropiate)

EFIMIȚA: Iute, soro, pune mâna.

(Amândoi trag cearșafurile din paturi în mijlocul casii, golesc dulapul, scrinul, și fac două legături mari; apoi baricadează ușa cu paturile și cu mobilele)

LEONIDA (lucrând): Mergem la gară pân dosul Cișmegiului, și plecăm până-n ziuă cu trenul la Ploiești... Acolo nu mai mi-e frică: sunt între ai mei! republicani[6] toți, săracii!

(Zgomot și mai aproape)

EFIMIȚA (îngrozită, oprindu-se din lucru și ascultând): Soro! soro! auzi dumneata? Zavragiii[7] vin încoace!

LEONIDA (asemenea): Auz... (tremură) Și cum sunt eu deocheat, drept aicea vin, să ne dărâme casa.

EFIMIȚA (îndoindu-se de genuchi și înecându-se): Nu-mi spune, soro, că mor!

LEONIDA: Fă iute, iute!

(Zgomotul și mai aproape; Leonida cade-n genuchi)

EFIMIȚA: Soro, mor! a intrat în ulița noastră...

LEONIDA: Stinge lampa!

(Cocoana suflă iute în lampă; zgomotul este sub ferestre. Amândoi sunt trăsniți. O pauză, zgomot și apoi câteva bătăi în ușa d-afară)

EFIMIȚA (șoptind): Sunt la ușă.

LEONIDA (asemenea): Atât mi-a fost!... Nu te mișca. (bătăile se repetă mai tare; zgomotul s-a cam depărtat) Să ne ascundem în dulap...

EFIMIȚA: Să lăsăm calabalâcul și să sărim pe fereastră...

LEONIDA: Dar dacă or fi intrat în curte?

(Bătăile în ușă se îndesesc cu nerăbdare; zgomotul se depărtează mereu)

UN GLAS DE FEMEIE (d-afară): Dar asta, comédie!

EFIMIȚA (cu uimire, plecându-se spre ușă s-asculte): 'Ai?

LEONIDA (oprind-o): St! nu te mișca!

(Pumni tari în ușă; zgomotul și mai departe)

GLASUL (d-afară): Ei! Doamne! (strigând) Coniță!

EFIMIȚA (uimită): E slujnica, Leonido, Safta.

(Chiotele și împușcăturile d-abia se mai aud foarte departe)

LEONIDA: St! parcă s-a mai depărtat zavera!

(Bătăi desperate în ușă)

GLASUL (d-afară): Deschide, cocoană, să fac focul. (o pauză. Leonida și Efimița ascultă uimiți, neștiind ce să creadă) Vai de mine! nu-i bună asta! a pățit boierii ceva!

EFIMIȚA: E Safta... (vrea să meargă la ușă)

LEONIDA (oprind-o): St! nu deschide o dată cu capul!

EFIMIȚA (nemaiputând răbda și zmucindu-se): Trebuie să deschiz, soro, că-ncepe dobitoaca să țipe și-i mai rău: ne dă de gol la zavrăgii!

(Bătăi din toate puterile în ușă)

LEONIDA (comprimându-și inima și cu un ton de supremă resignare): Deschide!

EFIMIȚA (mergând în vârful degetelor la ușă, întrebă cu gura jumătate): Cine e?

GLASUL (d-afară): Eu, cocoană; am venit să fac focul.

EFIMIȚA (stă un minut la îndoială, apoi se hotărăște și, dând în lături baricada, deschide și cu glasul alertat): Haide, intră.

(în odaie e întunec. Coana Efimița ține piept Saftii la ușă)

SCENA V

EFIMIȚA (mișcată, cu tonul misterios): Ce-i afară, Safto ?

SAFTA (care a intrat cu un braț de lemn): Bine, cocoană, ce să fie! Da' pân-acuma n-am putut închide ochii: toată noaptea a fost masă mare la băcanul din colț; acu d-abia s-a spart cheful. Adineaori a trecut p-aici vreo câțiva, se duceau acasă pe două cărări; era și Nae Ipingescu, ipistatul, beat frânt; chiuia și trăgea la pistoale... obicei mitocănesc.

LEONIDA (nedomirit): Ce obicei?

SAFTA: Știi, a făcut oamenii chef, c-aseară a fost lăsata-secului.

EFIMIȚA (înseninându-se și prinzând limbă, cătră Leonida cu umor): A fost lăsata, secul!

LEONIDA (îmbărbătat): Ei vezi ? (plin de triumful teoriei) Tot vorba mea, domnule! Omul, bunioară, de par egzamplu, dintr-un nu-știu-ce ori ceva, cum e nevrinos, de curiozitate, intră la o idee; a intrat la o idee? fandacsia e gata; ei! și după aia, din fandacsie cade în ipohondrie. (către cocoana) Văzuși?

EFIMIȚA (cu chef): Ei! soro! parcă ziceai că nu e voie de la poliție să se dea cu pistoale în oraș ?

LEONIDA (sigur): Apoi bine, nu vezi dumneata că aici a fost chiar poliția în persoană...

EFIMIȚA: Ei, bobocule, apăi cum le știi dumneata toate, mai rar cineva! (aprinde lampa)
(Amândoi sunt foarte veseli. Safta rămâne încremenită văzând răsturnarea odăii)

Cortina

Ion Luca Caragiale
D'ALE CARNAVALULUI

ACTUL I

(Un salon de frizărie de mahala. Mobile de paie. Ușe și fereastră de prăvălie în fund. La dreapta, în planul întâi o ușe; în planul al doilea un lavabo. Ambele planuri din dreapta sunt mascate de restul scenii printr-un "para-vent".)

SCENA I
IORDACHE, apoi PAMPON

IORDACHE (șade pe un scaun și dă un brici la piatră, fredonând)

"Și mă cere, mamă, cere.

- Cine dracul te mai cere?

-Și mă cere d-un bărbier..."

PAMPON (intrând prin fund)

Aici este frizăria lui d. Nae Girimea?...

IORDACHE (sculându-se politicos)

Da, poftiți... Barba? Părul?

PAMPON Nimic...

IORDACHE Atunci, poate, vă spălați la cap?

PAMPON Eu nu mă spăl niciodată la cap, pentru că sufăr de...

IORDACHE De măsea? Știi cum ți-o scoț? Odată... pac!

PAMPON Ei, nu de măsea... sufăr de bătaii...

IORDACHE De bătaii?... Știi cum le...

PAMPON Ei! Lasă-mă-n pace, omule; nu mă spăl la cap

pentru că sufăr de bătaii de inimă. Înțelege odată că n-am venit pentru alișveriş.

IORDACHE Atunci, pentru ce?

PAMPON Am o trebuință cu d. Nae Girimea... Nu cumva ești d-ta?

IORDACHE Nu, eu sunt calfă...

PAMPON D. Nae nu este aici?

IORDACHE Nu domnule; îl aștept: trebuie să vie foarte curând...

PAMPON Atunci îl aștept și eu... Se poate?

IORDACHE De ce nu? Poftiți... (îi dă un scaun.)

PAMPON (după o mică pauză)

Mă rog, la d-voastră se fac și abonamente?

IORDACHE Da: 12 rasuri 3 franci, ceva a la "vivat concurența!" Să poftească oricare daca le dă mâna; glumești d-ta? Vine un ras, ori un tuns 25 de santimuri, cu pudră, unt de migdale, livantă... Pentru frezat, spălat, bătații, se plătește supliment.

PAMPON Și biletele de abonament le aveți cu o pecetie, ca ăsta? (arată biletul pe care-l scoate din portofel.)

IORDACHE Nu... ăsta este din ale vechi; gândesc că numai ăsta a mai rămas. (îl examinează.)

Pesemne că d-ta ai luat biletul ăsta demult și ai plecat din București. Trebuie să vi-l schimbăm; pe astea le-am tras din circulație.

PAMPON (punând biletul la loc)

Nu; e altceva cu biletul ăsta...

IORDACHE Până acu vreo trei luni le aveam așa, pentru iconomie adică: punea d. Nae pecetea pe o bucată de hârtie ori de mucava, și pe urmă la fiecare răsătură trăgeam cu cerneală o dungă,

până se făcea douăsprece. Acu, pentru că ni s-a întâmplat o istorie cu un spițer, a hotărât d. Nae să dea la tipografie să i le facă cu numere: l-am ras? Țac! Ii tai numărul.

PAMPON Cu un spițer? Ce istorie?

IORDACHE Al dracului spițerul! Închipuiește-ți d-ta! Lua un bilet, îl rădeai, trăgeai o dungă. Să zicem că asta era marți; bun! Joi, iar o dungă; sâmbătă, alta: trei dungă. Marțea ailaltă, te uitai la bilet: numai o dungă. Peste asta mai trăgeam una; una și cu una două. Joi mai trăgeam una, care va să zică trei; bun! Marțea ailaltă... biletul alb.

PAMPON Alb?

IORDACHE De tot...

PAMPON Cum asta?

IORDACHE Așteaptă să vezi, că e frumoasă... A mers așa preț de vreo zece luni de zile, până să băgăm noi de seamă... Mușterii mulți... l-ai ras, i-ai tras dunga, te culci pe urechea aia, și nu-i mai ții altă socoteală. Intr-o sâmbătă seară, vine spițerul, și nu știu cum din vorbă, - era lume multă în prăvălie, - lui d. Nae i se pare că spițerul cere un bilet, și-mi zice: "Iordache, un bilet nou lui d. Frichinescu...", așa-l cheamă. Dar el... zice: "Eu bilet nou? N-am cerut; al meu e nenceput - ..." și scoate biletul alb ca laptele... Măi, ce dracul! Ne uităm noi lung, eu și d. Nae, la bilet... pe urmă ne uităm la spițerul, pe urmă unul la altul, și d. Nae zice: "Bine!" și-i trage o dungă. Pleacă spițerul... Zice d. Nae: "Iordache, biletul spițerului e cu scamatorie; ia să-l ținem noi de scurt: ori că ne-a luat bilete, ori că ne-a furat pecetia, ori că și-a făcut el alta pe model, că prea se-ntinde abonamentul lui ca cașcavalul prăjit..."

PAMPON Ei, în sfârșitul sfârșitului ce era?

IORDACHE Stăi să vezi. Al dracului spițerul! Asta era într-o sâmbătă. Marți dimineața, altă dungă; - dar acum la însemnam și cu tibișir pe pervazul ușii; - două; joi alta, trei,... sâmbătă alta...

PAMPON (cam impacientat)

Patru...

IORDACHE Joi...

PAMPON Ei! Spune odată, că n-am vreme de stat.

IORDACHE Parcă ziceai că aștepti pe d. Nae.

PAMPON Bine, îl aștept, dar spune odată.

IORDACHE Daca nu mă lași... Joi, un ras și un tuns, două dungă: cinci și cu două șapte; pe bilet șapte, pe ușe șapte, în sfârșit, sâmbătă îl raz iar; dau să scriu dunga: pe bilet erau patru și cu una acu cinci; pe ușe șapte și cu una opt. Spițerul nu știa că mijlocește contabilitate dublă. Marți, pe ușe opt și cu una nouă; pe bilet trei și cu una patru; și pe urmă joi, pândeste când nu e d. Nae în prăvălie, și intră; după ce-l raz, zice: "Scrie una, că am luat bilet nou de la d. Nae"... Pe ușe nouă și cu una zece...

PAMPON Ei? Prin urmare...

IORDACHE Ei! Prin urmare, ștergea dungile cu doftorii, cu metaluri de-ale lor de la spițerie.

PAMPON Și cum a rămas?

IORDACHE N-a vrut d. Nae să facă scandal, măcar că era de un procuror ceva. D. Nae, știi, mai galant, i-a luat biletul și vreo cinci franci câți i-avea în buzunar, i-a făcut un moral bun, din porc și din măgar nu l-a mai scos, i-a tras vreo două palme și l-a dat pe ușe afară...

PAMPON (care a ascultat cu atenție, ca lovit de o inspirație)

A! Ce idee mi-a venit! Parfumurile, odicoloanele, pomădurile, liubemurile Didinii!... Spițerul!...

Da!... Zici că biletele astea le-ați tras din circulație de mai bine de trei luni?

IODACHE Da.

PAMPON Zici că d. Nae a luat înapoi biletul cu scamatoria de la spițerul?...

IODACHE Da.

PAMPON Ei? Spițerul în vreme de zece luni cât v-a tras pe sfoară, numai cu un bilet a lucrat?...

IODACHE Știu și eu?

PAMPON Era peste puțină. Atunci ați fi băgat de seamă mai degrabă... Ia adu-ți aminte bine.

IODACHE De unde să-mi aduc aminte!... E de mult...

PAMPON A! Ce idee! Să vedem! Mă duc... mă întorc numaidecât... Spune-i lui d. Nae că am să-i vorbesc... Viu cât mai degrabă, (iese în fund. La ieșire se lovește cu Mița, care intră foarte agitată.) A! Pardon, madam!...

IODACHE, MIȚA SCENA II

IODACHE, MIȚA

MIȚA Iordache! Unde e Nae?

IODACHE Nu știi; a plecat de azi-dimineață și până acuma nu s-a mai întors. Trebuie să fie, ca să mă pot duce și eu la masă.

MIȚA (trântindu-se pe un scaun)

Am să-l aștept și eu...

IODACHE Dar dacă vine târziu, eu ce să fac? Să rabd de foame? Trebuie să închiz prăvălia și să mă duc la mâncare...

MIȚA Nu știu, nu voi să știu de nimic... (patetică.) Iordache...

IODACHE Ce?

MIȚA Iordache, sunt nenorocită...

IODACHE A simțit Crăcănel ceva...

MIȚA Aș! Crăcănel! - îți spui că sunt nenorocită...

IODACHE Pentru?

MIȚA Nae! Nae, pe care l-am iubit, pe care l-am adorat pentru eternitate, până la nebunie... Tu știi cât l-am iubit?

IODACHE Ei! Da. Ei! Ce?

MIȚA (montându-se treptat)

Nae mă traduce.

IODACHE Aș!

MIȚA Mă traduce la sigur.

IODACHE Fugi de-acolo!

MIȚA La sigur... De opt zile nu l-am văzut. Ii scriu: "Bibicule, Mangafaua pleacă mâine miercuri la Ploești, remâi singură și ambetată; sunt forte rău bolnavă; vino, să-i tragem un chef..." Și Năică nici nu-mi răspunde. Iubește pe alta, mi s-a făcut semn. În cărți cade mereu gând la gând cu bucurie, cu dragoste, cu teamei, cu întâlniri pe drum de seară cu o damă de verde.

IODACHE Aș! Nu mai crede în mofturile cărților, frate...

MIȚA Trebuie s-o știu, trebuie s-o află... și să vedem... O să fie un scandal... da un scandal... cum n-a mai fost până acuma în "Universul".

IORDACHE Aș! Nu-i nimica! Ți-ai făcut spaimă de gelozie, (dând din umeri, urcă până-n fund, unde dă piept în piept cu Catindatul de la percepție.)

MIȚA Un mușteriu! Poate mă cunoaște... Nu voi să mă compromentez. Trec să aștept în odaie, (iese pe după paravan în dreapta.)

IORDACHE, CATINDATUL (legat cu o basma la fălci)
SCENA III

IORDACHE, CATINDATUL (legat cu o basma la fălci)

CATINDATUL (către public, coborând)

Pfii! Al dracului mă doare!... Dar știi cum?... lucru mare... Nu mai merge... M-am hotărât.

Trebuie s-o încerc și p-asta...

IORDACHE (care l-a urmărit, coborând înaintează un scaun până în mijlocul scenei)

Ia poftiți! Poftiți!...

CATINDATUL (hotărât)

Știi s-o scoți? Scoate-mi-o!

IORDACHE N-ai idee cum ți-o scot; până să clipești din ochi, o dată, pac!... Ia poftiți! Poftiți!...

CATINDATUL Uf! Mersi!

IORDACHE Ia poftiți...

CATINDATUL Ce n-am pus, domnule? Ce să-ți mai spui? Ce n-am pus? Mi-am tăbăcit gingiile... Ce n-am pus?

IORDACHE Ce să-i spui, domnule? E odată vătămată, s-a isprăvit: picături de rădăcină de clește.

CATINDATUL Ce n-am pus?... în sfârșit, astăzi m-a învățat unul de la noi de la percepție...

IORDACHE A! D-ta ești de la percepție?...

CATINDATUL Da, catindez până la o vacanță. Nu e vorba, am cu ce trăi; am parte în bogasierie la Ploești; îmi tri- mete parale Nenea Iancu; dar știi, orișicât poți zice, tre-buie pentru ca să-ți faci o carieră ca tânăr...

IORDACHE Mai e vorbă...

CATINDATUL A! Eu aș fi avut parale multe, dacă nu mă- ncurcam în tratație de amor pe vremea războiului. O iu-beam, o iubeam!... și ea mă traducea... cu un ofițer de itidenție.

IORDACHE Ei, ș-acuma?

CATINDATUL Acuma... nu-ți spui? Catindez la percepție, (mâhnit.) Dar catindez de mult... Știi, catindezi azi, cat- indezi mâine, o lună, două, trei, un an... Bine, până când? Nu zic să mă facă ajutor, ori reghistrat, domnule, dar măcar acolo ceva.

IORDACHE Adică să te înainteze.

CATINDATUL Măcar un copist de clasa a doua.

IORDACHE Și acuma câtă leafa primiți în mână?

CATINDATUL Nu ți-am spus că sunt catindat? Nimic, de doi ani de zile, nimic, (șade.)

IORDACHE Nimic?

CATINDATUL Nimic...

IORDACHE Dar... reținere nu vă face?

CATINDATUL Asta, ce-i dreptul, nu...

IODACHE Tot e bine... Ei!... ia dezleagă-te.

CATINDATUL Pentru ce?

IODACHE Legat, nu poci...

CATINDATUL Ce?

IODACHE Pentru că nu poți căsca gura.

CATINDATUL Pentru ce să casc gura?

IODACHE Aminteri cum să ți-o scot?

CATINDATUL Ce să-mi scoți?

IODACHE Ei, asta-mi place! Pentru ce ai venit aicea?... Măseaua...

CATINDATUL Măseaua?

IODACHE Ei da, măseaua, (merge și scoate instrumentele dintr-o masă.) Știi cum ți-o scot?... până să clipești din ochi (revine lângă Catindat) odată... pac!

CATINDATUL (care s-a sculat)

Uf!

IODACHE Șezi...

CATINDATUL Mersi, am șezut destul...

IODACHE Trebuie să stai jos... ca să am loc în sus să trag... d-a-m-picioarele cum?

CATINDATUL N-o mai scoț... mi-a trecut.

IODACHE Cum ți-a trecut?

CATINDATUL Nu ți-am spus că m-a învățat unul de la noi de la percepție... zice c-a citit în cartea lui Matei.

IODACHE De la Matei citire?

CATINDATUL Nu vanghelistul, ăsta e altul, e doftor de bătăture în Italia și face și vâpsea pentru păr...

IODACHE Ei?

CATINDATUL Ei? Să zicem că mă doare! întâi rabd cât pot... pe urmă, pui doftorii; pe urmă, dacă văz că nu mai merge, mă duc hotărât la bărbier să mi-o scoată... bun! Cum intru...

IODACHE Ei! Prin urmare...

CATINDATUL Cum intru, zic serios: știi s-o scoți? Scoate-mi-o! De par exemplu, adineaori la d-ta... D-ta nici nu înțelegeai ce vreau eu... Și pe urmă, mă dau în vorbă, mai de una, mai de alta... Dar când intru, simț odată ca un cuțit (arată la falcă), cald, și pe urmă rece; pe urmă din vorbă-n vorbă, vii d-ta, subfirugul, cu cleștele: atunci deodată simț iar un cuțit... rece, și pe urmă numaidecât cald... și pe urmă nu mai simț nimic... Vezi d-ta, pesemne, nu știu cum devine care va să zică de este al naturii lucru ceva, că măseaua, în interval de conversație, de frică trece...

Ei... al dracului italianul!

IODACHE (care a ascultat cu multă atenție)

Fugi, d-le, cu superstițiile italienești... îmi pare rău de d-ta, om tânăr!... Bine, d-ta nu vezi cum e naturelul la toate, că trebuie să aibă o bază, măcar cât de mică, dar să fie bază. Ce nu are bază cum poate să fie naturel? Ori să-mi spui d-ta că Matei ăla al d-tale - că eu nu-l cunosc - te-a învățat adică să mergi prin ploaie fără umbrelă și să zici, numai așa la un capriț, că e soare... și să nu te ude... Auzi d-ta mofturi italienești!

CATINDATUL Așa e, decât n-are a face cu măseaua, (face o grimasă în partea măselii.)

IODACHE Ba prea are a face.

CATINDATUL Ba nu. (altă grimasă.)

IODACHE Ba da, tot lucru naturel...

CATINDATUL Ba nu!... (altă grimasă.) Hait!

IODACHE Ce?

CATINDATUL Iar m-a apucat (începe să se plimbe) dar rău... rău de tot...

IODACHE Vezi... vorba mea... știi eu...

CATINDATUL (oprindu-se în loc din umbrelă, și cu un ton foarte hotărât)

Știi s-o scoți? Scoate-mi-o!

IODACHE Șezi...

CATINDATUL (hotărât)

Adu cleștele, (șade.)

IODACHE (merge, ia cleștele și revine)

Zi că te-a ciupit un purice... odată... pac!

CATINDATUL (uitându-se țintă la clește și apoi sculându-se)

Mi-a trecut. Ai văzut? Vorba mea... știi eu... Al dracului italianul!...

IODACHE (plictisit)

A!

CATINDATUL (foarte mulțumit)

Salutare, neică, și mersi! (pleacă.)

IODACHE Stai, domnule!...

CATINDATUL Nu mai pot... e târziu... am treabă la canțilerie, am o groază de avizuri de făcut...

Salutare, neică, și mersi! (iese repede prin fund.)

IODACHE, apoi MIȚA **SCENA IV**

IODACHE, apoi MIȚA

IODACHE Așa haplea mai rar... Ce dracul face d. Nae de nu mai vine... Sunt aproape de douăsprece... Mă leșin de foame. (Mița intră din dreapta.) Mița? O uitasem!...

MIȚA N-a venit Nae încă?

IODACHE Uite ce e, coană Mițo, d-ta tot zici că-1 aștepți; eu mă repez aici aproape să-mbuc ceva și mă-ntorc numaidecât... nu-i așa? (își ia pălăria.)

MIȚA Poți să te duci.

IODACHE Da', nu pleci? Să nu rămâine prăvălia singură...

MIȚA (nervoasă)

Ți-am spus o dată: îl aștept până mâine, până poimâine, până o veni!

IODACHE Atunci mă duc... mă-ntorc la moment, (iese în fund.)

MIȚA, apoi PAMPON
SCENA V

MIȚA, apoi PAMPON

MIȚA Să-l aștept, da, să-l aștept... Trebuie să vie... Să mă traducă pe mine Nae... și să nu-mi răzbun? Peste poate!

PAMPON (care a intrat)

Mă rog, d. Nae n-a venit încă? (salută.)

MIȚA (aparte)

Un muștiriu... (tare.) Nu, domnule, și eu îl aștept... Dacă poftiți și dv. să-l așteptați., vine ori dânsul ori băiatul...

PAMPON Mersi, madam, (șade, aparte.) Curățică. (tare, după o pauză.) D-voastră sunteți rudă, ori consoarta dumnealui...

MIȚA (tristă) Nici rudă, nici consoartă, d-le... îi sunt... adică i-am fost... amică... Am venit pentru o mică afacere.

PAMPON Ca și mine...

MIȚA La d-ta... nu poate fi ca la mine... La mine e chesti-une de traducere.

PAMPON în amor?

MIȚA (asemenea) Da, în amor...

PAMPON Ca și la mine...

MIȚA Ca și la d-ta?... Cum?

PAMPON Mi se pare, adică nu mi se pare... sunt aproape sigur că sunt tradus.

MIȚA Ca și mine...

PAMPON Și numai d. Nae poate să mă puie pe urma aceuia care a devenit în chestiune. A! Dar n-are să-mi scape... Sunt hotărât! Am să-i dau o curățenie spițerului să mă pomenească!

MIȚA E spițer?

PAMPON Da, desigur spițer. Aflasem adineori cum îl cheamă de la băiatul de aici.

MIȚA De la Iordache...

PAMPON Da; îmi spusese cum îl cheamă, dar i-am uitat numele cu gândul la dovezi, - pentru că am dovezi, - niște hârtii pe care le-am găsit în odaie la Didina.

MIȚA Didina...

PAMPON Da, amanta mea, cell mai sacru amor, pentru care mi-am sacrificat cariera de militar, fiin'că până să nu o cunosc am fost tist de vardiști la Ploești... Și sunt turbat de gelozie! Toată noaptea n-am dormit...

MIȚA Ah! Mie-mi spui ce-i gelozia?... Numai o noapte n-ai dormit? Nu știi nimic! Câte nopți!...

PAMPON Nu, az-noapte nu a devenit din gelozie, pentru că nu începuse încă chestia... Am jucat la Podul Gârlii conțină cu niște papugii până la șase az-dimineată... I- am ras...

MIȚA Să nu te bucuri... Și eu câștig la conțină, dar ce folos! Noroc la cărți, nenoroc la amor...

PAMPON Aș! La mine nu e noroc, e știință: îi iau la sigur... poate că să am o goană nebună, să pierz. Eu joc conțină oarbă cu fantele, și am eu merchezul meu. Bunioară, cărțile le țiiu în stânga și joc cu dreapta; am bătut cu fan-tele, pui cărțile bătutejos, și fantele la loc în mâna stângă, pentru altă ocazie... Az-noapte i-am stins...

MIȚA (plictisită) Nu mai vine Nae...

PAMPON Astfel dar az-dimineată,conița mea, pe la șase ceasuri, mă întorc acasă, la Didina; bat la ușe, se scoală somnoroasă și-mi deschide. Era încă întunec; aprinz lumânarea... Dar, când viu prea târziu, e totdeauna supărată și-ncepe să mă certe... Acuma nu zice nimic: se-ntoarce, pardon, cu fața la perete și tace. Zic eu (Mița plictisită s-a sculat și se plimbă) în gândul meu: e supărată... s-o las să doarmă; când o vedeamâine c-am câștigat trei poli, îi trece... Dau să mă dezbrac și văz jos lângă mescioară două hârtiuțe. M-aplec - cum le-am văzut am simțit un fior rece, - m-aplec, le iau: ce era? Un bilet de abonament la frizăria model a lui d. Nae Girimea...

MIȚA Nae Girimea?... (se interesează.)

PAMPON Da, și un bilet de amor de la o damă către "Bibicul" ei...

MIȚA "Bibicul"?

PAMPON Da, către spițerul... Să vezi cum am aflat pe urmă că e spițer.

MIȚA (aparte)

"Bibicul"! S-ar putea?

PAMPON Cum am citit hârtiuțele și am văzut pecetia pe bilet: "Frizăria model, Nae Girimea", mi-am luat iar baltonul și bastonul și am ieșit binișor; Didina adormise iar. Mă duc la poliție, cercetez și aflu că aici e frizăria. Am venit; d. Nae nu era aici. Băiatul mi-a spus că bilete de astea...

MIȚA (interesându-se nerăbdătoare)

În sfârșit?

PAMPON în sfârșit, ce mai să lungim vorba degeaba,conița mea, spițerul este... După câte mi-a spus băiatul, am fost cu biletul la spițerie, am spus că aveam ceva scris pe el și s-a șters cu un fel de asenție, și că aș vrea să știu ce era scris... se poate? Și spițerii nu știu ce-a făcut, ce-a turnat pe bilet, - mirosea a spirt de țiperig, - și-n două minute a ieșit iar dungile la loc...

MIȚA Să fie cu puțință?...

PAMPON Le-am numărat: sunt cizeci și cinci de dungi. Spițerul mișel! L-am prins mai rău decât d. Nae: o să-i dau o curățenie... să-i rup șalele!...

MIȚA (aparte)

Să fie Nae? A! Ce răzbunare ar fi! (tare.) Domnule, zici că biletul de amor este către "Bibicul"?

PAMPON Da!

MIȚA Și este iscălit de cine?

PAMPON "A ta adorantă, Mița..."

MIȚA Mița! A! Dumnezeule!

PAMPON Ce?

MIȚA Domnule, ești sigur că e spițer?...

PAMPON Firește... Mai sigur se poate? Biletul era alb... spirt de țiperig și d-odată cizeci-și-cinci de dungi... Le- am numărat... poftim să le numeri și d-ta...

MIȚA Și ai venit aici pentru ca să aflu numele omului cu chestia de traducere?

PAMPON Da.

MIȚA Eu am o presimțire...

PAMPON Care?

MIȚA Cum este amanta dumatăle?

PAMPON Cum să fie adică?

MIȚA De roșu, de ghindă, de tobă, ori de verde?
PAMPON De verde...
MIȚA De verde?
PAMPON Da.
MIȚA Și ai la d-ta biletul cătră "Bibicul", pe care zici că l-ai găsit în odaia damii de verde?
PAMPON Da.
MIȚA A' să-l văz degrabă...
PAMPON (dându-i biletul)
Iacătă-l.
MIȚA (ia biletul, îl privește și face o mutră grozav de disperată)
A! Am să-mi răzbun!... (solemnă.) Domnule, nu te juca cu inima unei femei nenorocite... Spune drept: biletul ăsta l-ai găsit în odaia amanții d-tale? Jură...
PAMPON (grav)
Pe onoarea mea!
MIȚA Uite-te la biletul ăsta... l-ai citit? (citind nervos.) "Bibicule, Mangafaua pleacă mâine miercuri la Ploești, remâi singură și ambetată; sunt foarte rău bolnavă: vino negreșit, am poftă să-i tragem un chef... A ta adorantă, Mița..." Ai văzut biletul?... Acuma uite-te la mine bine...
PAMPON Ei? (îi ia înapoi biletul.)
MIȚA Ei! Eu, eu sunt nenorocita care am scris biletul ăsta...
PAMPON Se poate?
MIȚA Da, se poate... (dezolată.) Și omul care a fost la Didina dumitale este amantul meu!...
PAMPON Amantul dumitale? Spițerul?
MIȚA Ce spițer? Nu-i spițer... (frământându-se.) A! Trebuie să am o explicație... O să-mi răzbun... o răzbunare teribilă!
PAMPON (același joc)
Amantul dumitale? Trebuie să-l știu și eu, trebuie să-l văz. Eu nu mă mulțumesc pe răzbunarea dumitale... Trebuie ca să-mi răzbun eu!... (se plimbă turbat.)
MIȚA Juri să ne răzbunăm împreună?
PAMPON Jur!

ACEIAȘI - IORDACHE SCENA VI

ACEIAȘI - IORDACHE

IORDACHE (venind repede din fund)
Coană Mițo, ești aici? Vine.
MIȚA Nae...
PAMPON D. Nae.
IORDACHE (dând pe Pampon la o parte și luând pe Mița în partea cealaltă)
Pardon. (Miții.) Vine Crăcănel al d-tale. Viu într-un suflet de la birt din colț... Crăcănel a intrat în birt, a întrebat de prăvălia lui d. Nae Girimea, și băiatul l-a îndreptat aici. Ascunde-te iute... vine, trebuie să fie la ușă.
MIȚA Crăcănel! Ce caută?

IODACHE Treci degrabă în odăiță. (Mița pleacă spre dreapta pe după paravan.)

PAMPON Te duci?

MIȚA Da... (lui Iordache.) Când o pleca, dă-mi de veste... fa-i vânt degrabă...

PAMPON Bine, da' chestia noastră cum rămâne? (o urmărește până la ușe.)

MIȚA Mai vorbim noi. (iese repede în dreapta închizând ușa după ea.)

PAMPON (aparte)

Ciudat lucru! Să fie vreo moftangioaică?... (lui Iordache.)

Mă rog, cine e persoana asta?

IODACHE E o damă...

PAMPON Bine, damă... O văz eu că e damă, dar cine e? (Crăcănel intră.)

IODACHE (încet lui Pampon)

Lasă că-ți spui eu...

ACEIAȘI - CRĂCĂNEL SCENA VII

ACEIAȘI - CRĂCĂNEL

CRĂCĂNEL Mă rog, aici este d. Nae frizerul?

IODACHE Aici este... da'... nu-i acasă.

CRĂCĂNEL Dar... mă rog, se-ntoarce?

PAMPON (lui Iordache aparte)

Cine-i domnul ăsta?

IODACHE (încet lui Pampon)

Lasă că-ți spui eu...

CRĂCĂNEL Aud?

IODACHE Nu crez să se întoarcă așa degrabă... Dacă aveți trebuință chiar cu d-lui, atunci poftiți mai pe seară, poate să-l găsiți...

CRĂCĂNEL în sfârșit, eu tot mai pot aștepta; poate să vie. (șade.)

IODACHE Așteptați degeaba, domnule, vine foarte târziu...

CRĂCĂNEL De unde știi? Poate vine mai curând...

IODACHE (încet lui Pampon)

Cum dracul să-i fac vânt?...

PAMPON Dacă spune o dată omul că vine deseară...

CRĂCĂNEL Ei, poate să am noroc. Nu știi d-ta? De câte ori pleci să stai un ceas și stai cinci...

Ei, de ce adică să nu pleci o dată pentru șapte și să stai numai unul?... (se gâtește în fața unei oglinzi, își piaptână barbetele și chelia, ia o gazetă și se pune pe citit. - Iordache și Pam-pon dau din umeri. Pampon scoate o pereche de cărți și- ncepe să se joace cu ele pe genunchi. Iordache merge la ușa din dreapta.)

MIȚA (scoțând capul pe ușă)

Fă-i vânt!

IORDACHE Nu e chip... Zice că vrea s-aștepte...
MIȚA Ce dracul caută aici?
IORDACHE Știu eu... caută pe d. Nae...
MIȚA Nu-nțeleg.
IORDACHE I-am spus că d. Nae vine deseară, și tot zice că-l așteaptă... A! Stăi, că îi am eu leacul...
MIȚA Domnul ălălalt s-a dus?
IORDACHE Nu, e aici...
MIȚA Să m-aștepte... Bate-mi în ușe când l-ai exoflisi pe Crăcănel...
IORDACHE îl exoflisesc acuma, să vezi... (coboară în scenă. Mița își retrage capul și închide ușa. Lui Pampon.) - Dama a zis s-aștepți...
PAMPON (încet)
Bine...
IORDACHE (către Crăcănel, care e cufundat în citirea jurnalului)
Ei, boierule, d. Nae nu mai vine... Eu trebuie să-nchiz prăvălia... am treabă să mă duc în târg...
CRĂCĂNEL (lăsând gazeta)
A! închizi?... Atunci, dacă închizi, trebuie să mă duc și eu...

PAMPON (strângându-și cărțile)
Firește că trebuie să te duci, nu o să te încuie aici.
CRĂCĂNEL Dacă e așa... salutare... Mă-ntorc eu mai târziu... (iese în fund.)
IORDACHE Cu plecăciune... S-a dus! Uf! Al dracului dob-itoc!... De ce mușterii am eu parte astăzi!
PAMPON Mă rog, cine e negustorul ăsta?
IORDACHE Urâtul ăsta? Este amantul damii de colo...
PAMPON (sârind)
Amantul damii de colo?...
IORDACHE Da.
PAMPON Care a vorbit cu mine adineaori?... Mița?
IORDACHE Da, da!
PAMPON (fioros)
Bibicul ei? ăsta e Bibicul?
IORDACHE Ei, da, frate, când îți spui o dată; e amantul damii de colo... Ce te prinde mirarea?...
PAMPON (care și-a luat pălăria și bastonul degrabă)
Am pus mâna pe Bibicul! Nu-l las nici mort! Nici mort! (se repede și iese glonț pe ușa din fund.)

IORDACHE, NAE, apoi MIȚA SCENA VIII

IORDACHE, NAE, apoi MIȚA

IORDACHE ăsta este nițel cam țicnit... De ce mușterii am parte eu astăzi?... Frumos carnaval!
S-o scoț pe Mița. (Nae intră.) D. Nae, în sfârșit! Credeam că nu mai vii.
NAE De ce?

IODACHE Te-a căutat doi inși...

NAE Cine?

IODACHE Unul nu știu cum îl cheamă, ălălalt era Crăcănel...

NAE Crăcănel?...

IODACHE Da; și coana Mița... e aici.

NAE (strâmbându-se)

Mița aici? Nu i-ai spus că nu sunt acasă și că viu târziu?

IODACHE I-am spus, da' a zis că te aștepată până mâine, până poimâine... Am profitat de

ocazie și m-am dus la birt în colț să mănânc ceva. N-apucasem să gust de două ori, și hop!

Crăcănel vine-n birt și-ntreabă pe băiat unde e frizăria model a lui d. Nae. Am alergat degrabă să

dau de veste coanii Miții... Era aici și negustorul ălălalt; zice că are un bilet de abonament să-l

schimbe, ori să te-ntrebe ceva... în sfârșit nu știu bine...

NAE Care va să zică Mița e aici?

MIȚA (care a crăpat ușa mai dinainte și a auzit ultimele vorbe ale lui Iordache, coborând)

Aici, Bibicule; ce, îți pare rău?

NAE (făcându-se vesel)

Să-mi pară rău? Cum să-mi pară rău?... Se poate?

MIȚA (trecând pe lângă Nae, încet)

Trimete de-aici pe Iordache. Am să-ți spun ceva între patru ochi...

NAE (făcându-se că n-aude)

Auz?

MIȚA Iordache, dacă nu mai ai treabă, fii bun și ne lasă; am să-i spui ceva lui d. Nae în secret...

IODACHE Mă duc... să-mi isprăvesc porția de varză, (iese în fund.)

MIȚA, NAE (Mița merge și încuie ușa din fund)

SCENA IX

MIȚA, NAE (Mița merge și încuie ușa din fund)

NAE Pentru ce încui ușa?

MIȚA (în fund)

Poate să vie iar cineva să ne facă deranj... Am să-ți spui ceva în liniște... (pauză.) Nae! (coboară încet, emoționată.) Bibicule! Nu mă mai iubești... (un pas și se oprește.)

NAE (d-abia întorcându-se)

Ei na! De unde ți-a mai venit și-asta-n cap?

MIȚA (încă un pas)

Pentru ce n-ai venit alaltăieri seara când ți-am scris?

NAE (același joc)

Eram bolnav alaltăieri...

MIȚA (coborând, cu energie)

Minți!... Ai primit biletul meu?

NAE Da.

MIȚA Unde mi-e biletul? Arată biletul...

NAE (după ce se caută prin toate buzunarele)

Pesemne că l-am pierdut.

MIȚA L-ai pierdut? Unde l-ai pierdut?

NAE Știu eu unde l-am pierdut? Dacă știam că-l pierz, firește că nu-l pierdeam...

MIȚA Nu știi unde l-ai pierdut?

NAE Nu...

MITA (strașnică)

Bibicule! Bibicule!

NAE Ei?...

MIȚA Vezi tu sticluța asta? (scoate din buzunar o sticluță mică și i-o arată.)

NAE Ei, ce?

MIȚA Știi ce are înăuntru?

NAE Cerneală...

MIȚA Nu cerneală, Năică, ... vitrion englezesc!

NAE (dându-se înapoi)

Vitrion? Ești nebună?

MIȚA Da, vitrion! Ți-e frică?

NAE Firește că mi-e frică, na!

MIȚA Pentru ce, dacă te știi curat?

NAE Pentru că tu nu știi ce e vitrionul...

MIȚA Ba da... e un fel de metal...

NAE Nu știi ce poate face?

MIȚA Ba da; pârlește, Năică; arde, Bibicule, momentan tot, tot, și mai ales ochii!

NAE Dă-mi sticluța...

MIȚA Aș!

NAE Pentru ce ții asemenea lucruri? Pentru ce?

MIȚA (vrând să izbucnească)

Pentru ce?... îmi trebuie...

NAE Pentru ce îți trebuie?

MIȚA (izbucnind)

Pentru ce? (cu un gest mare, care face pe Nae să-și acopere ochii, dându-se repede înapoi.)

Pentru dumneata, musiu Naică, și pentru Didina dumitale!...

NAE (pălind)

Care Didina? Tu știi ce spui!

MIȚA Știi și d-ta mai bine decât mine; nu umbla cu mofturi, șarlatane. Care Didină, 'ai? Didina, pentru care mă traduci pe mine; Didina, pe care o iubești; Didina, la care ai fost az-noapte, mizerabile!

NAE Nu e adevărat, am stat acasă bolnav.

MIȚA Miști! Adineaori spuneai că nu știi unde ai pierdut biletul... Să-ți spui eu: biletul meu l-a găsit în odaie la Didina d-tale respectivul ei.

NAE Respectivul? Pampon?

MIȚA Vezi! Vezi! Știi cum îl cheamă; da, unul înalt, bărbos, fioros, cu care o să ai a face chiar astăzi; pentru că s-a întâlnit cu mine aici, mi-a arătat biletul meu, și eu i-am declarat că omul cu

traducerea este acela care mă traduce și pe mine. (Nae se plimbă agitat) amantul meu, fidelul meu amant, căruia eu (obidită) i-am fost întotdeauna fidea.

NAE Ce-ai făcut?

MIȚA Pampon te caută să te omoare... A! Dar până să-și răzbune el, am să va omor eu, eu! Pe Didina, pe tine, și pe mine!... (se trânteste pe un scaun desperată și isterică și-și ascunde capul în mâini.)

NAE (apropiindu-se binișor de ea și căutând s-o mângâie)

Mișo, neică, vino-ți în fire...

MIȚA Lasă-mă! (îl respinge.)

NAE (apucând-o în brațe și căutându-i buzunarul)

Nu; nu te las, pentru că te iubesc... numai pe tine... te iubesc... numai... pe... tine... (a găsit buzunarul, a luat sticluța, se ridică repede și schimbând tonul.) înțelege că e încurcătură la mijloc. Mi-ai pus pe nebunul de Pampon în cap.

MIȚA D-ta ți l-ai pus...

NAE Vrei scandal cu orice preț?

MIȚA Da, (ridicându-se) vreau scandal, da... pentru că m-ai uitat pe mine, le-ai uitat pe toate: ai uitat că sunt fiică din popor și sunt violentă; ai uitat că sunt republicană, că-n vinele mele curge sângele martirilor de la 11 febru- arie; (formidabilă) ai uitat că sunt ploeșteancă - da, ploeșteancă! - Năică, și am să-ți torn o revoluție, da' o revoluție... să mă pomenești!...

NAE (cam zâmbind)

Nu fi nebuna!... Ce-o să faci?

MIȚA (căutând sticluța în buzunar)

Ce să fac? (n-o găsește; se uită rătăcit împrejur... Nae i arată de departe, râzând, sticluța; ea dă un țipăt.) A! Mi- ai furat sticluța, scamatorule! (repezindu-se la el pe după mobile.) Dă-mi sticluța, șarlatane, mizerabile, in-fame! (Se aud bătăi tari în ușe.)

NAE Taci! Bate cineva!

IORDACHE (de afară)

Deschideți! Deschideți degrabă!

MIȚA Nu vei deschide, până nu-mi dai sticluța! (se pune în dreptul ușii. Nae o dă în lături, trage ivarul și deschide. Iordache intră repede.)

ACEIAȘI - IORDACHE

SCENA X

ACEIAȘI - IORDACHE

IORDACHE Vine Crăcănel turbat... S-a făcut scandal; l-a bătut ălălalt care era aici. (Miții.)

Ascunde-te... Vine!

MIȚA (apelpisită)

Nu mai voi să știu de nimic... Să vie oricine... Voi scandal... voi să mor! (se repede să ia un brici; Iordache se uită afară prin ușe.)

NAE (repezindu-se și smulgându-i briciul, o apuca de amândouă mâinile și o târăște spre dreapta)

Aide dincolo, să-ți dau sticluța.

MIȚA Nu.

IODACHE (de la ușă)

Fugiți, iacâta-1, fugiți!...

NAE Haide (târăște pe Mița cu multă luptă și iese cu ea în odaia din dreapta, pe după paravan.)

IODACHE, CRĂCĂNEL SCENA XI

IODACHE, CRĂCĂNEL

CRĂCĂNEL (intrând prin fund furios, cu pălăria stricată și tăvălită. Iordache se dă la o parte)

A! Asta nu, asta nu poate să rămâie jos!... Ai mai pomenit d-ta una ca asta, d-le?

IODACHE Ce, d-le!

CRĂCĂNEL D-le, adineaori știi că am plecat de aici.

IODACHE Da.

CRĂCĂNEL N-apuc s-ajung în colț și auz pe urmele mele: "Pst! Pst! Bibicule!" Pe mine mă cheamă Telemac, Mache, nu mă cheamă Bibicul. îmi văz de drum... Iar: "Pst! Pst! Bibicule!" Eu merg, înainte... Când mă pomen-esc că m-apucă cineva pe la spate de guler. Mă întorc. Zice: "Te faci că n-auzi, Bibicule, 'ai?" Eu zic: "Nu mă cheamă Bibicul, d-le, mă cheamă Telemac, Mache". - "Bibicule, zice el, deodată; ești un mizerabil! Ai făcut un abuz mare; ai înșelat o femeie, dar ai a face acuma cu un bărbat. De mult de caut. Avem să ne răfuim amândoi. Acu nu-i vreme, dar până una alta, ca să știi cu cine ai a face, poftim o arvună!"... N-apuc să răspunz, domnule, și șart! Part! Trosc! Pleosc! Patru palme: îmi turtește pălăria și mi-o aruncă cât colo. Până să mă plec s-o ridic, infamul se suie într-o trăsură și pleacă... Chem sergen-tul... nimini! A! Dar trebuie să știu cine este dobitocul ăsta smintit... Trebuie să știu! Cum îl cheamă?

IODACHE Știu eu cine e ăla?

CRĂCĂNEL Este mizerabilul care era adineaori aici cu d- ta, când am venit eu.

IODACHE Nu știu cum îl cheamă...

CRĂCĂNEL Trebuie să știi, trebuie să-mi spui: nu plec de aicea până nu aflu; chem poliția, fac scandal!... (se plimbă făcând gesturi exasperate.)

ACEIAȘI - CATINDATUL, NAE, apoi PAMPON SCENA XII

ACEIAȘI - CATINDATUL, NAE, apoi PAMPON

CATINDATUL (intră prin fund, cu mâna la falcă, văitându-se)

A! A! A! M-a apucat rău... (se trânteste pe un scaun.)

IODACHE Și ai venit iar la doftoria lui Matei? Nu mai merge, tânărule...

CRĂCĂNEL D-le, înțelege odată și spune-mi...

NAE (ieșind din odaie și coborând)

Ce e? Ce e, domnule?

CRĂCĂNEL Domnule! Un dobitoc, un infam, care era adineaori aici, m-a insultat cu palme pe mine, Mache, ca drept Bibicul...

NAE Pampon a fost! (cătră Iordache încet.) Treci dincolo, i-a venit rău nebunii. (Iordache iese iute la dreapta.)
CATINDATUL A! A! A! (se zvârcolește pe scaun.)
NAE (Catindatului)
Ce e? D-ta ce poftești?
CATINDATUL (sculându-se și arătându-și falca, hotărât)
Știi s-o scoți? Scoate-mi-o!
NAE Șezi. (Catindatul șade.)
CRĂCĂNEL Domnule, n-am vreme de stat. Spuneți-mi cum îl cheamă...
NAE (alegându-și instrumentele)
Nu știi, domnule, de unde vrei să știu eu numele la toți mușteriii! (cătră Catindat.) A din fund de tot? (Catindatul dă din cap că da.) Dezleagă-te. (Catindatul face fasoane. Nae îl apucă cu putere și-l dezleagă.)
PAMPON (apărând în fund)
Aha! Bibicule, iar d-ta! (Crăcănel se dă înapoi.)
NAE (cu un ochi la ce se petrece între Pampon și Crăcănel, și cu altul la Catindat, pe care îl ține cu putere cercând să-i vâre mâna în gură, și care se zbate și nu vrea să se lase)
Numai s-o văz! N-o scoț!
CRĂCĂNEL (înaintând un pas spre Pampon, făcându-și inimă și voind să-i dea fiori)
Domnule! Mă cunoști d-ta pe mine?
PAMPON Cum să nu, Bibicule! (se apropie binișor de Crăcănel, și vrea să-l apuce.)
CRĂCĂNEL (scăpând și ocolind pe după mobile)
A! Ajutor! Poliție! Vardist! (Pampon îl urmărește neîmpăcat; Crăcănel vrea să iasă prin dreapta pe după paravan, se întâlnește piept în piept cu Iordache care intră, și care-l respinge.)
NAE (care după o luptă, a reușit să vâre mâna în gura Cat-indatului)
Șezi binișor!
CATINDATUL (gemând cu gura înfundată și zvârcolindu-se)
A! A! A!
IORDACHE (care a venit de după paravan, încet lui Nae)
I-a venit pandaliile, era să-și taie gâtul cu briciul.
CRĂCĂNEL E nebun! Ajutor! Poliție! Vardiști! (iese în fu- gamare prin fund.)
PAMPON Stăi, Bibicule! (iese furios după el.)
NAE (trăgând cu putere)
Nu mișca! (după ce a tras, iese repede în dreapta, urmărit de Iordache.)
CATINDATUL (văitându-se cu mâna la falcă)
A! A! A! Mi-a scos alta! Măsea nevinovată, domnule!... (Cortina)

CATINDATUL, în costum și cu masca scoasă șezând la masa din stânga și bând rom cu un pahăruș, apoi CHELNERUL

ACTUL II

(O sala de o parte a unui buget într-un bal mascat de mahala. Două uși în fund; cea din dreapta dând în bal, cea din stânga într-un coridor de lângă bal. La stânga, în planul din fund, o ușe a cabinetului de toaletă; la dreapta, planul întâi, o ușe dând în sala principală a bufetului. în scenă, mese pentru mâncare, una în fund între cele două uși, două în față, una la dreapta, alta la stânga. La ridicarea cortinii, se aud măsurile din urmă ale unui valț, și se vede prin ușa din dreapta, în fund, mișcarea balului.)

SCENA I

CATINDATUL, în costum și cu masca scoasă șezând la masa din stânga și bând rom cu un pahăruș, apoi CHELNERUL

CATINDATUL (bătând în masă)

Chelner!...

CHELNERUL (d-afară)

Vine!...

CATINDATUL Am început să mă încălzesc... ori magnetis-mul... ori electricitatea lui Matei... nu știu ce e... dar lucrează. Am început să mă-ncălzesc. (bate în masă.)

CHELNERUL (din dreapta)

Vine, vine!

CATINDATUL Unul de la noi de la percepție m-a învățat! "Vrei să-ți treacă? mănâncă, bea, fă petreceri și magnetizează-te, dar magnetizează-te strașnic cu jamaica..." și... mă magnetizez.

(bate în masă tare.) Pfu! Cald!

CHELNERUL (d-afară)

Vine, vine, vine!

CATINDATUL Nenea Iancu, săracul, dacă ar ști cum să magnetizez... și unde? (scoate de sub costum din sân o scrisoare și o citește cu chef.) "Am aflat ca umbli prin cafenele și pe la baluri; dacă mai aflu astfel de chestii, nu-ți mai trimet nici un gologan, viu să-ți lungesc urech-ile; te iau înapoi la prăvălie, și te pui la ipotropie, măgarule"... Mie adică îmi scrie nenea Iancu. (bate tare în masă.)

CHELNERUL (intrând din dreapta)

Vine!...

CATINDATUL Socoteala și-ncă un rom... ăsta e al patrulea...

CHELNERUL Ba al cincilea...

CATINDATUL Ba al patrulea...

CHELNERUL Al patrulea l-ați băut... și cu unu, care îl comandați acuma, cinci...

CATINDATUL Așa, cu ăl d-acuma?... Da. (Chelnerul iese în dreapta.) Pfu! Cald mi-e... lucrează magnetismul... I- am dat de leac!... Vezi ce e când nu știe cineva?... Era aproape de mintea omului; durerea devine din măsă, măsăua devine din răceală, răceala devine din frig; - din cald

devine că nu mai e frig; dacă nu mai e frig, va să zică că răceala se duce și vine căldura; a venit căldura, a trecut durerea... (Chelnerul vine.) Par egzamplu... (pune mâna pe falcă) lucrează magnetismul... arde... foc... Pfu! Cald mi-e! (Chelnerul a pus pe masă romul.) Un rom și ȕal!

CHELNERUL Cinci romuri: unu și cinzeci.

CATINDATUL (dând romul pe gât)

Șase...

CHELNERUL Nu, cinci...

CATINDATUL Ba șase... Cinci cu ăsta care l-am băut, și cu unul, care o să mi-l aduci acuma, șase. (plătește.) Lucrează strașnic magnetismul... Și am să tachinez astă- seară!... Da, am să tachinez!... Pe toate am să le tachinez! (merge cam șovăind la o oglindă în stânga să-și dreagă miza.) Strașnic de cold!

CATINDATUL, DIDINA, apoi CHELNERUL SCENA II

CATINDATUL, DIDINA, apoi CHELNERUL

DIDINA (intră prin fund de la stânga, coboară la masa din dreapta și șade; e în costum de polonez: cazacă cu brandeburguri, mântăluță cu blană, pantaloni în cizme cu carâmb; în cap căciulă poloneză cu un pompon mare, bătând în masă)

Băietele! (își scoate masca și se șterge cu batista.)

CHELNERUL (intrând cu romul)

Vine!

CATINDATUL (întorcându-se și punându-și masca)

O mască... Am s-o tachinez... (Chelnerul, după ce a lăsat romul pe masă la stânga, trece la dreapta lângă Didina.)

DIDINA O bere.

CHELNERUL Vine!

DIDINA (care a observat pe Catindatul, se întoarce cam cu spatele ca să nu-i vază fața.

Catindatul bea rom, suflă mereu de căldură și se uită când pe o parte, când pe alta la Didina)

N-a venit Nae încă... (scoate o scrisorică și o citește.) "Prea iubita mea angelă, s-a întâmplat un caz de o comedie mare în chestia noastră prin respectivul tău Pampon și o individă!... Trebuie să ne vedem deseară ca să-ți spui cum curge în defavor toată intriga asupra romanțului nostru, să juri că devine ca la Teatru, pentru care nu cumva să lipsește deseară de la bal cum ne-a fost vorba. Trimete-l pe Pampon să joace conțină și vino negreșit... Al tău adorant până la moarte... Nae"... Douăsprece aproape, și nu mai vine. (Chelnerul aduce berea, o pune pe masă la Didina și iese.)

CATINDATUL Pfu! (Didinii.) Bonsoar, mască... (aparte.) Am s-o tachinez... (tare.) Ce mai faci?

DIDINA (care îndată ce i-a vorbit Catindatul și-a pus masca) Bine, mersi! Uite beau o bere... Da' d-ta ce faci?

CATINDATUL Și eu bine, mersi; mă magnetizez cu jamaică.

DIDINA îmi pare bine.

CATINDATUL Și mie nu mai puțin, parol! (aparte cu chef.)

Al dracului știu să le tachinez.

DIDINA (bătând în masă și sculându-se)

Să-l mai caut în bal...

CATINDATUL (bându-și picătura din fund a paharului)

Ce, te duci, mască?

DIDINA Da, mască, mă duc. (Chelnerul vine din dreapta.) O bere, o plătesc, (aruncă banii pe masă.)

CATINDATUL (către chelner)

Și mie o jamaică... (cătră Didina.) Nu mai stai nițel? Să mai beau un magnet și pe urmă te joc.

DIDINA Nu, mersi.

CATINDATUL Să te joc o... conțină oarbă, (râde.)

DIDINA (aparte)

Conțină oarbă? Să mă fi cunoscând? (pleacă să iasă.)

CATINDATUL Pe două consumății și-o guriță mazu.

(râde.) Strașnic tachinez... (o urmărește până la ușe.) DIDINA (aparte)

Mazu? M-a cunoscut, (iese repede, în fund, la dreapta;

ieșind, pomponul de la căciulă-i cade în scenă; chelnerul aduce încă un rom și-l pune pe masă la stânga, așteptând.)

CATINDATUL (întorcându-se de la ușe și coborând)

Strașnic am tachinat-o... (gustă din rom și-l plătește.) Și mi-e cald... mi-e cald... mi-e foc de cal!

(întorcându-se și zăbind pomponul jos.) Iacă! I-a căzut polinezului istoria de la căciulă... (ia

pomponul și și-l pune-n piept.) Haha! Acu să vezi cum o tachinez, (trage repede paharul de rom și iese iute după Didina.) Acu să vezi cum am s-o tachinez. (Se aude în bal polca.)

CRĂCĂNEL, singur, în costum de bal, intrând din bufert, apoi CHELNERUL SCENA III

CRĂCĂNEL, singur, în costum de bal, intrând din bufert, apoi CHELNERUL

CRĂCĂNEL (coborând și scoțându-și masca) îl cheamă Iancu Pampon; i mai zice și "Conțină cu 5 Fanți"; a fost trist de vardiști de noapte la Ploești: acuma face pe judecătorul de cărți; e neînșurat, dar precontează pe una Didina Mazu, exmarșandă. I-am luat urma acasă, de acasă la cafenea, de la cafenea iar acasă, și de acasă aici. Trebuie să fie aici... Am mințit pe Mița că mă duc la Ploești, și am venit... Mi-am pus costum ca să nu mă cunoască cineva și să afle Mița... cum e ea geloasă!... (bate-n masă; chelnerul intră.) Am zis o bere...

CHELNERUL Vine!

CRĂCĂNEL A! Asta nu poate rămâne jos... Eu, când îmi trage cineva palme... eu turbez!... Cu dinții îl apuc, nu-l las nici mort până nu-mi spune pentru ce? Pentru ce mi le-a tras? Să știți și eu: pentru ce?... Trebuie să-mi spuie mișelul numaidecât!... (Chelnerul aduce berea, Crăcănel o bea și o plătește. Chelnerul ia paharul de bere și pa-harul de rom rămas pe masa din stânga și iese.)

Dacă o fi deschis, mă duc drept la el... Dar dacă o fi mascat?... (se gândește.) A! Am găsit... Mă dau binișor pe lângă toți bărbații și le zic la ureche: "Eu sunt Bibicul, nene Ian- cule, nu mai poftești?..." Să poftească în bal să-mi tragă... nu! Să poftească, mizerabilul! (își face o țigară și o aprinde. Didina urmărită de Catindatul intră.) Cineva! (își pune masca.)

CRĂCĂNEL, DIDINA, CATINDATUL
SCENA IV

CRĂCĂNEL, DIDINA, CATINDATUL

DIDINA (intrând)

S-a hotărât! Nu pot să scap de dobitocul ăsta... mă cunoaște.

CATINDATUL (urmărind-o pe pasul de polcă, șovăind puțin)

Mască, nu te las; trebuie să facem o polcă.

DIDINA (plictisită)

Mersi, mască, nu joc; fii băiat cumsecade și nu te mai ține după mine...

CATINDATUL (aparte)

Strașnic le tachinez!...

DIDINA Ți-am spus o dată că aștept pe cineva?

CATINDATUL Ce adică, eu nu sunt cineva?

DIDINA (foarte plictisită) Ba da, decât aștept pe cineva să mă ducă acasă...

CATINDATUL Da' ce, eu nu te poci duce acasă?

CRĂCĂNEL (aparte)

Ăsta să fie? că prea e obraznic, (observă scena.)

DIDINA (împingând pe Catindatul, care vrea s-o ia de zor la polcă)

Vai de mine! Mi-am găsit beleau cu d-ta, îmi scoți sufletul! (aparte.) Ce să fac? Cum să scap? A! (tare.) Mască, am să te rog ceva: așteaptă-mă un minut aici... Mă-ntorc îndată...

CATINDATUL Da' te-ntorci?

DIDINA Mai e vorbă...

CATINDATUL Să te-ntorci, să nu pleci până nu ne vedem, că ai pierdut ceva.

DIDINA (plecând)

Eu?

CATINDATUL Da... (aparte.) Acu am s-o tachinez...

DIDINA Aș! Mofturi!

CATINDATUL Zău!... Cum ai venit, 'ai? N-ai venit cu pam-pon? Vrei să te duci fără pampon?!

CRĂCĂNEL (sărind)

PAMPON?!

DIDINA Pampon?! Hotărât, mă cunoaște, trebuie să-mi schimb costumul, să-mi piarză urma... (iese repede. Cat-indatul se repede să iasă după ea; Crăcănel îl urmărește, îl apucă în ușe și-l trage cu putere înapoi.)

CRĂCĂNEL (cu tonul sfidător și melodramatic)

Eu sunt Bi-bi-cul, ne-ne Ian-cu-le!

CATINDATUL Eu nenea Iancu? Fugi d-acolo!

CRĂCĂNEL (crescendo)

Eu sunt Bibicul, nene Iancule; nu mai poftești? Pofțim de! Ba nu, nu! Ia pofțim...

CATINDATUL Ce să pofțesc, domnule? Știi că ești curios d-ta!...

CRĂCĂNEL (crescendo)

Eu sunt Bibicul, nene Iancule!

CATINDATUL Bine, d-ta poți să fii Bibicul, dar vezi că asta-i asta, că eu nu sunt nenea Iancu...
Nenea Iancu e frate-meu...
CRĂCĂNEL Atunci, nen-tu Iancu al d-tale, este o canalie!
CATINDATUL Da' pentru ce, d-le?...
CRĂCĂNEL Asta mă privește pe mine...
CATINDATUL Ba privește familia, să mă ierți...
CRĂCĂNEL Și-l aștept aici, pentru ca să-l iau de piept și să am o tălmăcire cu d-lui... Să vedem:
pentru ce? Da, pen-tru ce?
CATINDATUL Aș! îl aștepți degeaba: nenea Iancu e la Ploești...
CRĂCĂNEL Mofturi! E la București...
CATINDATUL (sărind)
Nenea Iancu la București?
CRĂCĂNEL Da, și are să vie aici! îl aștept!
CATINDATUL o(aparte) Nenea Iancu! Să vie aici! M-am topit... Sunt nenorocit!
CRĂCĂNEL Și o să fii față și d-ta la tălmăcire; am să te pui față ca să vezi și d-ta pentru ce nen-
tu Iancu al d-tale este o canalie.
CATINDATUL (aparte)
Nenea Iancu! Vine nenea Iancu, și ăsta cum mă cunoaște, o să mă spuie, o să mă puie față!...
Trebuie să-mi piarză urma: trebuie să-mi schimb costumul... (iese fuga în fund la stânga.)
CRĂCĂNEL Fuge să-i dea de știre lui nen-su Iancu! Trebuie să-l țiu de scurt, (iese fuga după
Catindatul. Se aude în bal semnalul cadrilului.)

MIȚA, singură în domino albastru cu flori, apoi CHELNERUL SCENA V

MIȚA, singură în domino albastru cu flori, apoi CHELNERUL

MIȚA (intrând, își scoate masca)

Nu e... N-a venit încă? îl cunosc... are numai două cos-tume: un cazac și un turc... N-a venit.
Trebuie să se fi dus să-și ie pe individ! Trebuie să vie împreună! A! Să vie! Dumnezeu! Jur pe
tot ce mi-a rămas mai scump, jur pe statua Libertății de la Ploești, că are să fie o istor-ie!... (bate-
n masă.) A! Gelozie! Am să-i omor!

CHELNERUL (intrând din dreapta)

Vine!

MIȚA Un vermurt.

CHELNERUL Vine. (iese)

MIȚA Voi să beau, voi să beau (cadențând), căci nu e-n lume altă durere, decât durerea ce
simțesc eu... (Chel-nerul aduce paharul. Se aude cadrilul. Mița bea paharul pe nerăsuflăte și
plătește. Chelnerul ia paharul și pleacă.) Așa! Să vie acuma. (își pune masca.)

MIȚA, IORDACHE în costum de turc, apoi CRĂCĂNEL
SCENA VI

MIȚA, IORDACHE în costum de turc, apoi CRĂCĂNEL

IORDACHE (vine suflând la masa din stânga)

Uf! Am asudat... Trebuie să mă dau la o gargariseală.

(bate-n masă.)

MIȚA (se-ntoarce, îl vede și dă un țipăt)

Turcul! Nae! (se repede la el.) Nae! Eu sunt, Mița. (își scoate masca.)

IORDACHE Mița! Coana Mița! Sunt eu, Iordache. (își scoate masca.)

MIȚA Nae a venit?

IORDACHE Nu... n-a venit...

MIȚA Minți! A venit! A! V-am dat de urmă. L-am căutat acasă și nu l-am găsit; vardistul mi-a spus că a plecat în costul de bal în birje. A venit... E aici... E cu ea... Spune; nu minți!

IORDACHE Ei, da, da! A venit, dar a venit și Crăcănel... (își pune masca.)

MIȚA Crăcănel! Aicea Crăcănel?... (punându-și masca.) Nu-i adevărat! Mangafaua e la Ploești.

IORDACHE Ba-i prea adevărat! (Crăcănel intră.)

CRĂCĂNEL (intră prin fund și vine țintă la Iordache)

Eu sunt, Bibicul, nene Iancule, eu sunt Bibicul; nu mă cunoști?... Pofitim de! Ia mai pofitim de!

MIȚA (aparte)

E Crăcănel! îmi cunoaște dominul, trebuie să mi-1 schimb numaidecât, (iese repede în fund la stânga.)

CRĂCĂNEL Nu răspunzi? Nu poftești, nene Iancule?

IORDACHE Eu nu sunt nenea Iancu, eu sunt nenea Iordache... Pe nenea Iancu caută-1 în bal...

CRĂCĂNEL în bal? (iese repede-n fund, dreapta.)

IORDACHE Un nenea Iancu trebuie să găsești în tot balul, (își scoate masca.)

IORDACHE, NAE, în costum de cazac, apoi CATINDATUL
SCENA VII

IORDACHE, NAE, în costum de cazac, apoi CATINDATUL

NAE (din fund, dreapta)

Iordache... (își scoate masca.)

IORDACHE Aha! Bine că vii! Știi cine e în bal? Ia ghici...

NAE Cine?

IORDACHE Mița...

NAE Mița!

IORDACHE Și Crăcănel... ferește-te! Mița te caută...

NAE Cum să scap de republicana asta?... Nu găsesc pe Didina să plec...

CATINDATUL (din fund)

Peste puțință să găsec alt costum: Bibicul ăla o să mă dea de gol lui nenea Iancu... (își scoate masca.)

NAE (își pune masca repede; lui Iordache)

Pune-ți masca! (Iordache își pune masca.)

CATINDATUL Uf! Și m-am magnetizat!... Lucrează magnetismul... Nu mai poci de cald!

NAE (încet lui Iordache) Îl cunoști?

IODACHE (asemenea)

Tânărul cu măseua...

CATINDATUL (văzându-i)

A! Bună idee. (vine la ei vesel.) Mască, mă cunoașteți?

NAE Nu...

CATINDATUL Îmi pare rău, v-aș fi rugat ceva...

NAE Ce?

IODACHE (încet lui Nae)

Să-i scoți iar măseua...

NAE (Cantindatului, tare)

Cu plăcere, neică, dar n-am ostromentele...

CATINDATUL Ce ostromente?

IODACHE Pentru măsea...

CATINDATUL (aparte)

Și ăștia sunt bărbieri... (tare.) Aș! Măseua nu o mai scoț; i-am dat de leac: călduri cu magnetism de jamaică...

NAE Ala-i bun...

CATINDATUL Uite ce vream eu să vă rog; eu am un frate mai mare în bal, și mă cunoaște, și n-aș vrea să mă cunoască... Ce e de făcut?

NAE Știu eu? Și eu aș vrea să nu mă cunoască cineva în bal: da' dacă te cunoaște o dată...

IODACHE Nu-i alta nimic de făcut decât să plecăm din bal...

CATINDATUL Nu! Nu voi să plec, voi să mai tachinez, voi să mă magnetizez bine! Am eu o idee...

NAE Ce idee?

CATINDATUL Costumurile d-voastră sunt de la grand irop, ori particulere?...

IODACHE Particulere.

CATINDATUL Și al meu tot particular. Haide să le schimbăm, și apoi să mai poftească Bibicul să mă puie față cu nenea Iancu...

NAE Faină idee! Bravos! Haide!

IODACHE Haide!

CATINDATUL Haide la grand irop! (ies toți trei în fund la stânga) la cabinet de toaletă! (Se aude mazurca în bal: Catindatul iese pe pasul de mazurcă.)

PAMPON (în costum, intrând din bal)
SCENA VIII

PAMPON (în costum, intrând din bal)

PAMPON Este adevărat că sunt tradus: Didina mă înșeală cu Bibicul, cu amantul femeii ăleia. Astă-seară, la cafenea, femeia aia mi-a lăsat un bilet; i-am cunoscut slova, e slova din biletul către Bibicul. îmi scrie să vii aici, unde amantul ei are întâlnire cu Didina. Nu se poate, zic eu; Didina s-a dus la mătușică-sa. Merg degrabă acasă, Didina nu e; la mătușică-sa, Didina nu e. Măntorc acasă, chem slujnica, îi trag două perechi ca la poliție și pe urmă o supun la intrigatoriu. Spune că conia a plecat în costum polinez... Aici în bal este! Cu el!... Cu Bibicul. A! Bibicule! Ai scos o femeie din minți - femeie! Ochi alunecoși, inimă zburdalnică!... Astă dată n-ai să scapi... O să-ți rup șalele... (bate în masă.) O mastică! (își pune masca.)
CHELNERUL (d-afară)
Vine!

PAMPON, CRĂCĂNEL
SCENA IX

PAMPON, CRĂCĂNEL

CRĂCĂNEL(din fund, dreapta)

Nu pot să dau de nenea Iancu, și l-am pierdut și pe frate- său... (văzând pe Pampon.) Pe ăsta nu l-am cercetat... Acuma îl văz întâi. (Pampon bate iar în masă; Crăcănel coborând doi pași, tare și cu ton de sfidare melodramatică.) Eu sunt Bi-bi-cul...

PAMPON (sărind)

Bibicul!

CRĂCĂNEL Da, Bibicul, nene Iancule! (își scoate masca) nu mai poștești?

PAMPON (își scoate masca, fioros, gata să se repeză)

A! Care va să zică mă căutai, Bibicule?

CRĂCĂNEL (potrivindu-se să-și ia vânt de scăpare)

Da, nene Iancule...

PAMPON (același joc crescendo)

Și eu te căutam, Bibicule! (se repede.)

CRĂCĂNEL (dându-se pe după o masă)

Să nu dai! Să nu dai! Că fac scandal... Chem poliția... stai să ne deslușim!

PAMPON Mișelule, să ne deslușim, 'ai? După ce mă ataci la sacrul meu amor; amăgești o ființă nevinovată... o femeie... femeie! Ochi alunecoși, inimă zburdalnică!...

CRĂCĂNEL (urmându-și jocul)

Eu? Amăgesc o femeie?... Eu nu am amăgit nici o femeie; ele m-a amăgit pe mine... și multe; nu știu nimic la sufletul meu.

PAMPON Minți!

CRĂCĂNEL Nu minț... Nu da! Nu da! Că fac scandal. Să ne deslușim: e încurcătură la mijloc... Spune care femeie...

PAMPON O știi bine, Didina...

CRĂCĂNEL Nu cunosc nici o Didină. Pe amanta mea o cheamă Mița...

PAMPON Da, pe amanta ta o cheamă Mița; dar, ca un mișel ce ești, nu te-ai mulțumit cu o amantă... Ai atacat și pe amanta mea Didina... Ai nenorocit-o!

CRĂCĂNEL Nu-i adevărat!

PAMPON Am dovezi: ai uitat la Didina un bilet de abonament la frizerie.

CRĂCĂNEL Nu-i adevărat! Eu nu mă raz cu abonament, eu mă raz â la carte.

PAMPON Și un bilet de la amanta ta...

CRĂCĂNEL De la amanta mea? Îți spui eu că e încurcătură.

PAMPON Nu e nici o încurcătură, mișelule! Amanta ta, Mița, îți scrisese de miercuri că te așteaptă, că Mangafaua pleacă la Ploești.

CRĂCĂNEL Miercuri?... Ploești?... Mangafaua?...

PAMPON Da, și tu, Bibicul, în loc să te duc la ea, o părăsești și te dai pe furiș la amanta mea, la Didina. (se repede.) O să-ți rup oasele... Oasele am să ți le rup!

CRĂCĂNEL (apărându-se)

Stai! Să nu dai, că fac scandal! Mi-e frică de o nenorocire!... (își pune mâna la inimă să o astâmpere.)

PAMPON Da! Să-ți fie frică de o nenorocire; pentru că precum ai vrut tu să nenorocești pe Didina... o femeie! Ochi alunecoși, inimă zburdalnică!... Asemenea să știi că o să te nenorocesc eu pe tine. (se repede.)

CRĂCĂNEL (același joc)

Stăi! Stăi, omule, pentru Dumnezeu!... Mița? Miercuri? Ploești? Mangafaua?... Dumnezeule! Am o bănuială... Arată-mi biletul... Eu am fost miercuri la Ploești...

PAMPON La Ploești?

CRĂCĂNEL Da, la Ploești... Să fie cu putință?... Mița? A opta?... Arată biletul!

PAMPON Iacătă-1 biletul! (Crăcănel se apropie să vază biletul; Pampon îl apucă cu mâna stângă, și cu dreapta i- arată hârtia.) A! Vrei să mă-nșeli? (îl zguduie.)

CRĂCĂNEL (sfârșindu-se de la inimă, se moaie din balamale, și cade pe un scaun)

Mița! M-a tradus! Apă! Apă!... Mangafaua... eu... eu sunt!

PAMPON Mangafaua?

CRĂCĂNEL Da, Mangafaua!... Eu... A opta oară tradus! (ridicând mâinile la cer.) Este cu putință, domnule?

PAMPON A opta oară? (șade lângă el.)

CRĂCĂNEL (dezolat)

Nu ți le mai spui p-alelalte, că sunt halimale, domnule, numai una să ți-o spui, al șaptelea caz de traducere... în vremea războiului...

PAMPON Cu un muscal?

CRĂCĂNEL (plin de obidă)

Nu m-ar fi costisit atâta să fi fost cu un muscal, fiindcă eu eram de la început pentru convenție... știi, muscalii luptau pentru cauza sfântă a eliberării popoarelor creștine de sub jugul semilunii barbare... Dar cu un neamț, domnule!...

PAMPON Cu un neamț?

CRĂCĂNEL Fă-ți idee, domnule, ce traducere!

PAMPON Ei și?

CRĂCĂNEL (plângând)

Am plâns, cum plâng și acuma, căci eu țiu mult la amor; am plâns și am iertat-o... pe urmă am prins-o iar, și iar am plâns și iar am iertat-o; nu de multe ori, dar ca des... așa cam de vreo cinci, șase ori... Ce-mi ziceam eu? Vorba d-tale: femeie! Ochi alunecoși...

PAMPON Inimă zburdalnică!...

CRĂCĂNEL Până când, într-o seară, mă duc, domnule, ca de obicei acasă; intru în sală, deșchiz ușa iatacului... întunerec... "Te-ai culcat?" nu răspunde nimini. Inima- ncepe să bată rău; aprinz lumânarea, și ce găsec pe masă, domnule?

PAMPON Ce?

CRĂCĂNEL Un răvășel: "Mache, m-am plictisit să mai trăiesc cu o rublă ștearsă ca dumneata. Nu mă căuta; am trecut cu neamțul meu în Bulgaria..."

PAMPON În Bulgaria? Ce căuta neamțul în Bulgaria?

CRĂCĂNEL (dezolat)

Nu știi? Ei! Ce te faci, Mache?... de desperare, ce am zis eu? Dacă n-am avut parte de ce mi-a fost drag pe lume, încai să mă fac martie al independenții... și m-am înrolat de bunăvoie...

PAMPON Volintir?...

CRĂCĂNEL în garda națională... Știi, pentru ca să-mi mai uit focul... (plânge.) Și închipuiește-ți d-ta acum și Mița! (plânge) și garda națională s-a desființat!...

PAMPON Care va să zică este un Bibicul...

CRĂCĂNEL Se-nțelege; n-ai văzut biletul?

PAMPON Care va să zică este un Bibicul, care devine în chestie de traducere și pentru mine și pentru d-ta...

CRĂCĂNEL Firește...

PAMPON (cu tărie)

Nu mai plânge, nu șade frumos, un volintir ca d-ta...

CRĂCĂNEL Dacă nu pot să mă stăpânesc! Mi-e naturelul simțitor...

PAMPON Trebuie să-l găsim! Nu plânge, nu-i frumos! Un volintir! Trebuie să-l regulăm pe Bibicul... Auzi d-ta? Două!

CRĂCĂNEL Cum să-l găsim?

PAMPON Îl găsec eu, n-ai grije; eu știu politica poliției. Nu plânge: ești volintir! Bibicul nostru e aici în bal... Didina mea este aici în bal...

CRĂCĂNEL Poate și Mița mea...

PAMPON Da...

CRĂCĂNEL Da?

PAMPON (repede)

Adică nu! în sfârșit, ce-ți pasă! Vino cu mine... Nici o vorbă să nu zici. Lasă-mă pe mine, să vezi cum îl înhaț eu. Aide... nu plânge: ești volintir! Pune-ți masca, și 'aide! (își pune masca.)

CRĂCĂNEL Mița? Mița?... (hotărât.) Nu!... o mai iert acum, dar dacă s-o mai întâmpla încă o dată... hotărât mă însor! (își pune masca.)

PAMPON Haide... nu, nu plânge, ești volintir!... Și nici un cuvânt! A! Bibicule! (ies amândoi în bal.)

MIȚA în costumul polonez al Didinii, apoi IORD-ACHE în costumul de cazac al lui Nae
SCENA X

MIȚA în costumul polonez al Didinii, apoi IORDACHE în costumul de cazac al lui Nae

MIȚA (scoțându-și masca; vine din bufet)

Ce dracul caută Crăcănel aici? Mă minte că se duce la Ploești... și vine la bal... Nu cumva Mangafaua sare gar-duri?... Ori a simțit ceva?... Mi-am schimbat costumul la grandiop... Nici el, nici Iordache nu mă mai poate cunoaște... Dar Nae... Năică unde-i?... Unde e pârlitul de Pampon? (Iordache intră.) Nae! Să vedem. (își pune masca și urcă în fund spre stânga.)

IORDACHE (venind din fund dreapta și uitându-se în bal)

A dracului istorie o să iasă... Crăcănel aici, Pampom aici, Mița aici... Numai de-ar fi plecat Nae și Didina...

MIȚA (coborând)

Nae! (își scoate masca.)

IORDACHE 'Ai! (se întoarce.) Fugi că mor! Mița? (vrea să plece.)

MIȚA (tăindu-i drumul)

Unde pleci, mizerabile?

IORDACHE (îi face semn că merge în bal să danțeze)

MIȚA Nu vrei să mă cunoști, Năică, 'ai? Nu vrei să-mi vorbești? Fugi de mine, 'ai? (îl apucă.)

IORDACHE (se smucește și vrea să plece)

MIȚA (sărindu-i înaintea)

Mișelule, dacă mai faci un pas, dacă nu vorbești, te nenorocesc. A! Mizerabile! Ai gândit că dacă mi-ai luat sticluta cu vitrionul, nu o să mai gălesc alta! Ți-am făgăduit să-mi răzbun și...

IORDACHE Ei apoi, dacă o iei pe coarda vitrionului, nu-mi place. (Mița face un pas înapoi, el își scoate masca.) Nu sunt Nae; ce poștești? Sunt Iordache, na!

MIȚA A! Care va să zică v-ați schimbat costumul, ca să mă jucați pe degete!... Și a crezut domnule Nae că scapă cu atâta de mine?... Unde e Nae?

IORDACHE Trebuie să fi plecat de mult din bal; nu l-am mai văzut; și a plecat cu cheia; pe mine m-a lăsat pe dinafară. (Pampon și Crăcănel se arată în fund și privesc scena.)

MIȚA A! Mizerabilul! (se plimbă agitată.) Mizerabilul! (vede pe cei din fund și-și pune iute masca; Iordache asemenea.)

ACEIAȘI - PAMPON și CRĂCĂNEL scoțându-și măștile
SCENA XI

ACEIAȘI - PAMPON și CRĂCĂNEL scoțându-și măștile

PAMPON (lui Crăcănel)

Costumul polinez! E Didina cu Bibicul!

CRĂCĂNEL Cu Bibicul...

PAMPON Pe el! (Iordache vrea să plece; Pampon îl apucă de o parte, Crăcănel de alta, și-l readuc târâș în scenă.)

CRĂCĂNEL Unde te duci, Bibicule?

PAMPON Stai să te judec eu, Bibicule...

IODACHE (zbătându-se între amândoi)

Nu mă cheamă Bibicul, mă cheamă Iordache!...

MIȚA (aparte)

Pampon! (trece repede lângă Pampon și-l trage cu putere deoparte; încet.) Ești aici? (își arată figura la o parte și iar se maschează.)

PAMPON Persoana în chestie? Mița?

IODACHE (luptând să scape de Crăcănel, își scoate masca)

Lasă-mă, domnule!

CRĂCĂNEL (ținându-l din răspuțeri)

Stai aci! (se luptă amândoi.)

MIȚA (lui Pampon repede și șoptit)

Nu e Bibicul, este Iordache; Bibicul, traducătorul, este îmbrăcat turc.

PAMPON (sărind)

Turc! Turcul care ne-a tachinat adineaori?

IODACHE înțelege odată, domnule, că nu sunt Bibicul! Ce, ești turbat? Vrei scandal?

CRĂCĂNEL (crud)

Da! Vreau scandal...

PAMPON (după ce a vorbit cu Mița încet, trecând repede lângă Crăcănel, pe care îl apucă și-l trage de mână în față; Crăcănel din smucitură scapă pe Iordache, care iese repede din bal dând cu tifla înapoi)

Lasă-1! Nu-i ăsta! Am greșit. Bibicul e turcul, turcul care ne-a tachinat adineaori.

CRĂCĂNEL Turcul? 'Aide după el... Dar dama asta cine e? PAMPON O damă...

CRĂCĂNEL O damă? Bine... 'Ai după turc. (pleacă întâi punându-și masca.)

MIȚA (încet lui Pampon) Nu cumva să-i spui lui Crăcănel...

PAMPON (asemenea)

N-ai grije. 'Ai după turc! (își pune masca.)

CRĂCĂNEL 'Aide după turc! (ies toți trei în bal.)

DIDINA în domino roșu, NAE în costumul de la început al Catindatului, vin din bufet; apoi IORDACHE, apoi CATINDATUL și O MASCĂ tot din bufet

SCENA XII

DIDINA în domino roșu, NAE în costumul de la început al Catindatului, vin din bufet; apoi IORDACHE, apoi CAT-INDATUL și O MASCĂ tot din bufet

DIDINA Da. (își scoate masca, Nae asemenea.) Când am venit adineaori în bal m-a cunoscut unul. El trebuie să fi fost, Crăcănel al tău... știe că mă cheamă Didina Mazu, știe de Pampon, știe că-i zice lui Pampon "Conțină cu 5 Fanți", în sfârșit, m-a cunoscut bine! D-aia mi-am schimbat costumul. Haide, Haide, Nae, să mergem; mi-e frica... (se aude cadrilul.)

NAE Da, haide să mergem, e târziu.

IODACHE (intrând din bal repede)

Tot aici sunteți? Pleați, plecați degrabă! Crăcănel, Pampon și Mița, toți trei, vă caută să facă scandal... Fugiți!

DIDINA 'Aide! (își pune masca.)

NAE Dacă am putea să ieșim fără să mai dăm prin bal... (își pune masca.)

IORDACHE Nu se poate, altă ieșire nu-i; haideți! (își pune și el masca.)'

CATINDATUL (cu o Mască pe care o aduce cam cu d-a sila la braț; e cu chef, își scoate masca și vorbește tare de tot)

Așa suni eu... Uite și prietenii.

NAE (încet)

Dracul să te ia!

MASCA (vrând să-i scape de la braț)

Lasă-mă.

DIDINA Cine-i ăsta? (Nae, Iordache și Didina vorbesc încet deoparte.)

CATINDATUL Așa sunt eu; când mă magnetizez, mi-e cald... Pfu!... Și când mi-e cald, pfu!

Tachinez... Trebuie să te fac un cadril. Iaca ne-am găsit vizaveaua...

DIDINA Haide! (voi să plece.)

CATINDATUL Ce vă duceți? Nu se poate să vă duceți! (le taie drumul.) Trebuie să facem un cadril.

NAE Mersi, drăguță, ne ducem acasă...

CATINDATUL Acasă? Cu costumul meu? Nu se poate, (strigă tare.) Dacă vă duceți, dă-mi înapoi costumul, tre-buie să-mi dai costumul, nu te las să pleci cu costumul...

NAE (încet)

Ne mai întârzie dobitocul!

DIDINA (încet)

Schimbă costumul și pace!

IORDACHE (încet)

Nu se poate, o să ieșim prin bal: Mița cunoaște costumul...

NAE (încet)

Ce e de făcut?

IORDACHE (încet)

Spune-i că mai rămânem...

DIDINA (încet) Și ne strecurăm binișor și ieșim...

NAE (tare)

Dacă-i așa, știi ce? 'Ai să mai rămânem.

IORDACHE Să mai rămânem...

DIDINA Să mai rămânem...

CATINDATUL Așa da! 'Ai să facem cadrilul...

IORDACHE în bal?

NAE Nu merg în bal.

CATINDATUL Atunci aici; sunt magnetizat, am poftă de cadril, să-mi fac vânt. Unde e nenea Iancu să mă vază!

IORDACHE (încet lui Nae și Didinei)

Jucați-l o figură, două, până uită de costum, și pe urmă o ștergem, (vorbesc încet toți trei.)

MASCA Ți-am spus că mi-e frică să nu mă vază bărbatu- meu... (luptă să scape.)

CATINDATUL Ei! Parcă mie nu mi-e frică de nenea Iancu... (Masca se smucește, scapă și fuge; uitându-se după ea.) Atâta pagubă! (merge și invită la danț pe Iordache.) Ei, 'aide! Ce faceți? (își pune masca pentru danț.)

NAE Ei haide, de! (Se aude o figură ca cadrilului. Nae danțează cu Didina, Catindatul cu Iordache ca damă. La a doua parte a figurii contradanțului, apar în fund Pampon, Crăcănel și Mița mascați.)

CEI DE SUS, PAMPON, MIȚA și CRĂCĂNEL, apoi lume din bal SCENA XIII

CEI DE SUS, PAMPON, MIȚA și CRĂCĂNEL, apoi lume din bal

PAMPON Iaca turcul! A! în sfârșit, (toți trei coboară melo-dramatic în fața Catindatului; figura danțului se sparge; Didina, Nae și Iordache se retrag deoparte spre ușa din fund în stânga și ascultă; Mița mai la spatele lui Crăcănel și lui Pampon, care s-au oprit ținând în fața Catindatului înmărmurit; Mița a scos din buzunar sticluța și pândește.)

DIDINA (încet)

Pampon!

NAE (încet)

Mița!

IODACHE (încet)

Crăcănel!

CRĂCĂNEL (fioros)

Jos masca!

CATINDATUL (tremurând)

Pentru ce?

CRĂCĂNEL Până aici ți-a fost, Bibicule! (stau amândoi gata să-l apuce.)

CATINDATUL Iartă-mă, nene Iancule, nu mai fac! (pune mâna să-și scoată masca.)

MIȚA (care a pândit momentul, n-apucă el să-și scoată masca, și-i arunci sticluța în ochi)

Na, mizerabile! (fuge prin fund.)

CATINDATUL A! Săriți! Ajutor! (vrea să fugă.)

(Pampon și Crăcănel îl înhață și încep să-i tragă; lume mascată și nemascată vine fuga din fund la dreapta; Didina, Nae și Iordache au și dispărut în fund la stânga.)

(Cortina)

(Decorul actului întâi întocmai. Un moment, scena goală. Se aude o birje oprindu-se din goana mare în fund, apoi plecând peste un moment înapoi. Pe urmă se aude zgomotul unei chei deschizând broasca. Ușa se deschide de perete. în scenă întunec adânc.)

DIDINA, NAE și IORDACHE, în costumurile de la bal, mascați, intră gâfâind prin fund. - Apoi PAMPON, CRĂCĂNEL și CATINDATUL de-afară

ACTUL III

(Decorul actului întâi întocmai. Un moment, scena goală. Se aude o birje oprindu-se din goana mare în fund, apoi plecând peste un moment înapoi. Pe urmă se aude zgomotul unei chei deschizând broasca. Ușa se deschide de perete. în scenă întunec adânc.)

SCENA I

DIDINA, NAE și IORDACHE, în costumurile de la bal, mascați, intră gâfâind prin fund. - Apoi PAMPON, CRĂCĂNEL și CATINDATUL de-afară

NAE în sfârșit, am ajuns... Aprinde o lampă.

DIDINA Ne urmărește, trebuie să ne urmărească. (Iordache caută pe dibuite chibriturile pe o masă din fund și răstoarnă niște sticlute.) A! M-ai speriat! (Iordache aprinde lampa; lumină în scenă.) Uf! (își scoate masca; toți și le scot și le aruncă fiecare pe câte-o masă.)

NAE Iordache, scoate cheia d-afară, și-ncuie degrob' pe dinăuntru. (Iordache execută ordinul.)

DIDINA Sunt sigură că s-au luat după noi... O să fie un scandal mare... sunt nenorocită.

NAE Lasă-i să vie, n-ai grijă; orișicum, avem pe unde scăpa.

DIDINA (lui Iordache, care coboară) Zici c-ai văzut dum-neata când i-a aruncat cu vitrion în ochi?

IORDACHE Am văzut eu, firește. A strigat o dată: "Na, mizerabile!" Și praf! (face gestul) și pe urmă a fugit pân lume.

NAE (desperat)

Cum? Cum să scap de nebuna asta? Cum să mă cotorosesc de republicana? Vrea să mă bage în primejdie!

DIDINA Ce scandal! O să mijlocească proces, poliție, procuror, și pe urmă la jurați... O să ne dea pân gazete! Să afle la sigur Pampon... Sunt compromentată... Mi-ai omorât viitorul, d-le Nae.

NAE Bine, soro, vina mea este? Păcatele mele!

DIDINA Da, firește, vina d-tale... Dacă știai cu ce republicană apilpăsită de Ploești ai de-a face, nu trebuie să mă-ncurci pe mine.

NAE Bine, neică...

DIDINA Nu trebuia să mă-ncurci pe mine.

IORDACHE (care a stat în fund la ușe și a ascultat afară)

St! Tăceți!

NAE Ce?

DIDINA 'Ai?

IODACHE Vine o birje... (se aude o birje.)

DIDINA Nu v-am spus că ne-a luat urma...

IODACHE Tăceți! (toți ascultă; birja se oprește afară în fund.) S-a oprit aici...

NAE Hait!

DIDINA Ei sunt!

IODACHE Tăceți!

DIDINA Să stingem lampa... (merge în vârful degetelor în fund.)

NAE (lui Iordache)

Scoate cheia din ușe! (Iordache scoate cheia. Se aud de afară glasul lui Pampon, al lui Crăcănel și al Catindatului.)

PAMPON (d-afară)

E lumină! Sunt aici!

NAE, DIDINA și IORDACHE (coborând în vârful degetelor, misterios)

St!

CRĂCĂNEL (d-afară)

Deșchideți! (bătăi tari în ușe; Didina stinge lampa; întunec.)

CATINDATUL Deșchideți! (bătăi mai tari.)

NAE Binișor! încet!

TOȚI DE AFARĂ Deșchideți! (bătăi tari.)

DIDINA (toți trei au coborât în față de tot)

Ce e de făcut?

NAE Să ieșim în curte pe fereastra din odăiță... St!

PAMPON (d-afară)

Ori deșchideți, ori sparg ușa!...

CRĂCĂNEL (d-afară)

Deșchideți!

CATINDATUL (d-afară)

Ori spargem ușa! (bătăi grozave.)

DIDINA (frângându-și mâinile)

Sunt mulți! Sparg ușa; îmi vine rău; mor!

NAE Să fugim.

IODACHE 'Aide degrabă; e minunat! (având o inspirație.) Să poftească să spargă ușa... Tii!

Mare politică mi-a dat în cap... să poftească să spargă!...

NAE Sunt turbați! (se aud lovituri grețe în broasca ușii.)

IODACHE Lasă, că-i potolesc eu!...

DIDINA 'Aide degrabă!

NAE 'Aide! (toți ies misterios și degrabă prin ușa din dreapta.) (Un moment scena goală; se aude lucrare la ușa din fund; ușa se cleatină, se zguduie și în sfârșit cedează.)

PAMPON, CRĂCĂNEL, CATINDATUL în costumurile de la bal, fără măști. Catindatul e plin de pete negre pe tot obrazul: intrare firoasă.

SCENA II

PAMPON, CRĂCĂNEL, CATINDATUL în costumurile de la bal, fără măști. Catindatul e plin de pete negre pe tot obrazul; intrare firoasă.

PAMPON S-a stins lampa!

CRĂCĂNEL Cine are un chibrit?

CATINDATUL (se descheie la costum și scoate dedesubt din jiletcă un chibrit de ceară; îl aprinde și îl ține în mână)

Aici este la bărbierul unde mi-a scos măseaua nevinovată!... De-aia, adineaori, în bal, zicea să-mi mai scoată una...

PAMPON (care, la lumina chibritului, a dat ocol cu ochii în scenă)

Nu mai încape vorbă, este aici. Aicea este Bibicul! (crud.) Am să-l sfâșiu!

CRĂCĂNEL

(scrâșnind din dinți și zguduind din cap)

Cu dinții! Cu dinții am să-l rup! După ce e caz de traducere dublă, ne mai duce din încurcătură în încurcătură; își bate joc de noi... Cu dinții!

PAMPON (arătând pe Catindatul, care schimbă chibriturile, - când se stinge unul aprinde altul)
Toată încurcătura devine de la dumnealui...

CATINDATUL De la mine?

CRĂCĂNEL Da, de la dumneata...

CATINDATUL Cum de la mine?

CRĂCĂNEL Se înțelege...

PAMPON Pentru ce ți-ai schimba costumul? Pentru ce ai luat costumul turcului!

CATINDATUL (lui Crăcănel)

Nu mi-ai spus d-ta că e nenea Iancu în bal!... (schimbă chibritul.)

PAMPON Ei! Ș-apoi?

CATINDATUL Cum, ș-apoi? Dacă mă prindea nenea Iancu în bal, mă lua la Ploești, îmi omora cariera de la percepție.

CRĂCĂNEL Și cel puțin dacă am fi siguri, sigurisimi că-i aici!... (către Catindatul) pentru că d-ta ca un zezec ce ești...

CATINDATUL Pentru ce mă faci zezec, d-le?

CRĂCĂNEL Pentru că daca nu tachinai, nu se-ntâmpla ce s-a-ntâmplat...

CATINDATUL Ce să-ți fac? Nu ți-am spus că nu mă pot stăpâni? Când mă magnetizez, eu tachinez strașnic... Și nenea Iancu tachinează când are magnet, toți ai noștri tachinează... da' nu ca mine.

CRĂCĂNEL Vezi! Vezi că ești zezec, când își spui eu că ești zezec...

CATINDATUL Pentru ce mă faci zezec, d-le?

PAMPON Are dreptate... pentru că d-ta ți-ai schimbat costumul cu o mască, care nu știi măcar ce fel de persoană e.

CATINDATUL Daca nu și-a scos masca? Nu ți-am spus că vorbea de măsele?... Era bărbier.

PAMPON Eu vă spui că sunt aici. Nu ne-am ținut noi după birja lor? Birja lor nu s-a oprit aici? Nu s-a-ntors înapoi? N-am oprit noi birjarul care-i adusese? Nu s-a-ntors el cu noi și ne-a arătat că aici i-a lăsat, pe doi bărbați și o damă?

CRĂCĂNEL Da!

PAMPON Aici sunt, aici, ascunși. Trebuie să fie aici o lumânare, o lampă... Cine a fost aici, pentru ce a fugit când am venit noi?... Că a fost cineva aici.

CATINDATUL (aprinzând alt chibrit și mergând la masa unde sunt două lămpi)

Aha! Iacătă o lampă...

CRĂCĂNEL Aprinde-o!

CATINDATUL (pune mâna pe sticlă, o scoate și o aruncă jos)

Pfu! Frige!

CRĂCĂNEL Ai spart țilindrul!...

CATINDATUL M-a fript!

PAMPON (repede)

Vezi! Vezi! E stinsă acuma de curând: a stins-o adineaori când eram noi la ușe...

CATINDATUL (aprinde alt chibrit și apucă cu mâna învelită în pulpana hainei țilindrul de la o altă lampă, pe care o aprinde. Lumină în scenă. - Vede o mască pe masă.)

Iacătă o mască!

CRĂCĂNEL (la altă masă)

Aici încă una!

PAMPON (găsind a treia mască) încă una! Trei! Sunt aici! (examinând masca.) Este scoasă acum de pe obraz... e caldă... e asudată! (o miroase tare.) Asta e masca Didinii! I cunosc mirosul... Să-i căutăm; aici sunt... (miroase încă o dată tare masca.) A! A! Data asta, Bibicule, nu mai scapi!

CRĂCĂNEL Trebuie să punem mâna pe el!

CATINDATUL Trebuie să-mi dea costumul meu!

PAMPON (fioros)

Am să-l sfâșiiu.

CRĂCĂNEL (scrâșnind dinții)

Cu dinții am să-l rup!... Cu dinții!...

CATINDATUL (punând mâna la falcă)

Eu nu pot să-l rup cu dinții, dar trebuie să-mi dea costumul meu! (Toți caută în toate părțile, pe sub mobile, pe care le răstoarnă, pe după paravan.)

PAMPON (văzând ușa din dreapta)

O ușe! P-aici! (dă cu piciorul tare în ușe, ușa se deschide, el se repede afară în odăiță, urmat de Crăcănel și Cat-indatul; se aude răsturnare de mobile în dreapta.)

**IODACHE în costum de oraș, IPISTATUL, doi SERGENȚI DE NOAPTE, apoi
PAMPON, CRĂCĂNEL și CATINDATUL
SCENA III**

IODACHE în costum de oraș, IPISTATUL, doi SERGENȚI DE NOAPTE, apoi PAMPON,
CRĂCĂNEL și CATINDATUL

IODACHE (intrând și oprindu-se în ușe, arată dezordinea din prăvălie Ipistatului; cu ton
dezolat)

Iacă, domnule, iacă în ce hal e prăvălia!...

IPISTATUL (grav)

Nu-i niminea.

IODACHE Pesemne a fugit!... (se aude alt zgomot în odaie.) Scotocesc în odaie! Să nu fugă pe
fereastră!...

IPISTATUL (sergenților)

După ei degrab! (Sergenții, Ipistatul și Iordache se reped spre odaie; în momentul acesta intră
Crăcănel și Pam-pon.) Stați! Puneți mâna pe ei! (Sergenții înhață cu putere unul pe Pampon și
altul pe Crăcănel.)

CRĂCĂNEL Poliția!

CATINDATUL (care a scos și el capul pe ușe, să intre)

Poliția! (își trage repede capul înapoi; Iordache merge re-pede în odaie.)

PAMPON (zbătându-se în mâinile sergentului)

Pentru ce, domnule?

IPISTATUL (bătând din picior și din mână, aspru)

Vorrrbă!... Ce căutați noaptea în prăvăliile negustorilor?

CRĂCĂNEL Căutam o persoană...

PAMPON Da, o persoană...

IPISTATUL (același joc, mai aspru)

Vorrrbă! Ce persoană?

CRĂCĂNEL Pe Bibicul.

PAMPON Pe Bib...

IPISTATUL (același joc, și mai aspru)

Vorrrbă!

IODACHE (intrând repede din dreapta, cu gura mare)

Cum Bibicul, ce Bibicul, care Bibicul, domnule? Mofturi! Aici nu șade Bibicul... știe d.
subcomisar cine șade aicea. Ia-i, d-le subcomisar, sunt pungași!

PAMPON (ținut strâns de sergent)

Eu pungaș?

CRĂCĂNEL Noi pungași! Așa umblă pungașii îmbrăcați?

IPISTATUL (și mai aspru, același joc crescendo)

Vorrrbă!... Da' oamenii de treabă așa umblă?... Pe unde ați intrat?...

CRĂCĂNEL Pe ușe.

PAMPON Da, pe...

IPISTATUL (foarte aspru)

Vor... vorrrbă!

IORDACHE Da, pe uşe. Da' întreabă-i d-ta cum a intrat pe uşe. A spart-o, d-le. Eu eram în odăiţă dincolo; am simţit că sparge cineva uşa: de frică să nu m-apuce în casă să mă omoare, am ieşit pe dincolo pe fereastră ca să dau de ştire la secţie...

CRĂCĂNEL Nu-i adevărat!... Noi...

PAMPON Am văzut...

IPISTATUL (aspru rău de tot)

Vor... vorrrbă! (sergenţilor.) - Haide! Luaţi-i! La secţie! (sergenţii împing pe Crăcănel şi Pampon.)

CRĂCĂNEL D-le subcomisar, îmi pare rău... (sergentul îl împinge.) Nu! Nu da brânci, domnule!

IPISTATUL (grozav de aspru)

Vorrrbă! (sergenţilor.) Haide odată!

PAMPON (împins de sergent)

Da, da' nu scapă Bibicul cu asta. (sergentul îl împinge.) Nu! Nu da brânci, domnule!

IPISTATUL (scrâşnind din dinţi)

Vorrrbă! La secţie! (sergenţii scot, prin fund, în brânci pe Pampon şi pe Crăcănel.)

IPISTATUL (merge după ei până la uşe; cum au ieşit, el se întoarce repede înapoi, şi cu tonul foarte dulce)

Iordache... ştii de ce venisem eu?

IORDACHE Cum să nu ştiu, dacă ți-am făcut denunţul să-i iei...

IPISTATUL Nu, ştii așa vine vorba... Uite ce vream să te rog eu: am o listă de lotărie. (scoate o listă mare.)

IORDACHE Iar?

IPISTATUL Un franc numărul... mai sunt numai trei numere!...

IORDACHE Ce?

IPISTATUL Un portabac cu muzică: are două cântece, (scoate portabacul şi-l face să cânte.)

IORDACHE Bine, ăsta parcă-l mai puseseseşi o dată la lot; aveam şi eu un număr.

IPISTATUL Da, s-a şi tras, la Anul Nou.

IORDACHE Ei?

IPISTATUL Am câştigat-o; oprisem şi eu un număr... Acu o pun iar, voi să-mi mai încerc norocul... Mă rog ție, nu mă refuza, pune şi tu unul... să le completăm odată...

IORDACHE (îi dă un franc şi scrie)

Iaca.

IPISTATUL (strânge lista, o bagă în buzunar şi plecând)

Mersi, neică.

IORDACHE (după el)

Ia vezi, nu da drumul negustorilor ăloră, până nu venim eu ori d. Nae; să vedem, să nu ne fi luat ceva din prăvălie...

IPISTATUL (oprindu-se în uşe cu intenţie foarte fină)

Vor... vorrrbă! Las' pe mine, îmi regulez eu... (iese învârtindu-şi muzica.)

IODACHE singur, apoi CATINDATUL
SCENA IV

IODACHE singur, apoi CATINDATUL

IODACHE Haha! I-am lucrat. Să vedem cum are să prinză politica; eu i-am băgat, el să-i scoată; eu i-am reg-ulat, el să-i scape... Până una alta, să vedem de urâtul de dincolo, (merge la ușa din dreapta.) Haide, vino!

CATINDATUL (foarte sfios intră)

S-a dus?

IODACHE S-a dus...

CATINDATUL (tremurând)

Dacă mă ducea la poliție?! Să afle nenea Iancu că m-a dus la poliție!

IODACHE Care nenea Iancu?...

CATINDATUL Nu ți-am spus? Nenea Iancu, bogasierul, din Ploești... închipuiește-ți, domnule, să afle nenea Ian-cu că m-a dus la poliție!...

IODACHE Las-o asta; te mai doare obrazul?

CATINDATUL De ce? De măsea? Aș! Am magnetizat-o!

IODACHE Nu de măsea, de vitrion...

CATINDATUL Ce vitrion?

IODACHE Care ți l-a aruncat în ochi la bal.

CATINDATUL Mi-a aruncat și cu vitrion? Cine mi-a aruncat cu vitrion?

IODACHE Dama, de. Uite, ești plin de pete...

CATINDATUL Aș! Aia a fost cerneală violentă, am cunos-cut-o după miros; m-a stropit și-n gură; îi cunosc gustul: cerneală violentă... Știi, la noi la percepție, când pic cerneală pe concept,... o dată cu limba! (scoate limba și arată cum linge hârtia) o șterg... Da' închipuiește-ți d-ta, domnule, să afle nenea Iancu că m-a dus la poliție!...

IODACHE Cine strică? D-ta. Ce cauți să te amesteci cu vagabonții, cu zamparagiii, cu pungășii... să spargi uși și să intri noaptea în prăvăliile oamenilor?

CATINDATUL Zicea că să găsim pe Bibicul...

IODACHE Mofturi!

CATINDATUL Bibicul, care mi-a luat în bal costumul meu și mi l-a dat pe ăsta de turc...

(dezolat.) Trebuie să-l găsec, să-mi dea costumul meu; trebuie să mi-l dea... nu pot să plec fără costumul meu.

IODACHE Stăi, domnule, ce poștești d-ta? Costumul? Ți-l găsec eu, ți-l dau eu mâine, poimâine, îți dau eu garanție, să m-apuci pe mine, na! Ce mai vrei?

CATINDATUL (foarte dezolat)

îmi trebuie acuma... Cu costumul ăsta de turc nu mă pot duce să-mi iau hainele mele. Nenea Iancu m-a căutat la bal, o să mă caute, o să m-aștepte acasă... Cum să dau cu ochi cu nenea Iancu așa turc?... Mă ia la Ploești, îmi zdrobește cariera de la percepție.

IODACHE Aș. Vorbă!

CATINDATUL Și nu-mi poci lua înapoi hainele nemțești, nu mă poci duce mâine dimineață la canțilerie...

IODACHE Ei, o să lipsești o zi, ce lucru mare! Tot zici că nu primești leafă...

CATINDATUL Mă destituie, nu se poate să lipsesc.

IORDACHE Ascultă-mă pe mine, măi omule; 'ai mai întâi să tragem clopoțelul la o spițarie; trebuie să-ți cureți obrazul; nu se poate să te duci în lume așa pârlit...

CATINDATUL E rău de tot?

IORDACHE Ești ciuruit; numai în albul ochilor n-ai...

CATINDATUL îi închisesem de frica lui nenea Iancu... are palmă grea...

IORDACHE Vino degrabă cu mine; cunosc eu un spițer care scoate cerneala cum scoatem noi măselele, odată...

CATINDATUL Aoleo!

IORDACHE Vino degrabă, nu mai sta; poate te așteaptă nenea Iancu. (suflă în lampă și-l ia pe Catindatul să plece cu el. întunerec.)

CATINDATUL 'Aide... (ieșind.) Dar fa-ți idee, domnule, să afle nenea Iancu că m-a dus la poliție!... (ies, închizând bine ușa.)

MIȚA singură în costumul de la bal, apoi DIDINA asemenea SCENA V

MIȚA singură în costumul de la bal, apoi DIDINA asemenea

MIȚA (venind din dreapta pe dibuite)

Am găsit fereastra din odăiță deschisă și am intrat... L-am nemerit? Ori nu l-am nemerit? Da, trebuie să-l fi nemerit. Da, sunt o cremenală... (se trage pe dibuite după paravan.)

DIDINA Mare istorie!... Am înghețat așteptând afară în frig: a trebuit să intru înapoi pe fereastră. Nae trebuie să vie numaidecât cu Pampon. Trebuie să pândesc când or intra aici, să ies pe fereastră și pe aici mi-a drumul. Să poftească pe urmă d. Pampon acasă în costum de bal... să-l judec eu...

MIȚA Auz mișcând... e cineva...

DIDINA S-aprinz o lampă... (merge pe dibuite la masa cu lămpile.)

MIȚA Desigur e cineva...

DIDINA (a găsit chibriturile și aprinde lampa)

Așa...

MIȚA A! (aparte.) O femeie! Dama de verde! (tare.) A! în sfârșit!

DIDINA (dând un țipăt de surprindere, se întoarce)

A! (aparte.) O femeie! E republicana!

MIȚA (fierbând)

V-ați speriat? Pardon! Mă recomand! Mița Baston.

DIDINA (cu contență)

Mersi! Și eu Didina Mazu.

MIȚA (jocul crescendo)

Ce cauți aici, madamo?

DIDINA (cu un ton mai sus)

Da' d-ta ce cauți aici, madamo?

MIȚA (jocul crescendo)

Eu sunt la amantul meu!

DIDINA (foarte de sus)

Și eu sunt la amantul meu!

MIȚA (izbucnind)

La amantul d-tale?... Amantul d-tale... a fost... era... este... amantul meu! D-ta, ca o infamă, mi l-ai răpit! (luând o poză de atac și cu tonul tragic.) Una din noi două trebuie să moară!

DIDINA (pregătindu-se de luptă)

Să vedem care... Pofitim! (Mița se repede turbată la Didina, care se repede și ea și o întâmpină. Amândouă țipă și se încleștează, spumând, una de alta.)

ACELEAȘI - NAE SCENA VI

ACELEAȘI - NAE NAE

(apărând în fund, rămâne o clipă încrămenit)

Să nu dațiu la oglinzi, că sunt cu chirie (apoi repezindu- se între cele două femei, le descleștează și le împinge pe una într-o parte, pe alta într-alta.)

DIDINA (căzând d-a-ndăratele pe un scaun și leșinând)

A! A! A! (nervi.)

MIȚA (același joc)

A! A! A! (nervi.)

NAE Asta e curat ca la "Norma"... Acu-i acu!... (se repede și le zguduie când pe una când pe cealaltă.)

DIDINA (deșteptându-se brusc)

Unde-i republicana?

MITA (asemenea)

Unde-i infama? (se repede iar una spre alta.)

NAE (oprindu-le la mijloc)

Iar? Bre, femeilor, veniți-vă-n fire. Vine Pampon! Vine Crăcănel!

DIDINA Pampon?

MIȚA Crăcănel?

NAE Da, Pampon și Crăcănel. I-am scăpat eu de la secție, unde erau închiși! Am pus la cale toate... Drept mulțumire, Pampon, Crăcănel și Ipistatul vin aici acum să facă cinste; s-a dus să cumpere vin și mezeluri. Nu mai e vreme de mofturi! (Didinii.) Vrei să te lase Pampon?

DIDINA (repede)

Ba nu! (Didina merge în fund și ascultă afară.)

NAE (Miții)

Vrei să-l lași pe Crăcănel?

MIȚA (tristă)

Ah! L-aș lăsa pe Mangafaua pentru tine... dar nu pot; tre-buie mai întâi să-mi fac o carieră...

NAE Fă-ți-o!

MIȚA Am fost să intru la telegraf.

NAE Electrică ploșteancă! Ei, și?

MIȚA Nu m-a primit...

NAE Pentru ce?

MIȚA Zice că n-am încă vârsta... (Didina coboară.)

NAE YezV. Apoi nu e mai bun Crăcănel, că nu mai întreabă de vârstă? 'Aide, 'aide! Fiți fete cuminte, că pe urmă mă supăr pe amândouă...

MIȚA Dar Crăcănel a aflat... Mangafaua știe tot...

NAE Nu a aflat nimic, nu știe nimic.

MIȚA A aflat de la Pampon.

NAE Nimic!

DIDINA Și Pampon știe bine...

NAE Apoi dacă n-ascultați... Trebuie să vă spun cum i-am liniștit, ca să știți și voi ce să spuneți, cum s-o potriveți. 'Aide, să nu dea peste noi aici. (le apucă pe amândouă cu câte o mâna și pornește cu ele spre dreapta; Iordache intră.)

IODACHE (din fund)

Vin! Sunt la colț!

NAE La colț? 'Aideți să punem odată la cale încheierea comediei ăștia... (Nae, Didina și Mița ies, dreapta.)

IODACHE, apoi PAMPON și CRĂCĂNEL, cu butelci, pachete de mezeluri și franzele la subsuoara, apoi NAE
SCENA VII

IODACHE, apoi PAMPON și CRĂCĂNEL, cu butelci, pachete de mezeluri și franzele la subsuoara, apoi NAE

IODACHE (căzând obosit pe un scaun)

De azi-dimineață!... Dc azi-dimineață, asta merge într-una așa! Ce goană! Ce goană turbată! Doamne! Doamne, isprăvește odată istoria asta! Sunt trei după douăsprezece și mă leșin de somn și d-a-mpicioarele!

PAMPON (intrând cu Crăcănel)

Haha! Domnule Iordache...

CRĂCĂNEL Ei! Domnule, ai văzut că nu suntem pungași... Stăpânul d-tale, d. Nae, în persoană, ne-a scos de la secție.

IODACHE I)ă, domnule Crăcănel...

CRĂCĂNEL Nu mă cheamă Crăcănel; mă cheamă Mache Razachescu. (pune ce a adus pe masă.)

PAMPON (același joc)

Foarte urât din partea d-tale să te porți astfel! Noi ven-isem aici pentru Bibicul, nu pentru ce credeai d-ta: nu avem de un astfel harahterul...

IODACHE Măcar d-ta să fii ala, să găsești noaptea despre ziuă în prăvălia d-tale...

PAMPON Eu n-am prăvălie, domnule: eu nu sunt cupeț, sunt particoler...

IODACHE Știu, da' zi că ai... să găsești trei oameni necunoscuți...

CRĂCĂNEL Așa e, bine zici, trei. Ce s-a făcut urâtul ăla mi-cul... pârlitul... fratele lui nenea Iancu bogasierul? Pe el pentru ce nu l-a luat la secție?

PAMPON Pesemne a fugit ca un laș...

CRĂCĂNEL Iaca, mie nu-mi pare rău de ce s-a întâmplat, dacă oi câștiga portabacul cu muzică.

IODACHE (repede)

Ați pus și d-voastră la lotăria ipistatului?

PAMPON Mai era două numere: unul l-am pus eu, și unul amicul.

IODACHE (aparte)

S-a complectat? A murit francul!...

PAMPON Domnul Nae unde este?

IODACHE Mi se pare că e dincolo în odaie, să vedem... (merge pe după paravan; către Nae, care intră din dreapta). Sunt aici, te așteaptă. Așa-i că a prins bine politica mea? Femeile s-au dus?

NAE Da, dar o să se întoarcă numaidecât; am regulat bine chestia.

IODACHE Cum?

NAE Ai să vezi... treci la pod în față, și așteaptă-le... (trece în scenă; Iordache iese repede în fund.) Ehe! Salutare, neică!

PAMPON (vesel, strângându-i mâna)

Salutare și frăție!

CRĂCĂNEL (vesel, dar solemn, îl apucă de mână)

Mersi, neică; ești un bărbat, drept să-ți spui, nu că ești frizer, dar ești galant.

PAMPON Da, foarte galant!

CRĂCĂNEL Ne-ai făcut și mie și prietinelui mare bunătate: amândoi o să-ți rămânem foarte recunoscători de câte ai făcut pentru noi. (îi strânge mâna călduros.)

NAE N-aveți de ce! îmi pare rău... datoria: se-ntâmplase la mine-n casă...

PAMPON 'Aida de! Nu! Ce-i drept e drept, neică, ai făcut mult pentru noi...

CRĂCĂNEL (vesel)

Și care va să zică Bibicul, era d-ta, 'ai? Bată-te să te bată!

NAE Vezi bine!

CRĂCĂNEL Și Mangafaua nu eram eu?

NAE Aș! Mangafaua era unchiul fetii, epitropul...

CRĂCĂNEL Bată-te să te bată. (râde.)

PAMPON Și închipuiește-ți, neică Năică, dacă te întâlneam azi-dimineață, când am venit întâi aici, îmi spuneai numaidecât cum a devenit chestia de ai înfășurat borcănelele cu pomadă, care le-a cumpărat de aici Did-ina, în ale două bilete... și ne lămuriam, frate.. Dar eu, prost! Să nu-mi dea în gând să întreb măcar pe Didina... Biata Didina!...

CRĂCĂNEL (aparte)

Auzi d-ta! Și eu gândeam că e biletul Miții...

ACEIAȘI - IPISTATUL - apoi IORDACHE, apoi DIDINA și MIȚA, amândouă în haine de oraș

SCENA VIII

ACEIAȘI - IPISTATUL - apoi IORDACHE, apoi DIDINA și MIȚA, amândouă în haine de oraș

IPISTATUL (intrând repede din fund)

S-a tras lotul... Acum l-am tras!...

PAMPON Ei?

NAE Știu cine l-a câștigat.

IPISTATUL (cu multă naivitate)

Iar eu, domnule, închipuiește-ți noroc!

NAE (aparte)

A murit francul!

PAMPONTii! Păcat!

CRĂCĂNEL Rău îmi pare. (se aude uruitul unei birji, care se oprește în fund.)

NAE St! Tăceți, mi se pare că s-a oprit aici o birjă...

PAMPON Da...

IORDACHE (venind repede din fund)

Două dame, vin două dame.

NAE (naiv)

Două dame? Ce să caute la minte două dame?

CRĂCĂNEL Două dame?

PAMPON Nu cumva?

DIDINA (intrând furioasă prin fund)

A! D-le lancule, în sfârșit! (Iordache, Ipistatul și Nae la o parte vorbesc încet.)

PAMPON Didina! (Mița intră furioasă și se oprește cu brațele încrucișate în fund.)

CRĂCĂNEL Mița? (caută să se ascundă undeva.)

MIȚA (coborând la el)

Nu te-ascunde, bibiloiule! Gândeai că nu o să te prinz, 'ai? De când te pasc, gândești? Aici e la

Ploești, 'ai? în costum de bal, 'ai? (Mița lângă Crăcănel îl judecă încet și-l zguduie; Nae după

paravan; Iordache și Ipistatul cară mezelurile și butelcile în odaia din dreapta.)

DIDINA De azi-dimineață de când ai plecat de acasă, câte ceasuri sunt? Știi?

PAMPON Iti spui eu acasă ce a fost...

CRĂCĂNEL Mițo, Mițo, își spui acasă...

MIȚA Nici un cuvânt mai mult! 'Aide!

DIDINA 'Aide acasă!

PAMPON Frate, a fost încurcătură, înțelege.

CRĂCĂNEL Da, o încurcătură...

NAE (ieșind de după paravan)

Se înțelege c-a fost o încurcătură, cum se-ntâmplă întotdeauna în carnaval... Ei! D-ale

carnavalului! Să-mi dați voie, coconițelor, să vă isplac eu încurcătura pe larg la masă. (Crăcănel și Pampon foarte mulțumiți.)

FEMEILE La masă?

NAE Da, la masă. Noi, între bărbați, pusesem de gând să îmbucăm ceva aicea la noi. Dincolo e cald, masa pusă așteaptă... Crez că nu o să capăt un refuz?

MIȚA (cu tonul de refuz, înțepată)

Mersi, musiu, de invitație.

CRĂCĂNEL (stăruitor)

Mișo, să mă vezi cu ghetete de brunei cu bizeț pe catafalc!... (încet.) Frizer, frizer, da' nu știi ce băiat galant e.

PAMPON (Didinii)

Dacă mă iubești...

ACEIAȘI - CATINDATUL, curat la față, tot în costumul de turc SCENA IX

ACEIAȘI - CATINDATUL, curat la față, tot în costumul de turc

CATINDATUL (intrând din fund triumfător)

M-a curățat spițerul!

DIDINA (încet)

Cine-i ăsta?

PAMPON (tot așa)

Lasă că-ți spui eu... (Didina râde.)

CRĂCĂNEL (Mișii)

Ăstuia i-a dat o nebună la bal cu o sticluță cu doftorii în ochi!

MIȚA (repede)

Și nu l-a ars?

CRĂCĂNEL Aș! Era un fel de cerneală violentă. (Didina trece lângă Nae; Mița și toți ceilalți se grupează în jurul Catindatului și-l examinează.) Le-a scos toate? CATINDATUL Toate, uite-te. Îți dau un franc pe una...

MIȚA (aparte)

M-a-nșelat spițerul... mai bine!

NAE (încet Didinii)

Mâine seară la cinci.

DIDINA (asemenea)

Bine!

NAE (asemenea)

Nu bine, negreșit (Didina trece și ea să examineze pe Catindatul.)

PAMPON Nu se mai cunoaște de loc...

IORDACHE Da' de loc. (trece în odaia din dreapta.)

CATINDATUL închipuiește-ți să mă fi văzut nenea Iancu în halul ăla... (Toți îl examinează.)

MIȚA (încet lui Nae)

Ați șoptit? Ce ți-a șoptit? Ce i-ai șoptit?

NAE (asemenea)

Ești nebună? Iar începi?... Așteaptă-mă mâine la opt seara...

MIȚA Da... (se duc amândoi și ei lângă Catindatul.)

CRĂCĂNEL (uitându-se în ceafa Catindatului)

Aha! Iaca una a rămas în ceafa: adu francul...

CATINDATUL Las-o aia; aia e de la noi de la percepție; știi, am obicei, după ce scriu, șterg condeiul; îl dau prin păr. (face gestul la ceafă; toți râd.)

IORDACHE (venind din dreapta)

Daca poftiți, masa e gata.

CATINDATUL Masa? Care va să zică (lui Nae) ne-ncurcăm iar?

NAE Cu plăcere, neică.

PAMPON 'Aida la masă.

CRĂCĂNEL 'Aida! (toți au pornit spre dreapta; Didina cu Pampon, Mița cu Crăcănel, Nae cu Catindatul, Iordache cu Ipistatul.)

CATINDATUL (punând repede mâna la falcă, dă un țipăt)

Ai! (se oprește și se întoarce în loc; toți fac asemenea.)

TOȚI Ce e?

CATINDATUL (umblând agitat)

Pfu! Pfu! Pfu! Iar m-a apucat; dar rău, rău de tot (cătră Iordache, hotărât.) Știi s-o scoți? Scoate-o. (Toți privesc pe loc.)

IORDACHE Lasă că-i știu eu leacul ei; eu i sunt popa... de la Matei citire... (se repede la masa din fund, ia o pereche de foarfeci mari și vine cu ele încruntat, clănțănindu-le ca la tuns; Catindatului.) Șezi! (Cat-indatul șade; Iordache cu foarfecele clănțănind îl amenință să i le bage pe gât.)

CATINDATUL (ridicându-se înseninat)

Mersi, neică, mi-a trecut! (toți pornesc veseli și râzând spre dreapta.)

(Cortina)

Ion Luca Caragiale
O SCRISOARE PIERDUTA

PERSOANELE

ȘTEFAN TIPĂTESCU, prefectul județului

AGAMEMNON DANDANACHE, vechi luptător de la 48

ZAHARIA TRAHANACHE, președintele Comitetului permanent, Comitetului electoral, Comitetului școlar, Comitetului agricol și al altor comitete și comiții

TACHE FARFURIDI, avocat, membru al acestor comitete și comiții

IORDACHE BRÂNZOVENESCU, asemenea

NAE CAȚAVENCU, avocat, director-proprietar al ziarului Răcnetul Carpaților, preșident-fundator al Societății enciclopedice-cooperative "Aurora economică română"

IONESCU, institutor, colaborator la acel ziar și membru al acestei societăți

POPESCU, asemenea

GHIȚĂ PRISTANDA, polițaiul orașului

UN CETĂȚEAN TURMENTAT

ZOE TRAHANACHE, soția lui ZAHARIA TRAHANACHE

UN FECIOR

ALEGĂTORI, CETĂȚENI, PUBLIC

În capitala unui județ de munte, în zilele noastre.

ACTUL I

(O anticameră bine mobilată. Ușă în fund cu două ferestre mari de laturi. La dreapta, în planul din fund o ușă, la stânga altă ușă, în planul din față. În stânga, planul întâi, canapea și un fotoliu)

SCENA I

TIPĂTESCU, puțin agitat, se plimbă cu „Răcnetul Carpaților” în mână; e în haine de odaie; PRISTANDA în picioare, mai spre ușă, stă rezemat în sabie

TIPĂTESCU (terminând de citit o frază din jurnal) : „...Rușine pentru orașul nostru să tremure în fața unui om!... Rușine pentru guvernul vitreg, care dă unul din cele mai frumoase județe ale României pradă în ghearele unui vampir!...” (indignat) Eu vampir, 'ai?... Caraghioz!

PRISTANDA (asemenea) : Curat caraghioz!... Pardon, să iertați, coane Fănică, că întreb: bambir... ce-i aia, bampir?

TIPĂTESCU: Unul... unul care sugă sângele poporului... Eu sug sângele poporului!...

PRISTANDA: Dumneata sugi sângele poporului!... Aoleu!

TIPĂTESCU: Mișel!

PRISTANDA: Curat mișel!

TIPĂTESCU: Murdar!

PRISTANDA: Curat murdar!

TIPĂTESCU: Ei! nu s-alege!

PRISTANDA: Nu s-alege!

TIPĂTESCU: Cu toată dăscălimea dumnealui, cu toată societatea moftologică a dumnealui... degeaba! să-mi rază mie mustățile!

PRISTANDA: Și mie!

TIPĂTESCU: Dar în sfârșit, las-o asta! lasă-l să urle ca un câine!

PRISTANDA: Curat ca un câine!

TIPĂTESCU: Începuseși să-mi spui istoria de aseară. (șade)

PRISTANDA: Cum vă spuneam, coane Fănică (se apropie), aseară, ațipisem nițel după-masă, precum e misia noastră... că acuma dumneavoastră știți că bietul polițai n-are și el ceas de mâncare, de băutură, de culcare, de sculare, ca tot creștinul...

TIPĂTESCU: Firește...

PRISTANDA: Și la mine, coane Fănică, să trăiți! greu de tot... Ce să zici? Familie mare, renumerație mică, după buget, coane Fănică. Încă d-aia nevastă-mea zice: „Mai roagă-te și tu de domnul prefectul să-ți mai mărească leafa, că te prăpădești de tot!...” Nouă copii, coane Fănică, să trăiți! nu mai puțin... Statul n-are idee de ce face omul acasă, ne cere numai datoria; dar de! nouă copii și optzeci de lei pe lună: familie mare, renumerație mică, după buget.

TIPĂTESCU (zâmbind): Nu-i vorbă, după buget e mică, așa e... decât tu nu ești băiat prost; o mai cârpești, de ici, de colo; dacă nu curge, pică... Las' că știm noi!

PRISTANDA: Știți! Cum să nu știți, coane Fănică, să trăiți! tocma' dumneavoastră să nu știți!

TIPĂTESCU: Și nu-mi pare rău, dacă știi să faci lucrurile cuminte: mie-mi place să mă servească funcționarul cu tragere de inimă... Când e om de credință...

PRISTANDA: De credință, coane Fănică, să trăiți!

TIPĂTESCU: Nu mă uit dacă se folosește și el cu o para, două... mai ales un om cu o familie grea.

PRISTANDA: Nouă suflete, coane Fănică, nouă, și renumerație...

TIPĂTESCU: După buget!...

PRISTANDA: Mică, sărut mâna, coane Fănică.

TIPĂTESCU: Lasă, Ghiță, cu steagurile de alaltăieri ți-a ieșit bine; ai tras frumușel condeiul.

PRISTANDA (uitându-se pe sine și râzând): Curat condei! (luându-și numaidecât seama, naiv) Adicăte, cum condei, coane Fănică?...

TIPĂTESCU: Contul jidanului s-a plătit la Comitet pe patruzeci și patru de steaguri...

PRISTANDA (naiv): Da.

TIPĂTESCU: Ei?... s-a pus patruzeci și patru de steaguri?

PRISTANDA (cu tărie): S-a pus, coane Fănică, s-a pus... Poate unul-două să le fi dat vântul jos... da' s-a pus...

TIPĂTESCU: Patruzeci și patru?

PRISTANDA: Patruzeci și patru în cap, coane Fănică.

TIPĂTESCU (râzând): Nu umbla cu mofturi, Ghiță. Nu m-am plimbat eu la luminație în trăsură cu Zoe și cu nenea Zaharia în tot orașul? Tocmai ea, cum e glumeață, zice: „ia să-i numărăm steagurile lui Ghiță...”

PRISTANDA (mâhnit): Îmi pare rău! tocmai coana Joița, tocmai dumneei, care de!... să ne așteptăm de la dumneei la o protecție...

TIPĂTESCU: Apoi, ea n-a zis-o cu răutate, a zis-o de glumă. Nu știe și nenea Zaharia și ea că ești omul nostru...

PRISTANDA: Al dumneavoastră, coane Fănică, și al coanii Joițichii, și al lui conul Zaharia... Ei? și le-ai numărat, coane Fănică?... Ei? așa e? patruzeci și patru...

TIPĂTESCU: Vreo paispce... cinspce.

PRISTANDA: Apoi să le numărăm, coane Fănică; să le numărăm: două la prefectură.

TIPĂTESCU: Două...

PRISTANDA: Două pe piața lui 11 Fevruarie...

TIPĂTESCU: Patru...

PRISTANDA (căutând în gând): Două la primărie...

TIPĂTESCU: Șase...

PRISTANDA (același joc): Unul la școala de băieți...

TIPĂTESCU: Șapte...

PRISTANDA: Unul... la școala de fete...

TIPĂTESCU: Opt...

PRISTANDA: Unul la spital...

TIPĂTESCU: Nouă...

PRISTANDA: Două... la catrindală, la Sf. Niculae...

TIPĂTESCU: Unsprezece.

PRISTANDA: Două la prefectură... paispce...

TIPĂTESCU (râzând): Le-ai mai numărat pe ale de la prefectură.

PRISTANDA: Nu, coane Fănică, să trăiți! (continuă repede, pe nerăsuflăte) Două la primărie, optspce, patru la școli, douăzeci și patru, două la catrindală la Sf. Niculae, treizeci...

TIPĂTESCU (râzând): Le-ai mai numărat o dată pe toate astea și aduni rău...

PRISTANDA: Doamne păzește, coane Fănică, să trăiți, patruzeci și patru, în cap... patruzeci și patru... Cum zic, unul-două, poate vântul... ori cine știe...

TIPĂTESCU (râzând): Ghiță... apoi nu mă orbi de la obraz așa.

PRISTANDA (schimbând deodată tonul, umilit și naiv): Famelie mare... renumerație după buget mică...

TIPĂTESCU (uitându-se la ceas) : Ia să lăsăm steagurile, Ghiță...

PRISTANDA: Curat să le lăsăm, coane Fănică.

TIPĂTESCU: Spune odată istoria de-aseară, că mă grăbesc.

PRISTANDA: Bine ziceți, coane Fănică. Aseară pe la zece și jumătate, mă duc acasă, îmbuc ceva și mă dau așa pe-o parte să ațipesc numai un minutel, că eram prăpădit de ostenit de la foc. Nevasta zice, pardon: „Dezbracă-te, Ghiță, și te culcă”. Eu, nu; eu, la datorie, coane Fănică, zi și noapte la datorie. Așa, mă scol cam pe la douăspce fără un sfert și, pardon, mă dezbrac de mondir, scoț chipiul, mă-mbrac țivilește și plec... la datorie, coane Fănică. Până să plec se făcuse vreo unul după douăspce. O iau prin dosul primăriei, și apuc pe maidan ca să ies la bariera „Unirii”. Când dau să trec maidanul, văz lumină la ferestrele de din dos ale lui d. Nae Cațavencu, și ferestrele vraște. Ulucile înalte... dacă te sui pe uluci, poți intra pe fereastră în casă. Eu, cu gândul la datorie, ce-mi dă în gând ideea? zic: ia să mai ciupim noi ceva de la onorabilul, că nu strică... și binișor, ca o pisică, mă sui pe uluci și mă pui s-ascult: auzeam și vedeam cum v-auz și m-auziți, coane Fănică, știți, ca la teatru.

TIPĂTESCU (interesându-se): Ei, ce?

PRISTANDA: Jucaseră stos

TIPĂTESCU: Cine era?

PRISTANDA: Cine să fie? dăscălimea: Ionescu, Popescu, popa Pripici...

TIPĂTESCU: Și popa?

PRISTANDA: Da, popa și d. Tăchiță, și Petcuș, și Zapisescu, toată gașca-n păr. Jocul era pe isprăvite... și fumărie de tutun... ișea pe fereastră ca de la vapor. Mai juca popa și cu Petcuș. Ailalți ședeau de vorbă.

TIPĂTESCU: Și Cațavencu mă-njura?

PRISTANDA: Grozav, coane Fănică, pe guvern și pe dv. ... și-și număra voturile.

TIPĂTESCU: Dăscălimea, popa și moflujii.

PRISTANDA: Curat moflujii!

TIPĂTESCU: Las' că le dau eu voturi.

PRISTANDA: Da' să vedeți ce s-a-ntâmplat... coane Fănică. Din vorbă-n vorbă, Cațavencu zice: „Mă prinț cu d-voastră că o să voteze cu noi cine cu gândul nu gândiți, unul pe care contează bampirul — și acolo, pardon, tot bampir vă zicea — pe care contează bampirul ca pe Dumnezeu... și când l-om avea pe ala, i-avem pe toți... Ia ascultați scrisoarea asta"... și scoate o scrisorică din portofel... „Ia ascultați...” Diavolul de popă, n-are de lucru? se scoală repede de la joc și zice: „Să mă-ngropi, sufletul meu, Năică, nu citi... stăi, s-o ascult și eu... să-mi aprinz numai țigara...” Și, coane Fănică, se scoală de la joc, aprinde chibritul, trage din țigară și vine să arunce chibritul aprins pe fereastră drept în ochii mei... Mă trag înapoi, alunec de pe uluci și caz pe maidan, peste un dobitoc, care pesemne trecea ori ședeă lângă uluci. Dobitocul începe să strige, toți din casă sar năvală la fereastră; eu, cum căzusem, mă ridic degrabă, o iau pituliș pe lângă uluci și intru în curtea primăriei.

TIPĂTESCU (interesându-se de povestire): Ei!

PRISTANDA: M-am mai întors eu, dar închiseseră ferestrele și lăsaseră perdelele.

TIPĂTESCU: Cine să fie? Ce scrisoare? Nu pricep... Ghiță, eu trebuie să mă duc la dejun, să nu fac pe nenea Zaharia și pe Zoe să m-aștepte. Ei nu dejunează fără mine, și nenea Zaharia nu iese înainte de dejun. Și mai ales cum e Zoe nerăbdătoare...

PRISTANDA: Ce-mi ordonați, coane Fănică?

TIPĂTESCU: Să-mi afli ce scrisoare e aia și de cine e vorba.

PRISTANDA: Ascult, coane Fănică.

TIPĂTESCU: Dacă s-ar putea să punem mâna și pe firul ăsta, — nu doar că mi-e teamă de intrigile proaste ale lui Cațavencu, — dar n-ar fi rău să-l dezarmăm cu desăvârșire, și-apoi să-l lucrăm pe onorabilul!

PRISTANDA: Curat să-l lucrăm!

TIPĂTESCU: Stăi un minut până să-mi schimb haina; ieșim împreună; am să-ți mai spun ceva.

PRISTANDA: Stau, coane Fănică.

(Tipătescu iese în stânga)

SCENA II

PRISTANDA:(singur)Grea misie, misia de polițai... Și conul Fănică cu coana Joițica mai stau să-mi numere steagurile... Tot vorba bieteii nevaste, zice: „Ghiță, Ghiță, pupă-l în bot și-i papă tot, că sătutul nu crede la ăl flămând...” Zic: curat! De-o pildă, conul Fănică: moșia moșie, funcția funcție, coana Joițica, coana Joițica: trai, neneaco, cu banii lui Trahanache... (luându-și seama) babachii... Da' eu, unde? famelie mare, renumerație după buget mică. (șade în fund pe un scaun la o parte)

SCENA III

ZAHARIA TRAHANACHE, GHIȚĂ PRISTANDA,

apoi TIPĂTESCU și ZOE

TRAHANACHE (intră prin fund, fără să ia seama la Ghiță, care se ridică repede la intrare. Trahanache e mișcat) : A! ce coruptă soțietate!... Nu mai e moral, nu mai sunt prințipuri, nu mai e nimic: enteresul și iar enteresul... Bine zice fiu-meu de la facultate alaltăieri în scrisoare: vezi, tânăr tânăr, dar copt, serios băiat! zice: „Tatițo, unde nu e moral, acolo e corupție, și o soțietate fără prințipuri, va să zică că nu le are!...” Auzi d-ta mișelie, infamie. (vede pe Ghiță) Aici erai Ghiță? (se stăpânește)

PRISTANDA: Aici, sărut mâna, coane Zahario.

TRAHANACHE: Fănică a ieșit?

PRISTANDA: Ba nu, coane Zahario, vine numaidecât momental, e dincolo... A! iată conul Fănică...

TIPĂTESCU (cu pălăria și haina de oraș vine din stânga, e surprins la vederea lui Zaharia): Neica Zaharia! Cum se poate? Ai ieșit înainte de dejun? Ce e?

TRAHANACHE: E comédie, mare comédie, Fănică, stăi să-ți spui. (îi face semn să expedieze pe Pristanda)

PRISTANDA (răpede): Mai aveți ceva să-mi ordonați, coane Fănică?

TIPĂTESCU: Nu... Nu uiți de ce-am vorbit. Trebuie să avem dezlegarea istoriei cât mai degrabă.

PRISTANDA: Ascult.

TIPĂTESCU: Nene Zahario, e lung ce ai să-mi spui? Nu mi-o poți spune la dejun?

TRAHANACHE: Ai puținică răbdare... Nu trebuie să știe Joițica... E comédie mare, Fănică. (șade pe canapea, cu spatele spre fund)

TIPĂTESCU (uitându-se la ceas): Atuncea treci, Ghiță, pe la nenea Zaharia p-acasă și lasă-i vorbă coanei Joițichii — nu-i așa, nene Zahario? — să fie așa de bună să nu se supere dacă om întârzie de la dejun... avem ceva politică de vorbit între bărbați.

PRISTANDA: Ascult, coane Fănică. (Pristanda pleacă spre fund. Tipătescu se întoarce spre Trahanache și coboară. Când Pristanda vrea să iasă prin fund, ușa din dreapta se deschide puțin, Zoe scoate capul, cheamă pe Pristanda: „Pst! Pst!” și închide repede ușa. Tipătescu se întoarce și îl vede pe Pristanda lângă ușa din dreapta)

TIPĂTESCU: 'Ai? Un' te duci?

PRISTANDA (făcându-i semn să tacă și arătându-i pe Trahanache): Unde mi-ați ordonat.

TIPĂTESCU (fără a înțelege): De ce nu ieși prin față?

PRISTANDA (urmându-și jocul): Da, prin față... (se-ntoarce spre ușa din fund. Tipătescu se-ntoarce iar spre Trahanache. Jocul Zorii se repetă. Fănică se-ntoarce iar. Ghiță care este iar lângă ușa din dreapta, iese năvală pe acolo. Tipătescu, dând din umeri, fără să-nțeleagă, se coboară să șază pe fotoliu, lângă Trahanache).

SCENA IV

TIPĂTESCU, TRAHANACHE

TIPĂTESCU: Ei! neică Zahario, ce e? ia spune, te văz cam schimbat!...

TRAHANACHE: Ai puținică răbdare, să vezi... Azi-dimineață, pe la opt și jumătate, intră feciorul în odaie, — nici nu-mi băusem cafeaua, — îmi dă un răvășel și-mi zice că așteaptă răspuns... De la cine era răvășelul?

TIPĂTESCU: De la cine?

TRAHANACHE: De la onorabilul d. Nae Cațavencu.

TIPĂTESCU: De la Cațavencu?

TRAHANACHE: Zic: ce are a face Cațavencu cu mine și eu cu Cațavencu, nici în clin, nici în mânăci, ba chiar putem zice, dacă considerăm după prințipuri, dimpotrivă.

TIPĂTESCU: Firește... Ei?

TRAHANACHE: Stăi, să vezi. (scoate un răvășel din buzunar și-l dă lui Tipătescu)

TIPĂTESCU (luând răvășelul și citind): „Venerabilului d. Zaharia Trahanache, prezident al Comitetului permanent, al Comitetului școlar, al Comitetului electoral, al Comițiului agricol și al altor comitete și comiții... Loco. (scoate hârtia din plic) Venerabile domn, în interesul onorii d-voastre de cetățean și de tată de familie, vă rugăm să treceți astăzi între orele 9 jum. și 10 a.m. pe la biuroul ziarului « Răcnetul Carpaților » și sediul Societății Enciclopedice-Cooperative « Aurora Economică Română » unde vi se va comunica un document de cea mai mare importanță pentru d-voastră... Al d-voastră devotat, Cațavencu, director-proprietar al ziarului « Răcnetul Carpaților », prezident fondator al Societății Enciclopedice-Cooperative « Aurora Economică Română »..." Ei? ce document?

TRAHANACHE: Ai puținică răbdare! Să vezi... M-am gândit: să nu mă duc... să mă duc... să nu mă duc... ia, numai de curiozitate, să mă duc, să văz ce moft mai e și ăsta. Mă îmbrac degrabă, Fănică, și mă duc.

TIPĂTESCU: La Cațavencu?

TRAHANACHE: Stăi, să vezi... la Cațavencu. — Cum intru se scoală cu respect și mă poștește pe fotel. „Venerabile"-n sus, „venerabile"-n jos. „Îmi pare rău că ne-am răcit împreună, zice el, că eu totdeauna am ținut la d-ta ca la capul județului nostru..." și în sfârșit o sumă de delicatețuri... Eu serios, zic: „Stimabile, m-ai chemat să-mi arăți un document, arată documentul!" Zice: „Mi-e teamă, zice, că o să fie o lovitură dureroasă pentru d-ta, și ar fi trebuit să te pregătesc mai dinainte, d-ta un bărbat așa de, și așa de..." și iar delicatețuri. Zic iar: „Stimabile, ai puținică răbdare, documentul"... El iar: „... că de, damele..." Să vezi unde vrea să m-aducă mișelul!... Biata Joița! să nu cumva să-i spui, să nu care cumva să afle! cum e ea simțitoare!...

TIPĂTESCU: Ce! a cutezat? mizerabilul! (se ridică turburat.)

TRAHANACHE (oprindu-l): Stăi, să vezi! „...că de, damele, zice, nu înțeleg totdeauna meritele și calitățile morale ale bărbatului, și respectul care va să zică, ce trebuie să-i poarte..." În sfârșit (Tipătescu fierbe) ce s-o mai lungesc degeaba! După ce-i pui piciorul în prag și-i zic: „Ia ascultă, stimabile, ai puținică răbdare: documentul!" vede mișelul că n-are încotro, și-mi scoate o scrisorică... Ghici a cui și cătră cine?

TIPĂTESCU (de abia stăpânindu-și emoția) : A cui? a cui, nene Zahario?

TRAHANACHE: Stăi să vezi. (răspicat și râzând) A ta cătră nevastă-mea, cătră Joițica! scrisoare de amor în toată regula... 'Ai? ce zici d-ta de asta?

TIPĂTESCU (turburat rău): Nu se poate, nu se poate!

TRAHANACHE: Am citit-o de zece ori poate: o știu pe din-afară! ascultă: „Scumpa mea Zoe, venerabilul (adică eu) merge deseară la întrunire (întrunirea de alaltăieri seara). — Eu (adică tu) trebuie să stau acasă, pentru că aștept depeși de la București, la care trebuie să răspunz pe dată; poate chiar să mă cheme ministrul la telegraf. Nu mă aștepta, prin urmare, și vino tu (adică nevastă-mea, Joițica), la cocoșelul tău (adică tu) care te adoră, ca totdeauna, și te sărută de o mie de ori, Fănică...” (privește lung pe Tipătescu, care e în culmea agitației)

TIPĂTESCU (primblându-se înfuriat): Nu se poate! O să-i rup oasele mizerabilului!... Nu se poate!

TRAHANACHE (placid): Firește că nu se poate; dar ți-ai fi închipuit așa mișelie... (cu candoare) Bine frate, înțeleg plastografie, până unde se poate, dar până aci nu înțeleg... Ei, Fănică, să vezi imitație de scrisoare! să zici și tu că e a ta, dar să juri, nu altceva, să juri! (oprindu-se și privind la Tipătescu, care se primblă cu pumnii încleștați; cu mirare și ciudă) Uite-te la el cum se turbură! Lasă, omule, zi-i mișel și pace! Ce te aprinzi așa? Așa e lumea, n-ai ce-i face, n-avem s-o schimbăm noi. Cine-și poate închipui până unde poate merge mișelia omului!

TIPĂTESCU (același joc): Mizerabilul!

TRAHANACHE: Măi omule, ai puținică răbdare, zi-i ce i-am zis eu: „Ești tare, stimabile, la machiaverlicuri tare, n-am ce să zic; dar nu ți-ai găsit omul...” Ei, dacă a văzut că nu i se trece cu mine, știi la ce-a ajuns? Mi-a spus că, dacă nu dau eu importanță lucrului, o să-i dea publicul, pentru că scrisoarea o să se publice duminică la gazetă și o să fie pusă în cercevea, ca s-o vază oricine-o pofti.

TIPĂTESCU (turbat): Îl împușc! îi dau foc! trebuie să mi-l aducă aici numaidecât, viu ori mort, cu scrisoarea. (se răpede în fund) Ghiță! Ghiță! Să vie polițaiul!

TRAHANACHE (după el până în fund): Ai puținică... (întorcându-se singur în scenă) E iute! n-are cumpăt. Aminteri bun băiat, deștept, cu carte, dar iute, nu face pentru un prefect. Într-o soțietate fără moral și fără prințip... trebuie să ai și puținică diplomație!

TIPĂTESCU (întorcându-se din fund): Infamul! Canalia!

TRAHANACHE: Ei, astâmpără-te, omule, și lasă odată mofturile, avem lucruri mai serioase de vorbit. Deseară e întrunire. S-a hotărât? Punem candidatura lui Farfuridi? Ce facem? — Deseară, am aflat că dăscălimea cu Cațavencu și cu toți ai lor vor să facă scandal. Trebuie să-i spunem lui Ghiță să îngrijească. Mișelul de Cațavencu o să ia deseară cuvântul ca să ne combată...

TIPĂTESCU (fierbând mereu): Nu te teme, nene Zahario, deseară d. Cațavencu nu o să fie la întrunire, o să fie în altă parte — la păstrare.

TRAHANACHE: 'Aide, mergi la dejun?

TIPĂTESCU: Nu, neică Zahario, mulțumim, am treabă. Du-te dumneata singur; sărutări de mâini coanii Joițichii.

TRAHANACHE: Bine, dar la prânz desigur. Deseară eu mă duc la întrunire, trebuie să stai cu Joițica, i-e urât singură. După întrunire avem preferanță

TIPĂTESCU (amețit): Da, neică Zahario.

TRAHANACHE: La revedere, Fănică.

TIPĂTESCU: La revedere, neică Zahario...

TRAHANACHE (mergând spre ușe, condus de Tipătescu) : Și nu te mai turbura, neică, pentru fitece mișelie. Nu vezi tu cum e lumea noastră? Într-o soțietate fără moral și fără prințip, nu merge s-o iei cu iuțea, trebuie să ai (cu fineță) puțintică răbdare... (iese în fund.)

SCENA V

TIPĂTESCU, apoi ZOE

TIPĂTESCU (vine amețit și mpleticindu-se din fund și cade pe un scaun cu capul în mâini): Ce să fac? Ce să fac? și nu mai vine Ghiță!...

ZOE (ieșind din dreapta misterios și coborând repede lângă el): Fănică! Fănică!

TIPĂTESCU (ridicându-se iute): Zoe!... Știi?

ZOE (dezolată): Știu! Sunt nenorocită, Fănică. Știu... am fost dincolo în odaie, am intrat pe scărișica din dos... Am venit numaidecât după Zaharia. N-am avut curaj să dau ochii cu el, măcar că nu crede... Am auzit tot, tot, tot. Sunt nenorocită, Fănică... Când a plecat Ghiță, l-am chemat dincolo (Tipătescu înțelege), i-am spus tot: numai el ne poate scăpa.

TIPĂTESCU: De unde aflaseși?

ZOE: Eu am știut numaidecât după Zaharia... Uite!... (îi dă o scrisoare.Scena aceasta se face cu multă nervozitate)

TIPĂTESCU (citind): „Stimabilă doamnă, la redacția noastră se află un document iscălit de amabilul nostru prefect și adresat d-voastră. Acest document vi s-ar putea ceda în schimbul unui sprijin pe lângă amabilul în cestiune. Binevoiti dar a trece îndată pe la biurul nostru, spre a regula această afacere într-un chip mulțumitor pentru amândouă părțile..." — (cu desperare) Cum? cum? când ai pierdut biletul, Zoe?

ZOE (îneacă): Nu știu... alaltăieri seara, când am plecat de la tine, îl aveam; când am ajuns acasă, nu știu dacă-l mai aveam; poate să fi scos batista pe drum și mi-a căzut scrisoarea: le aveam tot într-un buzunar!

TIPĂTESCU: A! ce nenorocire!

ZOE: M-am dus la Cațavencu... de la el veneam acuma. Mi-a propus să-mi dea înapoi scrisoarea, cu condiție să-i asigurăm alegerea. Aminteri, publică scrisoarea poimăine...

TIPĂTESCU (în prada agitației): Lupta este disperată. Vrea să ne omoare, trebuie să-l omorâm!... Și nu mai vine Ghiță...

ZOE: Pe Ghiță l-am trimis eu la Cațavencu, să-i cumpere scrisoarea cu orice preț.

TIPĂTESCU: Care va să zică Ghiță e acolo?

ZOE: Desigur. (se aude zgomot.)

TIPĂTESCU: El trebuie să fie... (se răpede la ușa din fund, o deschide și se trage iute înapoi.) A! Ascunde-te... degrabă. (o duce repede și ies amândoi prin stânga.)

SCENA VI

FARFURIDI, BRÂNZOVENESCU, intrând misterios din fund;

apoi TIPĂTESCU din stânga

BRÂNZOVENESCU: Poate să nu fie tocmai așa; poate că e o manoperă... o manoperă grosolană, ca să intimideze pe câțiva nehotărâți...

FARFURIDI (cu intenție fină): Pe venerabilul d. Trahanache l-am văzut intrând la Cațavencu, astăzi pe la zece, când mă duceam în târg... Eu, am n-am să-ntâlnesc pe cineva, la zece fix mă duc în târg...

BRÂNZOVENESCU: Ei!

FARFURIDI: Pe respectabila madam Trahanache am văzut-o ieșind de la Cațavencu tot astăzi pe la unsprezece, când mă-ntorceam din târg... Eu, am n-am clienți acasă, la unsprezece fix mă-ntorc din târg...

BRÂNZOVENESCU: Nu-nțeleg.

FARFURIDI: Cum nu-nțelegi? la unsprezece fix...

BRÂNZOVENESCU: Nu frate, nu-nțeleg daraverile astea cu opoziția! tu ai văzut pe Trahanache întâi, pe urmă pe madam Trahanache, și eu adineaori am văzut pe polițaiul, pe Ghiță, intrând la Cațavencu...

FARFURIDI (cu intenție) : Ei?

BRÂNZOVENESCU (cu îndoială): Să fie trădare la mijloc? 'ai?

FARFURIDI: Eu merg și mai departe și zic: trădare să fie, dacă o cer interesele partidului, dar s-o știm și noi!...

BRÂNZOVENESCU: Prefectul trebuie să ne dea cheia comediei ăștia... Iacătă-l...

TIPĂTESCU (venind din stânga turburat și dându-și aer silit de degajare) : Salutare, salutare, stimabile!

BRÂNZOVENESCU (aparte): E galben!

FARFURIDI (aparte): Ce roșu s-a făcut. (tare.) Salutare, salutare, onorabile...

TIPĂTESCU (oferindu-le locuri): Ia poftiți, ia poftiți, mă rog.

BRÂNZOVENESCU: Mulțumim, mulțumim, stimabile, dar ne cam grăbim: sunt douăsprezece trecute.

FARFURIDI: Și eu, am n-am înfățișare, la douăsprezece trecute fix mă duc la tribunal...

BRÂNZOVENESCU: Uite de ce e vorba, stimabile, să fim scurți... Prin târg... se spune...

FARFURIDI: Adică, dă-mi voie, să fim expliciti; mie îmi place să pun punctele pe i... Se aude...

BRÂNZOVENESCU: Se aude... cum că partidul nostru dă la colegiul II ajutor lui Cațavencu...

TIPĂTESCU (mișcat): Care partid? Care Cațavencu?

BRÂNZOVENESCU: Cum care partid?

FARFURIDI: Adică partidul nostru: madam Trahanache, dumneata, nenea Zaharia, noi și ai noștri... să ducem pe brațe pe d. Cațavencu.

TIPĂTESCU: Și cine spune asta? (râde silit.)

BRÂNZOVENESCU: Nu râde, stimabile, nu râde; a început să se vorbească...

FARFURIDI: Și de!... ce să zicem! lumea are pentru ce să intre la bănuielei.

BRÂNZOVENESCU: D. Trahanache la vizită la d. Cațavencu...

TIPĂTESCU: Ei?

FARFURIDI: Madam Trahanache la vizită la d. Cațavencu...

TIPĂTESCU: Ei?

BRÂNZOVENESCU: D. Ghiță polițaiul la vizită la d. Cațavencu...

FARFURIDI: De unde și până unde?

BRÂNZOVENESCU: Noi, ce să zicem — ne temem de ce spune lumea...

TIPĂTESCU (nervos): Ei, ce spune lumea?

FARFURIDI: Vrei să vorbesc curat și deslușit, stimabile? Ne temem de trădare... Na!

TIPĂTESCU (după ce s-a întors când la unul când la altul, supărat cătră Farfuridi): Amice, d-le Farfuride, nu ți se pare d-tale că te faci mai catolic decât Papa?

FARFURIDI (hotărât): Da, când e vorba de prințipuri, stimabile, da, mă fac, adică nu, nu mă fac, sunt când e vorba de asta, sunt mai catolic decât Papa...

TIPĂTESCU (supărat) : Domnilor, nu primesc acasă la mine astfel de observații, pe care, dați-mi voie să vă spui, le consider ca niște insulte...

FARFURIDI: Să nu ne iuțim, stimabile...

TIPĂTESCU: Cum să nu mă iuțesc, onorabile? D-voastră veniți la mine acasă, la mine, care mi-am sacrificat cariera și am rămas între d-voastră, ca să vă organizez partidul — căci fără mine, trebuie să mărturisiți, că d-voastră n-ați fi putut niciodată să fiți un partid — d-voastră veniți la mine acasă să mă numiți pe față trădător... A! asta nu pot să v-o permit...

BRÂNZOVENESCU (scoțând o hârtie din buzunar) : Ma rog, iată ce se împarte acum prin târg, din partea lui d. Cațavencu... E tipărit, stimabile!

TIPĂTESCU (mișcat, îi smulge hârtia) : Tipărit?

FARFURIDI (smulgându-i-o el) : Da, tipărit, dă-mi voie... (citește.) „Dăm ca pozitivă știrea cum că desigur candidatura amicului nostru politic d.Cațavencu, președintele grupului independent, este pusă la adăpost de orice loviri din partea administrației. Din contra, avem cuvinte puternice pentru a crede că atât bătrânul și venerabilul d. Trahanache, președintele Comitetului electoral, cât și junele și onorabilul nostru prefect, ar fi convinși în fine că în împrejurările prin care trece țara, județul nostru nu poate fi mai bine reprezentat decât de un bărbat independent ca amicul nostru d.Ca-ța-ven-cu... D. Cațavencu va lua cuvântul la întrunirea de deseară... Comitetul grupului independent." (vorbit.)... Aud?

TIPĂTESCU (aparte): Nu mai rămâne nici o clipă de pierdut. (tare.) Domnilor, vă rog, niște afaceri importante mă cheamă numaidecât la telegraf... Mă scuzați... dar... (merge la o masă și trage clopoțelul, apoi iese în fund.)

BRÂNZOVENESCU: Așa scurt?

FARFURIDI: Adică, cum am zice, poftiți pe ușe afară... Bine?

TIPĂTESCU (apare în fund cu un fecior): Unde e Ghiță?

FECIORUL: L-am căutat în tot târgul, coane Fănică, nu e. (vorbesc încet în fund)

BRÂNZOVENESCU (care a vorbit încet cu Farfuridi): 'Aide la Trahanache... Aici am aflat tot... 'Aide...

FARFURIDI: Brânzovenescule, mi-e frică de trădare... Câte ceasuri sunt?

BRÂNZOVENESCU: Douăsprece trecute...

FARFURIDI: Douăsprece trecute?... Eu, la douăsprece trecute fix...

TIPĂTESCU (coborând între ei): Astfel dar, d-lor...

BRÂNZOVENESCU: Ne ducem, ne ducem, stimabile, nu voim să facem deranj...

FARFURIDI (grav): Ne ducem, dar gândește-te stimabile, că suntem membrii aceleiași partid... Cum ziceam adineaori amicului Brânzovenescu: trădare să fie (cu oarecare emoție) dacă o cer interesele partidului, dar s-o știm și noi... De aceea eu totdeauna am repetat cu străbunii noștri, cu Mihai Bravul și Ștefan cel Mare: iubesc trădarea (cu intenție), dar urăsc pe trădători... (schimbând tonul, cu dezinvoltură.) Salutare, salutare, stimabile!...

BRÂNZOVENESCU (asemenea): Salutare!...

TIPĂTESCU (închizând ușa după ei, grozav de plictisit): A! (coboară.)

SCENA VII

TIPĂTESCU, ZOE, apoi CETĂȚEANUL TURMENTAT

ZOE (ieșind din stânga repede): S-a dus?... Ai văzut, Fănică? Ai auzit? Și Ghiță nu mai vine... Fanică, Fănică, ne amenință o nenorocire grozavă...

TIPĂTESCU: Taci! vine cineva. E Ghiță desigur. (se repede la ușa din fund prin care apare Cetățeanul turmentat.)

CETĂȚEANUL (șovăind): Sluga! (în tot jocul sughite și șovăie)

ZOE: Cine e ăsta?

TIPĂTESCU: Ce poștești d-ta?

CETĂȚEANUL: Eu?... (sughite.) Eu sunt alegător...

TIPĂTESCU (nervos): Cum te cheamă?

CETĂȚEANUL: Cum mă cheamă? Ce trebuie să spui cum mă cheamă... vorba e, sunt alegător? (șovăie.)

ZOE: E turmentat?

TIPĂTESCU: Dracul să-l ia! nu e nimeni afară: lasă să-mi intre aici toți nebunii, toți bețivii... 'Aide, ieși!

CETĂȚEANUL: Nu sunt turmentat... (zâmbind) coană Joițico... Las' că ne cunoaștem... Mă cunoaște conul Zaharia de la 11 Februarie... Nu e vorba, ținem la d. Nae Cațavencu... e din Soțietate... dar vorba e, eu alegător... eu... (sughite) apropiatar, eu pentru cine votez? (sughite) d-aia am venit. (șovăie.)

ZOE: Trimite-l, Fănică, dă-i dmmul... e amețit de tot...

TIPĂTESCU (luându-l cu binișorul): Fii bun, cetățene, du-te. Aldată mai vorbim.

CETĂȚEANUL: Dar ce să vorbim aldată?

ZOE: A!

CETĂȚEANUL: Acu ce treabă avem?... Nu vă uitați la mine că sunt așa de... Am făcut-o de oaie de tot. Să vezi d-ta cum de a devenit la băutură... (sughite) că a fost lată de tot...

TIPĂTESCU (necăjit): Fii bun, omule, și-nțelege. (vrea să-l apuce.)

CETĂȚEANUL: Eu am găsit (sughite) o scrisoare...

TIPĂTESCU și ZOE: O scrisoare!

CETĂȚEANUL: Da. (cătră Tipătescu) A d-tale cătră coana Joițica... Am găsit-o alaltăieri seara pe drum, când ieșeam de la întrunire... Fă-ți idee, (sughită) de alaltăieri seara până azi-dimineață s-o duci într-un chef!...

TIPĂTESCU (răpezindu-se și apucându-l cu amândouă mâinile de gât): Miserabile!

CETĂȚEANUL: Nu mă-mpinge, că amețesc...(sughite)

ZOE: Lasă-l, Fănică, să vedem.

CETĂȚEANUL: Lăsați-mă să vedeți. Când am găsit-o, de curiozitate am deschis-o și m-am dus sub un felinar, s-o citesc. N-apucasem s-o isprăvesc bine... și haț! pe la spate, d. Cațavencu dă să mi-o ia.

TIPĂTESCU: Și (desperat) ți-a luat-o?

ZOE (același joc): Ți-a luat-o?

CETĂȚEANUL: Aș! Am băgat-o în buzunar. Zice d. Nae: „Așa? faci parte din Soțietatea noastră și primești scrisori de la prefectul, cetățene, bravos! — Zic: (sughite) Aș! de la prefectul! — Zice: I-am cunoscut slova... Ia arată-mi-o. — Doamne păzește!” Ba că dă-mi-o, ba că nu ți-o dau, din vorbă-n vorbă, tura-vura, ne-am abătut pe la o țuică... una-două-trei... pe urmă dă-i cu bere, dă-i cu vin, dă-i cu vin, dă-i cu bere... A făcut cinste d. Nae... l-am băut... oo! l-am băut!

ZOE: Dar scrisoarea?

TIPĂTESCU: Scrisoarea (se repede la el strigând), unde e scrisoarea?

CETĂȚEANUL: Nu striga, (sughite) că amețesc!... O am la mine scrisoarea. (amândoi îl ascultă și-l privesc cu îndoială și nerăbdare nervoasă.) Da.

ZOE și TIPĂTESCU: S-ar putea!

CETĂȚEANUL: Da... o am la mine. (căutându-se prin buzunare) Ehei! d. Nae zicea că-mi dă zece poli pe ea; zic: nu trebuie, onorabile, parale... slava Domnului.. apropitar sunt (sughite), alegător... (sughite și se caută mereu.) Vorba e... eu (sughite), eu pentru cine votez? (se oprește din căutat și cu simplitate.) Am pierdut-o! (se mai caută, apoi cu hotărâre.) Am pierdut-o!

TIPĂTESCU: A!

ZOE: Ți-a furat-o Cațavencu!

CETĂȚEANUL: Adică dl Nae. Se prea poate... că am și dormit... Vezi d-ta (Zoe și Tipătescu își frâng mâinile) fă-ți idee... dă-i cu bere... dă-i cu vin... dă-i cu vin... dă-i cu...

TIPĂTESCU (apucându-l și zguduindu-l) : Miserabile! Ce ai făcut?

CETĂȚEANUL (căzând pe un scaun) : Nu mă zguduî, (sughite) că amețesc!

SCENA VIII

ACEIAȘI — GHIȚĂ PRISTANDA

PRISTANDA (intră gâfâind într-un suflet, prin fund) : Coane Fănică! Coană Joițico!

TIPĂTESCU și ZOE: Ghiță!

PRISTANDA: Vine! vine conul Zaharia!

CETĂȚEANUL (pufnind): Conul Zaharia?... nu mai spune (sughite) că amețesc...

TIPĂTESCU (lui Pristanda, arătând pe Cetățeanul turmentat): Ia-l pe nenorocitul ăsta, și...

ZOE: Și dă-i drumul prin dos, pe scara a mică.

PRISTANDA (ridicând pe Cetățeanul turmentat) : 'Aide, cetățene! (îl împinge spre dreapta)

CETĂȚEANUL: Nu mă-mpinge (sughite) că amețesc.

PRISTANDA (același joc) : 'Aide !

CETĂȚEANUL: Vorba e... eu pentru cine votez?...

PRISTANDA: 'Aide!

CETĂȚEANUL: Nu mă-mpinge (sughite) că amețesc. (iese, împins de Pristanda)

SCENA IX

ZOE, TIPĂTESCU, apoi GHIȚĂ PRISTANDA și TRAHANACHE

TIPĂTESCU (răpede Zoi): De Zaharia nu avem teamă: știe tot, dar nu crede nimica... N-ai auzit?

ZOE: Fănică! Fănică! (Ghiță intră din dreapta) Ce-ai făcut, Ghiță? Ai fost la Cațavencu?

PRISTANDA: Am fost, coană Joițico... Se lasă greu, greu de tot: ori o mie de poli, ori deputăția...

TIPĂTESCU: Trebuie să punem mâna pe el. (hotărât) Du-te Ghiță, ia jandarmi... viu ori mort, trebuie să mi-l aduci la poliție, acuma într-un moment...

ZOE: Fănică!...

TIPĂTESCU: Du-te.

PRISTANDA: Ascult! (vrea să pornească spre fund, în momentul acesta intră Trahanache cu aerul triumfător.)

TRAHANACHE: L-am prins cu alta mai boacăna!

ZOE (începând să se jelească și căzându-i ca leșinată în brațe): Nene! nene!

TRAHANACHE: Joițico! (către Tipătescu) A aflat?

TIPĂTESCU: Știe tot!

TRAHANACHE (îngrijind-o, după ce a pus-o cu ajutorul lui Pristanda pe fotoliu): Bine, omule, nu ți-am zis să nu-i spui? o știam eu cât e de simțitoare! Iaca vezi! (toți o îngrijesc) Ei! ți-am spus că l-am prins pe onorabilul cu alta mai boacăna... Ghiță, iute un pahar cu apă. (Ghiță iese în stânga)

TIPĂTESCU (bătând în palmele Zoi): Care onorabil?

TRAHANACHE (același joc): Ei, ai puținică răbdare... Cațavencu, de...

TIPĂTESCU: Cu ce alta?

TRAHANACHE (bătând cu putere în palmele Joițichii): Cu altă plastografie... Ce plastograf!

PRISTANDA (care a venit cu paharul cu apă): Curat plastograf!

Cortina cade

ACTUL II

(Același salon)

SCENA I

TRAHANACHE, FARFURIDI și BRÂNZOVENESCU stau împrejurul unei mese rotunde, studiând listele electorale; fiecare are câte un creion în mână

BRÂNZOVENESCU: Șaizeci și nouă cu roșu, buni... unsprece cu albastru... ai lor...

FARFURIDI: Doisprezece...

TRAHANACHE: Ai puținică răbdare... unu, doi, cinci... șapte... zece... unsprezece.

FARFURIDI: Doisprezece...

TRAHANACHE: Cu Ienache Siripeanu.

BRÂNZOVENESCU: Nici nu mai are drept de vot, de când și-a măritat fata... Nu i-a dat casele de zestre? Ei? Dacă votează, merge la pușcărie onorabilul.

TRAHANACHE: Ai puținică răbdare... Da' dacă-l putem aduce să voteze cu noi?

FARFURIDI: Altă vorbă... Să voteze cu noi, e ușor; are procesul cu epitropia bisericii, săptămâna viitoare... dar să voteze cu noi? Adică cum să voteze cu noi?...

BRÂNZOVENESCU: Adică cum să voteze cu noi?

TRAHANACHE: Să voteze cu noi.

BRÂNZOVENESCU: Nu pricepi, neică Zahario, vorba noastră? Adică „noi”, partidul nostru, pentru cine votăm noi, pentru cine lucrăm noi? Noi încă nu știm...

TRAHANACHE: Mă rog, aveți puțintică...

FARFURIDI: Nu știm...

TRAHANACHE: Mă rog, aveți...

FARFURIDI: Ba eu merg și mai departe și zic, cum ziceam lui amicul meu Brânzovenescu: mă tem de trădare...

TRAHANACHE: Cum de trădare?

BRÂNZOVENESCU: De-aia noi astăzi când am mirosit ceva cumva...

FARFURIDI: Ceva cumva...

TRAHANACHE: Ceva cumva?

BRÂNZOVENESCU: Dacă e ceva la mijloc...

FARFURIDI: Ceva la mijloc...

TRAHANACHE: Ceva la mijloc?

FARFURIDI: Da, așa, dacă e trădare, adică dacă o cer interesele partidului, fie!

BRÂNZOVENESCU: Dar cel puțin s-o știm și noi! (Trahanache vrea să-i întrerupă, fără să izbutească)

FARFURIDI: Pentru că eu am zis-o cu străbunii noștri, cu Mircea cel Bătrân și cu Vlad Țepeș, neică Zahario: îmi place trădarea, dar...

TRAHANACHE: Mă rog, ai puțintică...

BRÂNZOVENESCU: Ce răbdare, neică Zahario! Nu mai e vreme de așa lucru... Astă-seară e întrunire?

FARFURIDI: Măine începe alegerea?

TRAHANACHE: Da...

FARFURIDI: Ei! pentru cine votăm?

BRÂNZOVENESCU: Pentru cine votăm?

TRAHANACHE: Aveți puținică răbdare! Pentru cine ați mai votat și până acuma?

BRÂNZOVENESCU: Nu înțeleg.

FARFURIDI: Nici eu.

TRAHANACHE: Mă rog, ia să ne tălmăcim noi puțințel...

FARFURIDI: Să ne tălmăcim, da, să ne tălmăcim, asta o cerem și noi.

TRAHANACHE: Ce sunteți d-voastră, mă rog? Vagabonți de pe uliță? nu... Zavragii? nu... Căuzași? nu... D-voastră, adică noi, suntem cetățeni, domnule, suntem onorabili... Mai ales noi suntem stâlpii puterii: proprietari, membrii Comitetului permanent, ai Comitetului electoral, ai Comitetului școlar, ai Comitetului pentru statuia lui Traian, ai Comițiului agricol și ețetera. Noi votăm pentru candidatul pe care-l pune pe tapet partidul întreg... pentru că de la partidul întreg atârnă binele țării și de la binele țării atârnă binele nostru...

BRÂNZOVENESCU: Așa e...

FARFURIDI: Așa e, dar...

TRAHANACHE: Dar ce? Numele candidatului poate să fie al meu, al d-tale, ori al d-sale, după cum cer enteresurile partidului. Din moment în moment așteptăm să-l știm... Prefectul trebuie să vie; nu-l așteptăm să vie de la telegraf? Nu bate telegraful?... Bate; ce treabă alta are? Poate că acuma când noi vorbim, poate să fi și sosit numele... pe sârmă, stimabile... Da, pe sârmă, ce crezi d-ta?

FARFURIDI: Toate bune și frumoase cum le tălmăcești d-ta, neică Zahario, dar nouă... nouă ni e frică de trădare...

BRÂNZOVENESCU: Nu din partea d-tale...

FARFURIDI: Nu din a d-tale...

TRAHANACHE: Da' din a cui?

FARFURIDI: Din a cui, din a cui? știi d-ta din a cui...

TRAHANACHE: Să n-am parte de Joițica, dacă știi.

BRÂNZOVENESCU: Ei, stimabile, prea te faci chinez, dă-mi voie...

FARFURIDI: Știi ce, venerabile neică Zahario, ia să dăm noi mai bine cărțile pe față.

TRAHANACHE: Dă-le, neică, să vedem.

FARFURIDI: Ți-am spus că mi-e frică de trădare... Ei?

BRÂNZOVENESCU: Ei?

TRAHANACHE: Ei?

FARFURIDI: Ei? ni-e frică din partea amicului.

TRAHANACHE: Care amic?

BRÂNZOVENESCU: Care amic, care amic? Știi d-ta...

TRAHANACHE: Să n-am parte de Joițica, dacă știu.

FARFURIDI: Iar te faci chinez...

TRAHANACHE: Zău nu...

FARFURIDI: Din partea amicului... Fănică...

TRAHANACHE (surprins): Ce?

BRÂNZOVENESCU: Din partea prefectului.

TRAHANACHE (încruntat): Cum?

FARFURIDI (scurt): Nouă ni-e frică... de! că-și dă coatele cu Cațavencu...

TRAHANACHE (urmează jocul crescendo): Cu Cațavencu?

FARFURIDI: Cu moftologul...

BRÂNZOVENESCU: Cu nifilistul...

TRAHANACHE (de-abia stăpânindu-și indignarea): Cu Cațavencu? trădare? Fănică trădător! Ei bravos! Ei! asta mi-a plăcut! Ei! nu m-așteptam! Ei! ne-am procopsit!

FARFURIDI: De! noi...

BRÂNZOVENESCU: Ce ne-am zis...?

TRAHANACHE (biruit din ce în ce mai mult de indignare): Ai puținică răbdare, stimabile. Nu dau voie nimănui să-și permită, mă-nțelegi, să bănuiască măcar câtuși de puțin pe Fănică. Pentru mine, stimabile, mă-nțelegi, să vie cineva să-mi bănuiască nevasta, pe Joițica...

BRÂNZOVENESCU: Pe coana Joițica, onorabile...

FARFURIDI: Îmi pare rău, neică Zahario, noi nu...

TRAHANACHE (și mai indignat): Ai puținică răbdare... zic: pentru mine să vie cineva să bănuiască pe Joițica, ori pe amicul Fănică, totuna e... E un om cu care nu trăiesc de ieri de alaltăieri, trăiesc de opt ani, o jumătate de an după ce m-am însurat a doua oară. De opt ani trăim împreună ca frații, și nici un minut n-am găsit la omul ăsta măcar atitica rău... Credeți d-voastră că ar fi rămas el prefect aici și nu s-ar fi dus director la București, dacă nu stăruiam eu și cu Joițica... și la dreptul vorbind, Joițica a stăruit mai mult...

FARFURIDI: Ei! se-nțelege, damele sunt mai ambițioase...

TRAHANACHE (și mai indignat): Ai puținică răbdare... Nu de ambiț că ni era prieten, — pentru interesul partidului. Cine altul ar fi putut fi prefect al nostru?

FARFURIDI: S-ar mai fi găsit, poate.

TRAHANACHE: Să-mi dai voie să nu te crez. Un om endependent, care a facut servicii partidului, județului, țării... și mie, ca amic, mi-a făcut și-mi face servicii, da!... și să veniți d-voastră, tot din partid (cu ton de muștrare aspră) și să bănuți că... să vă pronunțați cu astfel de cuvinte neparlamentare... îmi pare rău...

BRÂNZOVENESCU: În sfârșit, noi...

TRAHANACHE: Ai puținică răbdare... Îmi pare rău... (indignat rău de tot.) Care va să zică unde nu înțelegeți d-voastră politica, hop! numaidecât trădare! Ne-am procopsit! Ce soțietate! Adevărat, bine zice fiu-meu de la facultate: unde nu e moral, acolo e corupție și o soțietate fără prințipuri, va să zică că nu le are. (în culmea indignării.) Trădare! Bravos! Fănică trădător! Frumos! (pleacă.) Salutare! salutare, stimabile! (iese foarte turburat prin fund.)

SCENA II

FARFURIDI, BRÂNZOVENESCU stau un minut privind unul la altul

FARFURIDI: Ei!... ți-a plăcut venerabilul?

BRÂNZOVENESCU: E tare... tare de tot... Solid bărbat! Nu-i dăm de rostul secretului. Trebuie să mai așteptăm.

FARFURIDI: Să mai așteptăm? Până când să mai așteptăm?... Deseară, la sfârșitul întrunirii, parcă-l văz pe venerabilul că se scoală și trage clopoțelul: „Stimabililor, aveți puținică răbdare:

Candidatul Comitetului nostru este onor. d. Nae Cațavencu..."

BRÂNZOVENESCU: Moftologul!

FARFURIDI: Nifilistul! — Și bravo-n sus, și bravo-n jos, și mâine și poimâine, nenea Ghiță polițaiul aleargă, până-i iese limba de un cot și ți-l toarnă pe d. Cațavencu, care ne-a înjurat și ne-a batjocorit de atâta vreme pe toate tonurile, deputat la colegiul II... Și noi... să stăm cu mâinile în sân?... peste poate!...

BRÂNZOVENESCU: Ce-o să faci? Te joci cu puterea?

FARFURIDI: Ce să fac?... Batem o depeșă la București, la Comitetul central, la minister, la gazete, scurt și cuprinzător: (bătând cu pumnul drept în palma stângă, ca un telegrafist pe aparatul lui, sacadat, tot textul-proiect al depeșii) „Trădare! Prefectul și oamenii lui trădează partidul pentru nifilistul Cațavencu, pe care vor să-l aleagă la colegiul II... trădare! trădare! de trei ori trădare!"

BRÂNZOVENESCU (scurt): E tare! prea tare! n-o iscălesc.

FARFURIDI (cu tărie, impunător): Trebuie să ai curaj ca mine! trebuie s-o iscălești: o dăm anonimă!

BRÂNZOVENESCU: Așa da, o iscălesc!

FARFURIDI: O iscălim: „Mai mulți membri ai partidului”...

BRÂNZOVENESCU: Da' dacă ne cunoaște slova la telegraf?

FARFURIDI: Punem pe altcineva s-o scrie.

BRÂNZOVENESCU: Pe cine?

FARFURIDI: Trebuie să găsim pe cineva să ni-o dea la telegraf! 'Aide, Brânzovenescule.

BRÂNZOVENESCU: Numai să nu pățim ceva.

FARFURIDI (impunător): Trebuie să ai curaj: anonimă. Câte ceasuri sunt?

BRÂNZOVENESCU: Cinci.

FARFURIDI: 'Aide degrab', între cinci și șase fix se-nchide telegraful... (ies cu grabă)

SCENA III

GHIȚĂ PRISTANDA singur; intră prin dreapta; e puțin mișcat

O făcurăm și p-asta... și tot degeaba. Am pus mâna pe d. Cațavencu... Când am asmuțit băieții de l-a umflat, striga cât putea: „Protestez în numele Constituției! Asta e violare de domiciliu!” — Zic: „Curat violare de domiciliu! da' umflați-l!” Și l-au umflat. L-am turnat la hârdăul lui Petrache. M-am întors cu birja acasă la el, am căutat prin toate colțișoarele, am ridicat dușamelele, am destupat urloaiile sobii, am scobit crăpăturile zidului: peste puțină să dau de scrisoare. M-am întors la poliție, l-am scotocit prin buzunare, peste tot: nu e și nu e. L-am amenințat că am poruncă de la conul Fănică să-l chinuiesc ca pe hoții de cai,... degeaba: nu spune decât numai și numai coanii Joițichii. O caut și nu o găsesc; acasă nu-i, aici nu e... A! iacăt-o... Coană Joițico!

SCENA IV

PRISTANDA și ZOE

ZOE (venind repede din fund): Ghiță, bine că te găsesc.

PRISTANDA: Și eu vă căutam, coană Joițico...

ZOE: Ghiță, Ghiță, ce-am aflat? ce ați făcut? Ați înnebunit? Adineaori, când ieșeam de-acasă, am aflat de la doctorul că te-ai dus cu jandarmii, ai călcat casa lui Cațavencu, l-ai luat pe sus și l-ai dus la poliție, la arest! Cum ai făcut asta?

PRISTANDA: Ordin verbal de la conul Fănică.

ZOE: Unde e Fănică?

PRISTANDA: Nu știu, îl caut și eu.

ZOE: Și pentru ce l-ați arestat pe Cațavencu?

PRISTANDA: Pentru ca să-i apucăm scrisoarea.

ZOE: Și ai apucat-o?

PRISTANDA: Nu, coană Joițico, după cât am căutat și pe dânsul și la el acasă, scrisoarea este ascunsă altundeva.

ZOE: Ghiță, m-ați nenorocit! Scrisoarea o să fie publicată mâine și ați făcut și scandal degeaba. Dăscălimea o să urmeze înainte cu gazeta și în lipsa lui... Ce-o să zică la București guvernul, când o afla că ați violat domiciliul lui Cațavencu și l-ați arestat în ajunul alegerilor, după ce guvernul era asigurat că toate au să se petreacă cu bine și cu liniște?... Cum o să mai poată rămâne Fănică prefect?

PRISTANDA: Coană Joițico, am uitat să vă spui: după câte făgăduieli și amenințări i-am făcut lui Cațavencu, mi-a răspuns că în zadar mai stăruiesc și că la urma urmelor nici nu mai vrea să stea de vorbă cu nimini, dar cu nimini, decât numai cu d-voastră.

ZOE: Cu mine?... Du-te, Ghiță, du-te degrabă, dă-i drumul și roagă-l din partea mea să poftască aici... Îl aștept...

PRISTANDA: Numai dacă conul Fănică...

ZOE: Dacă ții la tine, dacă ții la familia ta, Ghiță...

PRISTANDA: Cum să nu țiu, coană Joițico? unsprece suflete!

ZOE: Du-te degrabă, într-un suflet, și să nu vii fără Cațavencu. Poartă-te bine cu el. Ia o birjă și vino-ntr-o clipă.

PRISTANDA: Ascult!

ZOE: Ai venit?

PRISTANDA: M-am dus!...

SCENA V

ZOE singură

(agitată, scoate gazeta și citește): „în numărul de mâine al foii noastre vom reproduce o interesantă scrisoare sentimentală a unui înalt personaj din localitate către o damă de mare influență. Originalul va sta de mâine la dispoziția curioșilor, în biroul nostru de redacție. Atât pentru astăzi. A bon entendeur salut!...” Ce mai e de făcut?... (se plimbă agitată, apoi se oprește ca în fața unei inspirații) Trebuie să alegem pe Cațavencu. Nu mai încapе vorbă, nu mai e vreme de stat la gânduri. Cu un mișel ca el, când ne ține la mână așa de bine, lupta ar fi o copilărie, o nebunie... Fănică... trebuie să se învoiască... trebuie... Ei! ș-apoi! mai la urmă Cațavencu poate fi tot așa de bun deputat ca oricare altul... Dar unde e Fănică? unde poate să fie?...

SCENA VI

ZOE și TIPĂTESCU venind din fund

TIPĂTESCU: Zoe! aici ești?

ZOE: Fănică!... te așteptam... Ce ai făcut? Ai arestat pe Cațavencu. Te-ai gândit bine la ce ai făcut? Cum ți-a venit să faci una ca asta? Pentru ce ai făcut-o?

TIPĂTESCU (nervos): Pentru ce? pentru ce? Tu mă întrebi pentru ce? Pentru nerozia care ai făcut-o tu, pentru ca să evit nenorocirea pe care ai cauzat-o tu din neglijență. Se poate atâta distracție! atâta nebăgare de seamă! o scrisoare de amor s-o arunci în neștire într-un buzunar cu batista, și s-o pierzi ca și cum ai pierde o hârtie indiferentă, ca un afiș, după ce ai ieșit de la reprezentație... La atâta lipsă de judecata, să-ți spui drept, nu m-așteptam! Ce Dumnezeu! ești femeie în toată firea, nu mai ești copil. Atâta neglijență nu se pomenește nici în romane, nici într-o piesă de teatru.

ZOE: Judecă-mă, Fănică, judecă-mă... (plânge.) Da, așa e... am fost o copilă... am făcut o nerozie fără seamăn; dar acuma trebuie îndreptată. Fănică, dacă mă iubești, dacă ai ținut tu la mine măcar un moment în viața ta, scapă-mă... scapă-mă de rușine! Tu ești bărbat, nu-ți pasă! Pentru tine, afișarea intrigii noastre n-ar fi o nenorocire... dar pentru mine... Fănică, gândește-te... gândește-te. (plânge.)

TIPĂTESCU: Tocmai de-aia m-am asigurat de persoana lui Cațavencu...

ZOE: În zadar, Fănică; Cațavencu poate muri astăzi, mâine gazeta lui tot o să publice scrisoarea noastră. Dumnezeule! Cum or să-și smulgă toți gazeta, cum or să mă sfâșie, cum or să răză!... O săptămână, o lună, un an de zile n-o să se mai vorbească decât de aventura asta... În orășelul ăsta, unde bărbații și femeile și copiii nu au altă petrecere decât bârfirea, fie chiar fără motiv... dar încă având motiv... și ce motiv, Fănică!... Ce vuiet! ce scandal! ce cronică infernală!... Și eu, Fănică, în timpul ăsta, ce să fac? Să mor? să mor dacă voiești... Pentru că după asta nu o să mai pot trăi.

TIPĂTESCU: Atunci, dacă nu e altă scăpare... Zoe! Zoe! mă iubești...

ZOE: Te iubesc, dar scapă-mă.

TIPĂTESCU: Să fugim împreună...

ZOE (retrăgându-se): Ești nebun? dar Zaharia? dar poziția ta? dar scandalul și mai mare care s-ar aprinde pe urmele noastre?...

TIPĂTESCU (descurajat): Atunci nu ne mai rămâne nimica de făcut?

ZOE: Ba da!

TIPĂTESCU: Ce?

ZOE: Să sprijinim candidatura lui Cațavencu!

TIPĂTESCU (sărind): Peste puțință!

ZOE: Să-l alegem!

TIPĂTESCU: Niciodată.

ZOE: Trebuie.

TIPĂTESCU: O dată cu capul! Te gândești la ce spui? Iată pe ce depeșe am pus mâna adineaori, a adus-o la telegraf canalia care a găsit scrisoarea ta, bețivul de ieri. E o depeșe anonimă. Am oprit-o și am dat ordin la telegraf să nu mai expedieze nimica fără știrea mea; dar știu eu ce poate conține o depeșe cu cheie?... Iată: „Trădare! Prefectul și oamenii lui trădează partidul pentru nifilistul Cațavencu, pe care vor să-l aleagă la colegiul II. Trădare, trădare, de trei ori trădare... Mai mulți membri ai partidului...” ...Orice s-ar întâmpla, nu se poate să sprijinim pe mizerabilul, nu, nu, nu!... Spune-mi, să căutăm, să găsim alt mijloc?

ZOE (zdrobită): Alt mijloc nu văz,... alt mijloc nu este.

TIPĂTESCU: Atunci...

ZOE: Atunci... (îneacă) lasă-mă, lasă-mă în nehorocire... lasă-mă să mor de rușine... Omoară-mă pe mine care te-am iubit, care am jertfit tot pentru tine... Iată unde m-ai adus! Iată cât plăteau jurămintele tale! M-ai adus la moarte — pentru că (hotărâtă) mă omor înainte de izbucnirea scandalului, astăzi, acuma, aici! — m-ai adus la moarte, și mă poți scăpa, și mă lași să mor... (plânge.)

TIPĂTESCU: Zoe! Zoe!

ZOE: Lasă-mă... Dacă ambiția ta, dacă nimicurile tale politice le pui mai presus de rușinea mea, de viața mea, lasă-mă! Să mor... (plângând.) Să mor cu siguranța că opt ani de zile m-ai amăgit în fiecare minută, că nu m-ai iubit niciodată... niciodată... niciodată...

TIPĂTESCU: Zoe! să vedem, să ne mai gândim!

ZOE: Nu mai e vreme de gândit, Fănică! Fiecare minută care trece mă apropie de piele... Trebuie să te hotărâști!

TIPĂTESCU (în luptă cu el însuși): Să mă hotărâsc! să mă hotărâsc...

ZOE (îneacă): Adineaori, în Lipscani, am aflat de arestarea lui Cațavencu. Am alergat ca o nebună la redacție. Iată ce foaie au scos comitetul lor. (îi dă foaia, Tipătescu o citește încet) înțelegi la ce trebuie să ne așteptăm după arestarea lui.

TIPĂTESCU: Omul ăsta își joacă viața!

ZOE: Nu și-o joacă pe a lui, Fănică, o joacă pe a mea; Pentru că încă o dată îți spui... din două una: ori tu mă iubești și eu trăiesc, și atunci lupta e peste puțină cu Cațavencu — trebuie să-mi cedezi; ori nu, și atunci mor, și dacă mă lași să mor, după ce-oi muri poate să se-ntâmple orice... (zdrobită.) Sunt hotărâtă... (revenindu-i deodată toată energia.) Da, sunt hotărâtă, dar nu voi să mor până nu voi fi luptat cu toate împrejurările (cu energie crescândă) și am să lupt! și cu tine am să lupt din toate puterile, cu tine, om ingrat și fără inimă! cu tine trebuie să lupt, pentru că acuma tu ești piedica a mai grea, care mă oprește să-mi capăt iar liniștea!... Da, sunt hotărâtă, și trebuie să biruiesc tot, și pe

tine... așa de hotărâtă sunt, încât adineaori am poruncit lui Ghiță să meargă să dea drumul lui Cațavencu și să-l poftască aici din partea mea...

TIPĂTESCU: Femeie nebună! Ce ai făcut?

ZOE: Am făcut ce am crezut că trebuie să fac. Dacă tu nu vrei să sprijini pe Cațavencu, dacă tu nu vrei să-l alegi, ca să mă scapi —atunci eu, care voi să scap, îl sprijin eu, îl aleg eu...

TIPĂTESCU: Cum?

ZOE: Da, îl aleg eu. Eu sunt pentru Cațavencu, bărbatul meu cu toate voturile lui trebuie să fie pentru Cațavencu. În sfârșit, cine luptă cu Cațavencu luptă cu mine... Aide, Fănică, luptă, zdrobește-mă, tu care ziceai că mă iubești! Să vedem! (pleacă spre dreapta.)

TIPĂTESCU: Zoe!

ZOE: Lasă-mă! (iese.)

TIPĂTESCU (urmărind-o): Zoe! Zoe! (iese după ea. O clipă scena goală)

SCENA VII

GHIȚĂ PRISTANDA și CAȚAVENCU

PRISTANDA (apărând în fund și făcând loc cu respect lui Cațavencu să treacă): Poftiți, cocoane Nicule, poftiți... (umilit) și zău, să pardonați, în considerația misiei mele, care ordonă (serios) să fim scrofuloși la datorie. D-voastră știți mai bine ca mine... așa e polițaiul: tată să-ți fie — trebuie să-l ridici? îl ridici! n-ai ce-i face: e misie. De aia (foarte rugător) mă rog să pardonați...

CAȚAVENCU: Îmi pare rău, Ghiță, că mai stăruiești cu scuzele tale... Adică noi nu știm cum merge poliția? (sentențios) Într-un stat constituțional un polițai nu e nici mai mult nici mai puțin decât un instrument!

PRISTANDA: Curat instrument!

CAȚAVENCU: Nu brațul care lovește, voința care ordonă e de vină... Eu chiar am scris un articol în privința asta. Nu știi dacă l-ai citit?

PRISTANDA: Trebuie să-l fi citit, coane Nicule; eu gazeta d-voastră o citesc ca Evanghelia totdeauna; că să nu vă uitați la mine... adică pentru misie... (misterios) altele am eu în sufletul meu, dar de! n-ai ce-i face: famelie mare, renumerație după buget mică...

CAȚAVENCU: Și în sfârșit, cum ar fi posibil martiriul, dacă n-ar exista călăul?

PRISTANDA: Curat, coane Nicule!

CAȚAVENCU (schimbând tonul): Cetățene, nu uita condiția cu care am venit aici! Am venit în casa prefectului, nu voi însă să dau ochii cu el, nu mă pot așa de ieftin compromite. Am venit chemat de doamna Trahanache, pe dânsa voi să văz.

PRISTANDA: Mai e vorbă, coane Nicule, pe coana Joițica, pe dumneei... conul Fănică nici nu e aicea... Pofțiți, pofțiți, ședeți, coane Nicule, mă duc să spui coanii Joițichii că ați venit... (vrea să plece.)

CAȚAVENCU: Poți să-i adaogi chiar că mă grăbesc să mă întorc în temnița unde m-a aruncat dizgrația dumneei.

PRISTANDA: Ascult. (aparte.) Mare pișicher! Strajnic prefect ar fi ăsta! (iese aruncând priviri furișe de admirație către Cațavencu.)

SCENA VIII

CAȚAVENCU singur

În sfârșit, capitulează! Se putea altfel?... Iubitul, scumpul, venerabilul nenea Zaharia (râde) parcă-l auz deseară proclamându-mă candidat al colegiului. Sărmanul Farfuridi!... (grav.) Scopul scuză mijloacele, a zis nemuritorul Gambetta!... Amabilul Fănică trebuie să facă venin de moarte... atât mai bine pentru mine! Își pierde mințile, atât mai rău pentru el! Mă arestează, atât mai bine pentru mine! Coana Joițica, mai cuminte ca toți, mă cheamă, și eu, politicoș, iată-mă, gata să-i sărut mâna cu respect... Mă rog, n-ai ce-i face: mâna care-ți dă mandatul!... Dar... unde e coana Joițica?... nu văz pe coana Joițica... (se-ntoarce spre fund, apoi spre stânga, în fine spre dreapta. În momentul acesta apare Tipătescu în ușa din dreapta, unde stă un moment nemișcat. Gest de surpriză din partea lui Cațavencu. Aparte.) Tipătescu! O preferam pe ea!

SCENA IX

CAȚAVENCU, TIPĂTESCU

TIPĂTESCU (a apărut în dreapta cu aerul încruntat și pumnii încleștați, a stat în ușe, a mers apoi liniștit la ușa din fund, măsurând din ochi pe Cațavencu, și s-a oprit în fund un moment; aparte): Ține-mă, Doamne!

CAȚAVENCU (jenat): Stimabile domn, scuzați-mă dacă v-ar părea că mă prezint la d-voastră astfel, într-un mod neregulat... Trebuie să vă spun că am fost adus aici din arest de polițaiul d-voastră, după ordinele... și nu m-așteptam să vă întâlnesc...

TIPĂTESCU (aparte): Impertinent!

CAȚAVENCU: Pentru că mi se spusese că eram chemat de... altfel nici nu aș fi venit... în fine, dacă sunt aici prizonier, rămâi... dacă sunt liber — și nu cer nimic mai mult — mă retrag îndată...

TIPĂTESCU (care a tot bătut din călcâi cu impaciență, coboară încet, rar și cu dinții strânși): Iubite și stimabile d-le Cațavencu, nu înțeleg pentru ce între doi bărbați, cu oarecare pretenție de seriozitate, să mai încapă astfel de meșteșuguri și rafinării de maniere, astfel de tirade distilate, când situația lor e așa de limpede... Eu sunt un om căruia-i place să joace pe față... Să-mi dai voie să-ți spui ceva... Ia pofțim, ia pofțim, mă rog. (îi oferă un scaun, aparte) Să fiu cuminte. Ce bine că-i Zoe dincolo!

CAȚAVENCU: Stimabile domn, d-tale îți place să joci pe față, primesc; mie-mi place să joc scurt, scurt. (gest de rețezare) Situația noastră o putem dezlega numai decît. (Tipătescu îi oferă jețul, el îl respinge ușor.) Mulțumesc!

TIPĂTESCU (același joc): Ia poftim, mă rog, ia poftim!

CAȚAVENCU (același joc): Mulțumesc!

TIPĂTESCU (privind ținta la Cațavencu și cu tonul mârâit): Poftim de!...

CAȚAVENCU (care s-a retras puțin, cedează în sfârșit și cade pe fotoliu cam fără voie): Mulțumesc.

TIPĂTESCU: Așa. (șade aproape de el, Cațavencu se cam retrage. Tipătescu se îndeasă spre el, Cațavencu același joc, și iar.) Astfel dar, onorabile domn, d-ta, — prin ce mijloace nu-mi pasă! — posedezi o scrisoare a mea, care poate compromite onoarea unei familii...

CAȚAVENCU (gest): A!

TIPĂTESCU: Mă iartă că te-am ofensat. Să fiu și mai scurt... Iată: d-ta ești un om practic, d-ta posedezi un lucru care-mi trebuie mie. Eu viu și-ți zic: (cu multă afabilitate) mă rog, onorabile domn, ce-mi ceri d-ta în schimbul acelui lucru?

CAȚAVENCU (naiv): Cum, nu știi?

TIPĂTESCU (asemenea): Nu...

CAȚAVENCU (asemenea): Nici măcar nu vă dă-n gând?

TIPĂTESCU (asemenea): Nu... d-aia întreb...

CAȚAVENCU: Stimabile domn, (cu dignitate) un om politic...

TIPĂTESCU (cu pofidă): Adică d-ta...

CAȚAVENCU: Dă-mi voie... Un om politic trebuie, mai ales în niște împrejurări politice ca acelea prin care trece patria noastră, împrejurări de natură a hotărî o mișcare generală, mișcare ce, dacă vom lua în considerație trecutul oricărui stat constituțional, mai ales un stat tânăr ca al nostru...

TIPĂTESCU (impacientat, bătând din călcâi): Mă rog, onorabile, încă o dată... (răspicat) ce-mi ceri d-ta în schimbul acelei scrisori? Scurt! scurt! (repetă gestul de rețezare al lui Cațavencu.)

CAȚAVENCU: Ei?... dacă este așa, dacă voiești scurt, iată: voi (rugător) să nu mă combați, ceva mai mult, să-mi sprijini candidatura...

TIPĂTESCU (vrînd să izbucnească): Candidatura d-tale! (stăpînindu-se.) Onorabile domn, nu ți se pare că ceri prea mult?...

CAȚAVENCU: Atuncea d-ta, care mi-ai propus schimbul, care-mi faci întrebarea, trebuie să răspunzi...

TIPĂTESCU (apropiându-se și îndesându-se înspre Cațavencu, se repetă jocul de scenă de mai sus):
Ba zău, spune, nu ți se pare prea mult? 'Ai? Ce zici?

CAȚAVENCU (naiv): Nu.

TIPĂTESCU (cu insinuare): Dacă s-ar retrage Comitetul permanent și am rezerva un loc pentru prea iubitul d. Cațavencu?...

CAȚAVENCU (zâmbind și cu bonomie): E un nimic, stimabile...

TIPĂTESCU: Dacă în postul de avocat al statului s-ar numi același d. Cațavencu?...

CAȚAVENCU (asemenea): E puțin, onorabile...

TIPĂTESCU: Dacă în locul de primar, vacant acum, și în locul de epitrop-efor la Sf. Nicolae s-ar numi tot nenea Cațavencu? 'Ai? (Cațavencu surâde cu un gest de refuz) Și dacă și moșia „Zăvoiul” din marginea orașului...

CAȚAVENCU (zâmbind asemenea): Dă-mi voie, stimabile, un om politic trebuie, este dator, mai ales în împrejurări ca acele prin care trece patria noastră, împrejurări de natură a hotărî o mișcare generală, mișcare (mângâie și umflă cuvintele distilându-și tonul și accentul) ce, dacă vom lua în considerație, trecutul unui stat constituțional, mai ales un stat tânăr ca al nostru, de abia ieșit din...

TIPĂTESCU (bătând impacient din călcâi și întrerupându-l): Ei! să lăsăm frazele, nene Cațavencule! Astea sunt bune pentru gură-cască... Eu sunt omul pe care d-ta să-l îmbeți cu apă rece?... Spune, unde să fie! bărbătește: ce vrei de la mine? (se ridică fierbând.)

CAȚAVENCU (ridicându-se și el): Ce vreau? ce vreau? Știi bine ce vreau. Vreau ce mi se cuvine după o luptă de atâta vreme; vreau ceea ce merit în orașul ăsta de gogomani, unde sunt cel d-întâi... între fruntașii politici... Vreau...

TIPĂTESCU (fierbând): Ce vrei?

CAȚAVENCU (asemenea): Vreau... mandatul de deputat, iată ce vreau: nimic altceva! nimic! nimic! (după o pauză, cu insinuare caldă și crescândă) Mi se cuvine!... Te rog!... Nu mă combate... Susține-mă... Alege-mă. Poimâine, în momentul când voi fi proclamat cu majoritatea cerută,... în momentul acela vei avea scrisoarea (cu multă căldură)... pe onoarea mea!

TIPĂTESCU (aproape să izbucnească): Pe onoarea ta?... Și dacă nu pot să te aleg?...

CAȚAVENCU: Poți!

TIPĂTESCU (pierzându-și cumpătul din ce în ce): Și dacă nu voi? — zi că nu voi să te aleg?

CAȚAVENCU (îndârjit): Trebuie să vrei.

TIPĂTESCU (d-abia mai stăpânindu-se): Uiți că nu e bine să te joci cu un om ca mine astfel. Nu! nu! nu voi să te aleg!

CAȚAVENCU: Trebuie!

TIPĂTESCU: Nu!

CAȚAVENCU: Trebuie să vrei, dacă ții câtuși de puțin la onoarea...

TIPĂTESCU (izbucnind): Mizerabile! (Cațavencu face un pas înapoi.) Canalie nerușinată! Nu știu ce mă ține să nu-ți zdrobesc capul... (se repede, ia un baston de lângă perete și se întoarce turbat către Cațavencu.) Mișelule! trebuie să-mi dai aci scrisoarea, trebuie să-mi spui unde e scrisoarea... ori te ucid ca pe un câine! (se repede năvală la el. Cațavencu ocolește masa și canapeaua, răstoarnă mobilele și se repede la fereastră, pe care o deschide de perete îmbrâncind-o în afară.)

CAȚAVENCU (tremurând, strigă la fereastră în afară): Ajutor! Săriți! Mă omoară vampirul! prefectul asasin! ajutor!

SCENA X

ACEIAȘI — ZOE venind repede din dreapta

ZOE (repezindu-se între Cațavencu și Tipătescu, rugătoare și foarte emoționată): Domnule Cațavencu, domnule; pentru Dumnezeu! te rog, nu striga... Fănică, ai înnebunit?... Domnule Cațavencu... vă rog...

CAȚAVENCU (emoționat și el): Cum să nu strig, doamnă?

TIPĂTESCU (zdrobit de mișcare, ștergându-și fruntea și căzând pe un scaun la dreapta): Mișel! mișel! mișel!

ZOE (rugătoare): Domnule Cațavencu, cer scuze eu pentru momentul de iuțală care l-a făcut pe Fănică să uite...

CAȚAVENCU: Nu încap scuze, doamnă... trebuie să ies d-aci numaidecât: nu mai pot sta un moment într-o casă unde-mi este viața în primejdie!...

ZOE: Domnule Cațavencu, în sfârșit d-ta ești un om cuminte, un om practic, d-tale îți este indiferent de la cine ți-ar veni aceea ce-ți trebuie așa de neapărat...

CAȚAVENCU: Nu-nțeleg...

ZOE: Ai cerut, în schimbul scrisorii de care e vorba, mandatul de deputat. Ai jurat pe onoarea d-tale că poimâine când ai fi proclamat, vei da scrisoarea aceluia ce te-ar face să fii ales... Ei! eu te aleg, eu și cu bărbatul meu; mie să-mi dai scrisoarea... Primești?...

CAȚAVENCU (ca lovit de o idee): Primesc...

ZOE (încet cătră Tipătescu, care stă cufundat în gânduri pe fotoliu): Și înțelegi că atunci, când, luptând cu tine, voi căpăta scrisoarea,... tot,... tot,... Fănică, va fi isprăvit între noi (tare). Suntem deplin înțelegi, domnule Cațavencu...

CAȚAVENCU: Da, madam, pe deplin... dar... (îi face semn cătră Tipătescu.)

ZOE (stârnuind lângă Tipătescu): Fănică! Fănică! hotărăște-te! Poți fi tu dușmanul liniștii mele?... Spune!... (rugându-l frumos) Fănică!...

TIPĂTESCU (nemaiputând lupta și sculându-se): În sfârșit, dacă vrei tu... fie!... Întâmplă-se orice s-ar întâmpla... (cu hotărâre) Domnule Cațavencu, ești candidatul Zoii, ești candidatul lui nenea Zaharia... prin urmare și al meu! Poimâine ești deputat!...

ZOE (triumfătoare): A!

CAȚAVENCU: Poimâine veți avea... (se aude zgomot afară, vocea lui Trahanache: „Ai puținică răbdare!”)

ZOE: Nenea!

TIPĂTESCU: Zaharia!

CAȚAVENCU: Venerabilul!

TIPĂTESCU: Repede, ascundeți-vă amândoi... Nu trebuie să vă văză...

(Zoe iese degrabă în stânga, Tipătescu cu Cațavencu la dreapta)

SCENA XI

TRAHANACHE singur

Nimeni?... și dobitocul de fecior mi-a spus că Fănică și Zoe sunt aici... (merge la ușa din dreapta și bate cu discreție) Nimeni! (asemenea în stânga) Nimeni! (vrea să plece prin fund și ca și când și-ar aduce aminte de ceva) A! era să uit! (șade la masa de scris, ia condei și hârtie și scrie, citind) „Dragă Fănică, te-am căutat! Mă întorc peste o jumătate de ceas. Trebuie să ne vedem înainte de întrunire. Așteaptă-mă negreșit; nu ieși: ai puținică răbdare... Trahanache...” (pune scrisoarea la vedere pe masă)

Acuma să dăm de căpătâiele firelor iubitelui nostru d. Cațavencu. (iese prin fund repede. Un moment scena goală; apoi ușile din dreapta și din stânga se deschid binișor. Din stânga iese Zoe, din dreapta Tipătescu și Cațavencu)

SCENA XII

TIPĂTESCU, CAȚAVENCU, ZOE,

apoi CETĂȚEANUL TURMENTAT

TIPĂTESCU: Blestemată politică! un moment să n-ai pace! (merge la ușa din fund și o închide.) Suntem în liniște... (lui Cațavencu.) Eu merg la telegraf să-ți anunț la București candidatura... d-ta așteaptă acasă un cuvânt al meu... Deseară, la întrunire, fii cu tact.... trebuie mult tact. (se aud în fund bătăi în ușă; toți din scenă tac și nu mișcă; iar bătăi, apoi trei fluierături) E Ghiță, ăsta e semnalul lui! (merge și deschide ușa din fund, prin care apare Cetățeanul, fluierând ca de mirare.)

TIPĂTESCU: Iar? (se dă înapoi.)

CAȚAVENCU: Omul meu! (se dă cam la spatele Zorii.)

CETĂȚEANUL: Da, iar eu! (sughite.) Am venit pentru istoria aia de care am vorbit az-dimineată... Ce facem? Iacă, mâine începe... Eu... Pentru cine votez?

TIPĂTESCU (ținându-i calea să nu coboare în scenă): Pentru cine? pentru cine? Lasă-mă în pace, cetățene: ai ajuns de nesuferit... Votează pentru cine poțtești...

CETĂȚEANUL: Eu nu poțtesc pe nimeni, dacă e vorba de poftă...

TIPĂTESCU: Ei! lasă-mă-n pace, administrația nu voiește să influențeze câtuși de puțin pe nimini.

CAȚAVENCU (intervenind): Pardon, dați-mi voie: mie-mi pare din contra că într-un stat constituțional, mai ales într-un stat tânăr ca al nostru, administrația ar trebui să...

ZOE (asemenea): Se-nțelege...?

CETĂȚEANUL (cătră Cațavencu): Ei! onorabilul! nu te vedeam; sluga! o mie de ani pace! Și zi, mă lucrași, ai? Adică, dă-i cu bere, dă-i cu vin, nu pentru cinstea obrazului... pentru ca să-mi faci pontul cu scrisoarea,... bravos! dom'le Nae.

CAȚAVENCU: A! a!

ZOE: Fănică! Fănică! trimite-l... e nesuferit!

TIPĂTESCU (nervos): În sfârșit, cetățene, te rog lasă-ne cu binișorul, lasă-ne... Ce poțtești de la mine?

CETĂȚEANUL: Nu ți-am spus? (sughite) Mâine începe... Ei? (sughite.) Eu pe cine aleg? Pentru cine?... (face semnul votării și sughite.)

ZOE: Pentru d. Nae Cațavencu.

CETĂȚEANUL: Pentru... (sughite și pufnește de răs.) Nu mă-nnebuni că amețesc...

TIPĂTESCU (din ce în ce mai nervos, luând pe Cetățeanul de mână și zguduindu-l): Pentru că ești un om vițios...

CETĂȚEANUL: Nu mă smuci, că amețesc!

TIPĂTESCU (asemenea): Pentru că te-ai lăsat să-ți ia din buzunar, să-ți fure scrisoarea...

CETĂȚEANUL: Ei! nu face nimica, poate mai găsim alta...

TIPĂTESCU: Lasă-mă să vorbesc... pentru că ești...

CETĂȚEANUL: Alegător...

TIPĂTESCU: Nu... bețiv... vițios... păcătos.

ZOE: Fănică!...

TIPĂTESCU: Da, bețiv... uite și acum ești turmentat, ești băut... (Cațavencu râde.)

CETĂȚEANUL: Aș!

TIPĂTESCU (cu dezgust): Uite, nenorocitele! miroși cale d-o poștă... (îl împinge.)

CETĂȚEANUL (șovâind): Țasta este mirosul meu naturel...

TIPĂTESCU: Miroși a rom...

CETĂȚEANUL: Ei bravos! Vrei să miroși a gaz?

TIPĂTESCU: Ei! pentru toate astea trebuie să-ți dai votul lui onorabilul d. Cațavencu... Pentru așa alegător, mai bun ales nici că se putea...

ZOE: Fănică!...

CAȚAVENCU: Totdeauna ironic, (zâmbind) stimabile!

SCENA XIII

ACEIAȘI - FARFURIDI, BRÂNZOVENESCU și TRAHANACHE

TIPĂTESCU (montându-se treptat): Da, pentru d. Cațavencu lucrăm noi, pe d-sa noi îl sprijinim, pe d. Cațavencu să-l alegeți d-voastră. Și nu-l sprijinim de silă, îl sprijinim pentru că dumnealui este cel mai onest concetățean al nostru...

ZOE: Fănică, fii calm...

TIPĂTESCU: Da, sunt calm... Pentru că dumnealui (Farfuridi, Brânzovenescu și Trahanache apar în fund și ascultă. Cei dintâi arată tot ce se petrece în scenă celui d-al treilea) nu e ca alții mișel, pentru că nu e ca alții canalie, nu e ca alții infam... (se montează din ce în ce)... pentru că încă o dată, la alegători ca d-ta, cu minte, cu judecată limpede, cu simț politic, nu se poate mai bun reprezentant decât d. Cațavencu, (apăsând) onorabilul d. Cațavencu! (Tipătescu împinge cu scârbă pe Cetățeanul turmentat.)

CAȚAVENCU (zâmbind cu bonomie): Ce răutăcios!

BRÂNZOVENESCU (din fund): A!

FARFURIDI (lui Trahanache): Iacă trădarea! Când îți spuneam, venerabile!... (coboară toți)

TRAHANACHE: Ei! ai puținică răbdare!

ZOE: Nene! (se repede la Trahanache și-l trage deoparte unde-i vorbește încet și cu multă mișcare. Cațavencu și Cetățeanul turmentat vorbesc de altă parte asemenea)

TIPĂTESCU: Ei! lăsați-mă toți în pace!

FARFURIDI: Te lăsăm, stimabile, dar mergem la București...

BRÂNZOVENESCU: Și vom spune tot...

TIPĂTESCU (aparte): Duceți-vă la dracul! (trece lângă Trahanache și Zoe)

FARFURIDI: La ziare!

BRÂNZOVENESCU: La Comitetul electoral central!

FARFURIDI: La guvern!

CETĂȚEANUL (arătând pe Farfuridi și Brânzovenescu lui Cațavencu): Oleu!... fugi că ametește!
(Cațavencu și Cetățeanul turmentat convorbesc foarte mișcat deoparte cu Farfuridi și Brânzovenescu)

TRAHANACHE: În sfârșit, ce e, Fănică?

TIPĂTESCU: Nu mă-ntreba pe mine, nene Zahario!

ZOE (cu energie): Nici o vorbă, nene, trebuie...

TRAHANACHE: De ce?

ZOE (precipitată): Dacă mă iubești, dacă ții la mine, acumă tăcere; îți spun pe urmă tot. (vorbesc încet toți trei.)

CAȚAVENCU (cătră Farfuridi și Brânzovenescu): Dați-mi voie, stimabile, nu d-voastră veți avea mai multă încredere față cu înaltele locuri decât onorabilul (toți ascultă, Tipătescu se plimbă agitat în fund) d. Tipătescu, prefectul cel mai onest!...

TRAHANACHE: Da!

CAȚAVENCU: Cel mai integru!...

TRAHANACHE: Da!

CAȚAVENCU: Cel mai credincios!...

ZOE: Firește!

CAȚAVENCU: Dați-mi voie să vă spun că toate zbuciumările d-voastră sunt numai și numai chestii personale, și când vin niște asemenea persoane... ca d-voastră...

CETĂȚEANUL: Nananà!

FARFURIDI: Care va să zică și insulte!

BRÂNZOVENESCU: Bravo!

CAȚAVENCU: Chestie de tarabă, onorabile! daraveri de clopotniță, stimabile!

ZOE (cătră Trahanache): Se-nțelege!

CAȚAVENCU: Alegătorii vor vorbi...

ZOE (îndemnând pe Cetățeanul turmentat și pe Trahanache): Da, alegătorii vor vorbi.

TRAHANACHE: Da, alegătorii vor vorbi, firește!

CETĂȚEANUL (serios): Da, noi vom vorbi!

SCENA XIV

ACEIAȘI — GHIȚĂ PRISTANDA venind fuga din fund,

cu o depeșă-n mână

PRISTANDA: Coane Fănică! o depeșă fe-fe urgentă!

ZOE: O depeșă! (se-ntorc toți spre fund.)

TIPĂTESCU (deschide nervos depeșa și citește): „Cu orice preț, dar cu orice preț, colegiul d-voastră al II-lea trebuie să aleagă pe d. Agamemnon Dandanache. (toți mișcare.) Se face din aceasta pentru d-voastră o înaltă și ultimă chestie de încredere...” A!

FARFURIDI și BRÂNZOVENESCU: Aha!

ZOE (cu toată energia): A! nu se poate! Vom lupta contra oricui... Vom lupta contra guvernului!... (Tipătescu a căzut obosit pe un scaun.)

TRAHANACHE: Ai puținică răbdare!

ZOE: Da, nene! vom lupta contra guvernului!

CAȚAVENCU: Da, vom lupta contra guvernului! (Cațavencu, Zoe și Trahanache de o parte, Farfuridi, Brânzovenescu frecându-și mâinile cu satisfacție de altă parte; Ghiță în fund; Tipătescu obosit pe scaun, ca și cum n-ar lua parte la ce se petrece; Cetățeanul turmentat în mijloc)

CETĂȚEANUL (târât de curent): Da! vom lupta contra... (sughițând și schimbând tonul)... adică nu... Eu nu lupt contra guvernului!...

Cortina

ACTUL III

(Teatrul înfățișează sala cea mare a pretoriului primăriei, un fel de exagon din care se văd trei laturi. Trei uși în fund; cea din mijloc dă în coridorul de intrare; pe cea din dreapta se citește: „Ofițer țivil”; pe cea din stânga: „Arfiva”. În stânga la planul al doilea, o ușă cu inscripția „Cabinetul Primarelui”. În dreapta, același plan, altă ușă cu inscripția: „Registratura”. — Partea din stânga până la ușa „Arfivei” este despărțită de scenă cu un grilaj de lemn acoperit cu perdelețe de chembrică verde. Lângă grilaj, la stânga, în scenă, este o estradă pe care sunt așezate masa și jețul prezidențial. Înaintea mesei, puțin mai jos, este tribuna. Pe masă sunt două candelabre, hârtie, călimări și un clopoțel. Pe tribună o sticlă și un pahar de apă. De partea dreaptă sunt bănci dese și scaune; sub estradă, asemenea. Peste tot sunt bănci și scaune, afară de o cărare lăsată liber de la ușa de intrare din fund prin mijlocul scenii, pe unde vine și se duce lumea. Pe pereți câteva lămpi atârdate în cuie. Lumină cam săracă. La ridicarea perdelei, Trahanache este la masa prezidențială în jețul său, la spatele tribunei. Împrejurul mesii, Brânzovenescu și alți cetățeni. — Înaintea tribunii, cu spatele spre dânsa, alegători, cetățeni, public, unii șezând jos, alții în picioare. Pe bănci, pe scaune și împrejur asemenea. În capul băncilor din față e Cațavencu împreună cu Ionescu, Popescu și alți dascăli și partizani. — Farfuridi e la tribună. — Perdeaua se ridică asupra unei întreruperi. În toată sala e rumoare. Prezidentul agită clopoțelul)

SCENA I

TRAHANACHE, CAȚAVENCU, BRÂNZOVENESCU, FARFURIDI, IONESCU, POPESCU, CETĂȚENI, ALEGĂTORI, PUBLIC. Rumoare

FARFURIDI (de la tribună) : Dați-mi voie! (gustă din paharul cu apă.) Dați-mi voie! (rumoare.)

TRAHANACHE (trăgându-și clopoțelul) : Stimabili! onorabili! (afabil) faceți tăcere! Sunt cestiuni importante, arzătoare la ordinea zilei... Aveți puținică răbdare... (cătră Farfuridi) Dă-i înainte, stimabile, aveți cuvântul!

FARFURIDI (cătră adunare): După ce am vorbit dar din punctul de vedere istoric, din punctul de vedere de drept, voi încheia cât se poate mai scurt...

POPESCU: Parol?... Numai dacă te-i ținea de vorbă. (râsete în partea unde sunt dascălii)

FARFURIDI: Rog, nu mă-nterupeți, dați-mi voie...

TRAHANACHE (cătră partea unde e Popescu): Stimabile, nu-nterupeți...

FARFURIDI: După ce am vorbit dar din punctul de vedere istoric și din punctul de vedere de drept, voi încheia, precum am zis, cât se poate mai scurt. (bea o sorbitură, apoi, reluându-și răsuflarea, rar ca și cum ar începe o poveste) La anul una-mie-opt-sute-două-zeci-și-unu... fix... (Rumoare și protestări în grupul lui Cațavencu: A !A !A!)

POPESCU: Dacă ne-ntoarcem iar la 1821 fix, ne-am procopsit. (rumoare și protestări.)

FARFURIDI: Dați-mi voie... La una-mie-opt-sute...

TOȚI (în cor, cu tonul lui) : Douăzeci-și-unu fix... (rumoare și protestări.)

FARFURIDI: Dați-mi voie.

TRAHANACHE (clopoțel): Stimabile, onorabile! Nu întrerupeți... Aveți puținică...

CAȚAVENCU: Ce răbdare, venerabile domnule prezident! Ceasurile sunt înaintate. Sunt și alți oratori înscriși să vorbească...

TOȚI DIN GRUP: Da! Da!

CAȚAVENCU: Onorabilul orator a promis să încheie cât se poate mai scurt: apoi ce fel de scurt este asta, s-o luăm a doua oară de la 1821? A! A! A!

TOȚI DIN GRUP: A! A! A! (rumoare.)

FARFURIDI: Dați-mi voie...

TRAHANACHE (cătră Farfuridi cu dulceață, ridicându-se peste masă cătră tribună): Stimabile... eu gândesc că nu ar fi rău să sărim la 48...

CAȚAVENCU (strigând): Mai bine la 64...

POPESCU, IONESCU și TOȚI DIN GRUP: Da! da! la 64...

TRAHANACHE (ridicându-se ca și cum ar consulta adunarea) : Adică... la plebicist?

TOȚI: Da, la plebicist! (zgomot).

FARFURIDI (întorcându-se cu spatele spre adunare și cu fața la prezident): Dați-mi voie, domnule prezident; mi-ați acordat cuvântul: îmi pare că un prezident o dată ce acordă cuvântul...

TRAHANACHE (sculându-se și punând, peste masă, mâinile pe umerii lui Farfuridi, mângâietor): Dacă mă iubești, stimabile, fă-mi hatârul... să trecem la plebicist... dorința adunării!...

FARFURIDI: Dar, domnule prezident...

TRAHANACHE (și mai rugător) : Să trecem la plebicist! (îl întoarce binișor de umeri cu fața spre adunare.)

TOȚI (cu putere) : Da! La plebicist! La plebicist!

FARFURIDI (soarbe o dată și cu aerul resignat): Ce ziceam dar? la 1864, vine, mă-nțelegi, ocaziunea să se pronunțe poporul printr-un plebicist... Să vedem însă mai-nainte... să ne dăm seama bine de ce va să zică... de ce este un plebicist...

IONESCU: Știm ce este plebicistul! Mersi de explicație!

TOȚI: Nu trebuie explicație... (rumoare)

FARFURIDI (cătră întrerupători) : Dați-mi voie! (cătră Trahanache) Domnule prezident!...

TRAHANACHE (clopoțel): Stimabili, onorabili, rog nu întrerupeți pe orator, (foarte afabil) faceți tăcere; sunt cestiuni arzătoare la ordinea zilei; aveți puținică răbdare. (cătră Farfuridi.) Aveți cuvântul, stimabile, dați-i înainte!

FARFURIDI (luând vânt): Când zicem dar 64, zicem plebicist, când zicem plebicist, zicem 64... Știm, oricine dintre noi știe ce este 64, să vedem ce este plebicistul... (cu tărie începând fraza) Plebicistul!...

CAȚAVENCU: Aci nu e vorba de plebicist...

FARFURIDI: Dați-mi voie; (discutând cu Cațavencu) mi se pare că atunci când zicem 64... (cu energică convingere) și să nu căutați a încerca măcar să mă combateți; vă voi dovedi cu date istorice că toate popoarele își au un 64 al lor...

CAȚAVENCU: Dați-mi voie; nu e vorba de 64. (rumoare aprobativă pentru Cațavencu.)

FARFURIDI: Dați-mi voie... (toate colocviile și întreruperile se fac avocățeste, cu multă vioiciune și cu tonul înțepat și volubil) Domnule prezident!...

TRAHANACHE (clopoțel) : Stimabile, onorabile, faceți tăcere... avem cestiuni arzătoare...

CAȚAVENCU (ridicându-se în capul băncii) : Cum, domnule prezident? De unde până unde 64 chestie arzătoare la ordinea zilei? Dacă nu mă-nșel, îmi pare că suntem în anul de grație 1883... Ce are a face? Chemați pe onorabilul orator la cestiune...

TRAHANACHE (ridicându-se iar peste masă și atingându-l pe umere pe Farfuridi) : Stimabile... (afabil și rugător) să lăsăm plebicistul, dacă mă iubești; să trecem la cestiune.

FARFURIDI (obosit de întreruperi, întorcându-se cu fața spre Trahanache și cu spatele la adunare): Domnule prezident, ați binevoit a-mi acorda cuvântul... Eu cred c-ar trebui...

CAȚAVENCU (strigând) : Nu trebuie, onorabile!

TOȚI DIN GRUP: Nu, nu trebuie!

TRAHANACHE (punând mâinile, peste masă, pe umerii lui Farfuridi, și foarte dulce): Mă rog, dacă mă iubești, fă-mi hatârul... dorința adunării, stimabile... (îl întoarce de umeri binișor cu fața spre adunare)

TOȚI: Da! La chestiune! La chestiune!

FARFURIDI (foarte obosit, soarbe și se resignează) : Ajungem dar la chestiunea reviziei constituției și legii electorale...

TOȚI (cu satisfacție) : A! Așa da!

TRAHANACHE (asemenea) :A! (clopoțel) Ei! acu aveți puținică răbdare... (cătră Farfuridi) Scurt, stimabile, scurt, dacă mă iubești: dorința adunării.

FARFURIDI (asudă, bea și se șterge mereu cu basmaua) : Mă rog, dați-mi voie! Știți care este opinia mea în privința revizuirii?

TOATĂ SALA: Nu!... Să vedem!... Spune!

CAȚAVENCU (batjocoritor) : Să vedem opinia lui d. Farfuridi. (Trahanache clopoțește)

FARFURIDI (asudă mereu și se emoționează pe văzute) : Opinia mea este aceasta: e vorba de revizuire, da?

TOȚI (puternic) :Da! Da!

FARFURIDI (emoționat și asudând) : Atunci, iată ce zic eu, și împreună cu mine (începe să se înece) trebuie să zică asemenea toți aceia care nu vor să cază la extremitate (se îneacă mereu), adică vreau să zic, da, ca să fie moderați... adică nu exagerațiuni!... Într-o chestiune politică... și care, de la care atârnă viitorul, prezentul și trecutul țării... să fie ori prea-prea, ori foarte-foarte... (se încurcă, asudă și înghite) încât vine aci ocazia să întrebăm pentru ce?... da... pentru ce?... Dacă Europa... să fie cu ochii ațintiți asupra noastră, dacă mă pot pronunța astfel, care lovesc societatea, adică fiindcă din cauza zguduirilor... și... idei subversive... (asudă și se rățăcește din ce în ce) și mă-nțelegi, mai în sfârșit, pentru care în orice ocaziuni solemne a dat probe de tact... vreau să zic într-o privință, poporul, națiunea, România... (cu tărie) țara în sfârșit... cu bun-simț, pentru ca Europa cu un moment mai nainte să vie și să recunoască, de la care putem zice depandă... (se încurcă și asudă mai tare) precum, — dați-mi voie — (se șterge) precum la 21, dați-mi voie (se șterge) la 48, la 34, la 54, la 64, la 74 asemenea și la 84 și 94, și ețetera, întru cât ne privește... pentru ca să dăm exemplul chiar surorilor noastre de ginte latine însă! (foarte asudat, se șterge, bea, iar se șterge și suflă foarte greu. Trahanache a urmărit cu mâna tactul sacadelor oratorice ale lui Farfuridi. Bravo și aplauze în fund, conduse de Brânzovenescu; râsete și sâsâituri în grupul lui Cațavencu. Clopoțelul lui Trahanache de abia se mai aude. — După ce s-a mai oprit zgomotul, cu multă aprindere.) Dați-mi voie! Termin îndată! mai am două vorbe de zis. (zgomotul tace.) Iată dar opinia mea. (în supremă luptă cu oboseala care-l biruie.) Din două una, dați-mi voie: ori să se revizuiască, primesc! dar să nu se schimbe nimica; ori să nu se revizuiască, primesc! dar atunci să se schimbe pe ici pe colo, și anume în punctele... esențiale... Din această dilemă nu puteți ieși... Am zis!

(Aplauze în fund, sâsâituri în față. Farfuridi coboară zdrobit, ștergându-se de sudoare, și merge în fund. Brânzovenescu și alți alegători îl întâmpină și-i strâng mâna. — Rumoare. Mai mulți din auditoriu se scoală și strică rândurile. Cațavencu suie de la dreapta în mijloc, unde vorbește încet cu grupul său gesticulând viu. Cu un alt grup mai în fund Farfuridi și Brânzovenescu asemenea. — Pristanda iese misterios din cabinetul primarului, trece prin ușcioara grilajului, care este la spatele tribunii, și trage de pulpană pe Trahanache, care sună clopoțelul.)

SCENA II

ACEIAȘI — PRISTANDA

TRAHANACHE (lăsând clopoțelul și întorcându-se la spatele mesii) : 'Ai? Ce e?

PRISTANDA (misterios și repede) : Coane Zahario! Conul Fănică, coana Joița!...

TRAHANACHE: Ei? Ce?

PRISTANDA: Sunt dincoace în cabinet... au venit pe din dos, vă așteaptă. Numaidecât să poftiți acolo.

TRAHANACHE (asemenea misterios) : Nu pot să las prezidenția... să aibă puținică răbdare.

PRISTANDA: Trebuie... numaidecât!... suspandați!

TRAHANACHE (trage clopoțelul și se ridică) : Stimabilă, onorabilă adunare. După discursul important, pe care l-a ținut respectabilul nostru concetățean și avocat d. Farfuridi, eu cred că ar fi bine să suspendăm ședința pentru cinci minute.

VOCI: Da! Da! pentru cinci minute!...

(Cațavencu cu grupul său, Farfuridi și Brânzovenescu cu al lor se amestecă în mulțime. Trahanache, care s-a dat jos de pe tribună, a deschis porțița grilajului și a trecut cu Ghiță în partea stângă despărțită, bate în ușa „Cabinetului Primarelui”. Zoe și Tipătescu îi deschid; Trahanache și Ghiță dispar înăuntru; ușa se închide la loc)

SCENA III

ACEIAȘI — fără TRAHANACHE și PRISTANDA

CAȚAVENCU (cătră grupul lui) : Ei, cum să-l trimeți în Cameră, nene, pe stimabilul? Nu zic, are ideile, opiniile lui — și eu respect ideile, numai să fie sincere, și el e sincer, n-ai ce zice, — respect la orice opiniune!... Dar să-ți vie stimabilul cu idei învechite, cu opiniuni ruginite, și să te sperie mereu cu Europa, cu zguduiri, cu teorii subversive... asta nu mai merge... Astfel de opiniuni nu le respect, să-mi dea voie să-i spui...

POPESCU: Nu, uite ce susține Farfuridi, n-ai înțeles; susține că adică după istorie — d-aia se teme el de zguduiri — nu trebuie să dăm exemplu rău surorilor noastre de ginte latină. N-ai auzit, chiar a zis-o el: surorile noastre de ginte latină...

IONESCU: Da! A zis-o...

CAȚAVENCU (cu aer de protecție) : Voi dascălii sunteți băieți buni, dar aveți un cusur mare: cum vă vorbește cineva de istorie, s-a isprăvit, are dreptate. (cu putere.) Ce istorie? Apoi, dacă e vorba de istorie, apoi ce te-nvață istoria mai întâi și-ntâi?

POPESCU: Că România de la Traian...

CAȚAVENCU: Nu-i așa...

IONESCU: Că adică străbunul nostru...

CAȚAVENCU: Ce străbun! ce nostru! Vezi că nu știți! (cu tonul retoric.) Or, mai întâi și-ntâi istoria ne învață anume că un popor care nu merge înainte stă pe loc, (publicul începe să-i ia aminte că perorează și se grupează încet-încet împrejurul lui ca să asculte) ba chiar dă înapoi, că legea progresului este așa, că cu cât mergi mai iute, cu atât ajungi mai departe. (grupul lui Cațavencu

aprobă și admiră, grupul lui Farfuridi și Brânzovenescu, care s-a apropiat și ascultă mai dintr-o parte, dă din umeri.)

IONESCU: Asta e așa.

POPESCU: Nici nu mai încap vorbă.

FARFURIDI (înțepat) : Da! progres! progres fără conservațiune, când vedem bine că Europa...

CAȚAVENCU (întrerupându-l lătrător): Nu voi, stimabile, să știu de Europa d-tale, eu voi să știu de România mea și numai de România... Progresul, stimabile, progresul! În zadar veniți cu gogorițe, cu invențiuni antipatriotice, cu Europa, ca să amăgiți opinia publică...

FARFURIDI (și mai înțepat): Dă-mi voie... Mi se pare că altcineva amăgește opinia publică...

CAȚAVENCU: Nu voi să știu de ce zici d-ta.

BRÂNZOVENESCU: Firește că nu vrei să știi... nu-ți vine la socoteală...

CAȚAVENCU (și mai lătrător) : Să-și vază de trebile ei Europa. Noi ne amestecăm în trebile ei? Nu... N-are prin urmare dreptul să se amestece într-ale noastre... D-ta ești avocat, ești confrate cu mine...

FARFURIDI: Da, sunt avocat, dar nu sunt confrate cu d-ta...

CAȚAVENCU (urmându-și jocul) : Știi ca și mine principiul de drept, fiecare cu al său, fiecare cu treburile sale...oneste bibere...

FARFURIDI: Da' de onest n-ai încotro!... (grupurile Cațavencu și Farfuridi încep a se despărți, fiecare de o parte.)

CAȚAVENCU (cu totul înțepător) : Stimabile, nu știu pentru ce d-ta mă prigonești de la o vreme... Ce ai cu mine? Suntem în fața alegătorilor, stimabile:or, nu încap pică; să luptăm: d-ta o să-ți pui candidatura, o știm; eu ți-o declar că mi-o pui pe a mea... luptă electorală! și știm că lupta electorală este viața popoarelor... De ce te revolți contra adevărului? în contra dreptului?...Oneste bibere, onorabile!... (aprobări din partea grupului)

FARFURIDI (izbucnind) : Ia scutește-mă cu mofturile d-tale! Onest d-ta? Pe de o parte „Răcnetul Carpaților", pe de altă parte chiverniseala confrăților; pe de o parte opoziție la toartă, pe de altă parte teșcherea la buzunar!... Urlă târgul, domnule...

BRÂNZOVENESCU (trăgându-l de mânecă) : Tache! Tache!

FARFURIDI (smucindu-se) : Ia lasă-mă-n pace, să mă răfuiesc odată cu domnul... Ce adică, noi nu știm, nu vedem, orbi suntem? d-ta ești candidatul prefectului...

CAȚAVENCU (râzând) : Eu sunt candidatul grupului tânar, inteligent și independent... Onorabilul, venerabilul nostru prezident — (îl caută cu ochii) unde e venerabilul prezident? nu-l văz... — va proclama, pe cât știm, astă-seară pe candidatul comitetului dv. — comitetul dv. —...Or, dacă voi avea onoarea ca să mă agreeze și comitetul dv.... căci e al dv. ...

FARFURIDI (fierbând mereu) : Nu mai este comitetul nostru, este al dumitale...

BRÂNZOVENESCU: Tache! Tache, fii cuminte. (îl trage de mânecă, Farfuridi se smucește)

CAȚAVENCU (cu ton batjocoritor) : Adică, dă-mi voie, d-ta nu mai ești al comitetului! (grupurile se desinează distinct de două părți și se privesc cu încordare)

FARFURIDI: Da, eu nu mai sunt, eu care am susținut totdeauna partidul... și d-ta, care l-ai înjurat totdeauna... ești!

CAȚAVENCU: Dă-mi voie!...

FARFURIDI (furios) : Ce voie! ce voie!... Vii cu moftologii, cu iconomii, cu soțietăți, cu scamatorii, ca să tragi lumea pe sfoară... cu dăscălimea d-tale, (mișcare în grupul Cațavencu) cu moftangii d-tale...

POPESCU (violent) : Domnule, retrage-ți cuvântul!

FARFURIDI (continuând) : Cu grupul (umflând cuvintele) inteligent,... independent,... impertinent! (pornește spre fund cu Brânzovenescu și cu grupul lor.)

TOȚI (din grupul lui Cațavencu) : A! a! (se reped spre ei, zgomot, învălmășeală și ghiontuiele)

FARFURIDI (ieșind prin fund) : Vă-nvățăm noi, papugiilor!

GRUPUL CAȚAVENCU: Afară! afară! (urmărește în fund pe cei din grupul Farfuridi)

(Toată lumea s-a înghesuit în fund și a ieșit afară cu zgomot. În tot timpul scenii următoare, sala întrunirii e goală. În fund, prin ușe, se văd mai mulți alegători plimbându-se în sus și-njos, vorbind încet și fumând)

SCENA IV

TRAHANACHE ieșind repede din fund, din cabinetul primarului în partea despărțită cu grilaj, după el FĂNICA și ZOE urmărindu-l (===Scena aceasta se face misterios și repede)

TRAHANACHE: Nu! nu se poate...

ZOE (urmărindu-l): Nene...

TIPĂTESCU (asemenea): Neică Zahario.

ZOE: Dacă ai ținut vreodată la mine...

TIPĂTESCU: Dacă mi-ești prietin...

TRAHANACHE: Ei, aveți puținică răbdare! (serios.) Cum putem noi să punem candidatura unui plastograf?

TIPĂTESCU: Bine, frate, plastograf, așa e; dar până să bage lumea de seamă... să-l tragem în judecată...

ZOE: Să ne facem de râs prin tribunale... nene, gândește-te...

TRAHANACHE (după un moment de ezitare) : Ei nu! Dacă ar fi numai una... aia cu scrisoarea ta către Joița, înțeleg; să zic: pentru politică — unde e în joc interesul țării, ca oricare român, a încercat omul, ca să te forțeze adică, pentru că te știe că ții la onoarea Joițicii, ca prietin ce-mi ești, — a făcut plastografie...

TIPĂTESCU: Se-nțelege!

ZOE: Firește; în politică...

TRAHANACHE: Ei, aveți puținică răbdare... Dar astălaltă? (se lovește cu mâna pe buzunarul hainii) Apoi, dacă umblă el cu machiavelicuri, să-i dau eu machiavelicuri — (schimbând tonul) Martoră mi-e Maica Precista! Să n-am parte de Joița — că e de față — să spuie...

ZOE (cu sentiment) : Nene!

TRAHANACHE: N-am umblat în viața mea cu diplomație; dar dacă e vorba să facem pe iezuitul a la Metternich, apoi să-i dau eu, neică...

TIPĂTESCU (impacientat) : Nu pricep, neică Zahario!

ZOE (asemenea) : Nici eu.

TRAHANACHE: Ei, aveți puținică răbdare! (scoate o hârtie din buzunar și o desface — o poliță) Asta tot pentru politică e? Girurile astea două cu care onorabilul d. Cașavencu a ridicat cinci mii de lei de la Soțietate, sunt tot pentru interesul țării?

TIPĂTESCU (luând degrabă polița și examinând-o când pe-o parte când pe alta) : Suntem scăpați!

ZOE: Scăpați?

TRAHANACHE: Ei apoi? când îți spuneam eu să ai puținică răbdare, că l-am prins cu alta mai boacăna...

TIPĂTESCU (abia stăpânindu-și bucuria) : Nene Zahario, candidatul nostru este d. Agamiță Dandanache.

TRAHANACHE: Așa da!

ZOE: Mi-e frică!...

TIPĂTESCU: Nu mai avem nici o grijă.

TRAHANACHE: ...Dă-mi înscris pe Gagamiță ăla, să nu-i uit numele... (vorbește încet cu Zoe)

TIPĂTESCU (scoate portofelul, rupe o filă și scrie pe ea, apoi o dă lui Zaharia) : Iată...

TRAHANACHE: Mă duc să deschid ședința.

TIPĂTESCU: Anunță îndată candidatura, ridică ședința și vino să mergem la preferanță, te așteptăm...

TRAHANACHE (vrând să treacă prin portița grilajului în partea tribunii): A! ți-am dat polița lui Cațavencu... Să nu o pierzi. (trece.)

TIPĂTESCU: N-ai grijă, neică Zahario, eu nu pierz hârtiile de preț... (sărută repede pe Zoe)

ZOE: Fănică!

TIPĂTESCU: A! acum, să-l lucrez eu pe nenea Cațavencu! (ies amândoi iute pe ușa din stânga)

SCENA V

TRAHANACHE, care s-a urcat la tribună, apoi CAȚAVENCU, POPESCU, IONESCU, ALEGĂTORI, PUBLICUL venind din fund și ocupând locurile lor din scena I-a. Intrare zgomotoasă, acompaniată de clopoțelul prezidentului===

TRAHANACHE (în picioare) : Orele sunt înaintate! poftiți, poftiți, stimabililor: avem cestiuni arzătoare la ordinea zilei... (șade.)

(Toată lumea s-a așezat la locul său.)

CAȚAVENCU (cu modestie) : D-le președinte, vă rog, cerusem și eu cuvântul...

TRAHANACHE: Da, (binevoitor) da, stimabile. Aveți cuvântul. Pofțiți la tribună!...

(Mișcare în grupul lui Cațavencu)

CAȚAVENCU (ia poză, trece cu importanță printre mulțime și suie la tribună; își pune pălăria la o parte, gustă din paharul cu apă, scoate un vraf de hârtii și gazete și le așază pe tribună, apoi își trage batista și-și șterge cu eleganță avocățească fruntea. Este emoționat, tușește și luptă ostentativ cu emoția care pare a-l birui. — Tăcere completă. Cu glasul tremurat): Domnilor!... Onorabili concetățeni!... Fraților!... (plânsul îl îneacă) Iertați-mă, fraților, dacă sunt mișcat, dacă emoțiunea mă apucă așa de tare... suindu-mă la această tribună... pentru a vă spune și eu... (plânsul îl îneacă mai tare)... Ca orice român, ca orice fiu al țării sale... în aceste momente solemne... (de abia se mai stăpânește) mă gândesc... la țărișoara mea... (plânsul l-a biruit de tot) la România... (plânge. Aplauze în grup)... la fericirea ei!... (același joc de amândouă părțile)... la progresul ei! (asemenea crescendo)... la viitorul ei! (plâns cu hohot. Aplauze zguduitoare)

IONESCU, POPESCU, TOȚI (foarte mișcați) : Bravo!

CAȚAVENCU (ștergându-se repede la ochi și remițându-se d-odată; cu tonul brusc, vioi și lătrător) : Fraților, mi s-a făcut o imputare și sunt mândru de aceasta!... O primesc! Mă onorez a zice că o merit!... (foarte volubil) Mi s-a făcut imputarea că sunt foarte, că sunt prea, că sunt ultraprogresist... că sunt liber-schimbist... că voi progresul cu orice preț. (scurt și foarte retezat) Da, da, da, de trei ori da! (aruncă roată priviri scânteietoare în adunare. Aplauze prelungite.)

CAȚAVENCU: Da! (cu putere din ce în ce crescândă.) Voi progresul și nimic alt decât progresul: pe calea politică... (îngrașă vorbele.)

POPESCU: Bravo!

CAȚAVENCU: Socială...

IONESCU: Bravo!

CAȚAVENCU: Economică...

POPESCU: Bravo!

CAȚAVENCU: Administrativă...

IONESCU: Bravo!

CAȚAVENCU: Și... și...

IONESCU, POPESCU, GRUPUL: Bravo! bravo!

TRAHANACHE (clopoțind): Rog, nu întrerupeți pe orator, stimabile...

CAȚAVENCU (cu tărie) : Nu mă tem de întreruperi, venerabile domnule președinte... (cătră adunare și mai ales cătră grup, cu tonul sigur) Puteți, d-lor, să întrerupeți, pentru că eu am tăria opiniilor mele... (reintrând în tonul discursului și îngrășând mereu vorbele) și... și... finanțiară. (aplauze prelungite)... Da, suntem ultraprogresiști, da, suntem liber-schimbști... Or... conduși de aceste idei, am fundat aci în orașul nostru „Aurora Economică Română”, soțietate enciclopedică-cooperativă, independentă de cea din București... pentru că noi suntem pentru descentralizare. Noi... eu... nu recunosc, nu voi să recunosc epitropia bucureștenilor, capitaliștilor, asupra noastră; căci în districtul nostru putem face și noi ce fac dânșii în al lor...

GRUPUL (aplauze): Bravo!

CAȚAVENCU: Soțietatea noastră are ca scop să încurajeze industria română, pentru că, dați-mi voie să vă spui, din punctul de vedere economic, stăm rău...

GRUPUL (aplauze) : Bravo!

CAȚAVENCU: Industria română e admirabilă, e sublimă, putem zice, dar lipsește cu desăvârșire. Soțietatea noastră dar, noi, ce aclamăm? Noi aclamăm munca, travaliul, care nu se face deloc în țara noastră!

GRUPUL: Bravo! (aplauze entuziaste)

TRAHANACHE (clopoțind): Stimabile... nu...

CAȚAVENCU: Lăsați, d-le președinte, să întrerupă... nu mă tem de întreruperi!... În Iași, de exemplu, — permiteți-mi această digresiune, este tristă, dar adevărată! — în Iași n-avem nici un negustor român, nici unul!...

GRUPUL (mișcat) :A!

CAȚAVENCU: Și cu toate aceste toți faliții sunt jidani! Explicați-vă acest fenomen, acest mister, dacă mă pot exprima astfel!

GRUPUL: Bravo! (aplauze)

CAȚAVENCU: Ei bine! Ce zice soțietatea noastră? Ce zicem noi?... Iată ce zicem: această stare de lucruri este intolerabilă! (aprobări în grup. Cu tărie.) Până când să n-avem și noi faliții noștri?... Anglia-și are faliții săi, Franța-și are faliții săi, până și chiar Austria-și are faliții săi, în fine oricare națiune, oricare popor, oricare țară își are faliții săi (îngrașă vorbele)... Numai noi să n-avem faliții noștri!... Cum zic: această stare de lucruri este intolerabilă, ea nu mai poate dura!... (aplauze frenetice. Pauză. Oratorul soarbe din pahar și aruncă iar priviri scânteietoare în adunare. În momentul acesta mai mulți inși se mișcă în fund, pe unde apare Cetățeanul turmentat și Ghiță în țivil.)

SCENA VI

ACEIAȘI — GHIȚĂ PRISTANDA și CETĂȚEANUL foarte șovăind.

Zgomot la intrarea acestora

TRAHANACHE (clopoțind) : Faceți puțintică tăcere...

CAȚAVENCU (care, în timpul scurt al rumorii provocate de intrarea lui Pristanda și a Cetățeanului turmentat, și-a consultat hârtiuțele, cu ton predominant): Fraților, iată ce spun statutele soțietății noastre la art. I-iu: „Se formează în urbea noastră o soțietate enciclopedică-cooperativă cu numele de «Aurora Economică Română». Scopul Soțietății este ca România să fie bine și tot românul să prospere!"

CETĂȚEANUL (care, de la intrare, a venit șovăind până în mijloc și s-a turnat pe un scaun în fața tribunii, se scoală și ridică mâna):Și eu! (sughite)și eu sunt! (șovăie și iar se toarnă pe scaun. — Râsete în fund, rumoare în față.)

CAȚAVENCU (cătră Trahanache, întorcându-se spre masa prezidențială) : Domnule președinte, rog să nu fiu întrerupt...

TRAHANACHE: Parcă ziceai, stimabile, că întreruperile...

CAȚAVENCU: Da (cu dignitate) dar...

TRAHANACHE: În sfârșit... (clopoțind) Nu întrerupeți, vă rog...

CAȚAVENCU (căutând șirul): Ziceam dar: „... ca România să fie bine și tot românul să prospere..."

CETĂȚEANUL (se scoală șovăind și ridică mâna) : Și eu sunt! (sughite rău; râsete, rumoare)

TRAHANACHE: A! (sculându-se peste masă) Ce? ce ești d-ta, stimabile?...

CETĂȚEANUL (sughitând): Mă cunoaște d. Nae... (arată pe Cațavencu) Cioclopedică... (râsete, rumoare.)

CAȚAVENCU (nervos):Ce?

CETĂȚEANUL: Română!... (râsete; sughite) Aurora!... (sughite; râsete, rumoare din ce în ce mai mare.)

TRAHANACHE (nervos și el, către adunare, clopoțind) : Faceți tăcere, stimabile!... (către Cetățeanul turmentat) Cum?

CETĂȚEANUL (șovăind): Cioclopedică! (sughite) Comportativă! (sughite.) Economie! (sughite) Soțietate care va să zică... (râsete și rumoare mare.)

IONESCU: E turmentat!...

POPESCU: E tun! (grupul se mișcă; unii se scoală.)

CETĂȚEANUL (sughitănd și strigând) : Sunt nembru!

TRAHANACHE (agitănd clopoțelul cu putere, către Ionescu și Popescu) : Stimabile! stimabile, (cu afabilitate) rog, dați afară pe onorabilul!

IONESCU, POPESCU și GRUPUL: Afară! E turmentat! Afară! (Ionescu și Popescu îl îmbrâncesc spre ușă. Cațavencu s-a dat jos de la tribună și vorbește cu câțiva din grup)

CETĂȚEANUL (îmbrâncit de dascăli și opunându-se) : Nu mă-mbrânciți... că amețesc!

IONESCU, POPESCU și GRUPUL: Afară!

CETĂȚEANUL: Nembru!

(Toată scena aceasta a fost însoțită de râsete și rumoare. Dascălii au dat afară pe Cetățeanul turmentat. În adunare, mișcare. Pristanda se apropie la tribună, în vreme ce dascălii și grupul lor, în mijloc cu Cațavencu, se agită și-și reiau locurile.)

PRISTANDA (misterios lui Trahanache): Coane Zahario, dă-i zor! Trebuie să-l lucrăm pe onorabilul, pe d. Nae Cațavencu; ordinul lui conul Fănică... Sunt la ușă, când oi tuși de trei ori, d-ta proclamă catindatul și ieși pe porțiță... și pe urmă-i treaba mea...

TRAHANACHE (încet) : Bine.

PRISTANDA (încet) : Când oi tuși de trei ori: nu mi-a sosit încă oamenii!... (trece lângă ușa din fund, pe unde intră cu zgomot Farfuridi, Brânzovenescu și alți câțiva. Pristanda vorbește încet cu dânșii. Toți se aranjează în fund, astupând ușa de ieșire)

SCENA VII

ACEIAȘI — FARFURIDI, BRÂNZOVENESCU și alți alegători și CETĂȚEANUL TURMENTAT, apoi ZOE și TIPĂTESCU

ascunși după grilaj și ascultând ce se petrece în adunare

TRAHANACHE (clopoțind, către Cațavencu, care vorbește încet cu grupul lui) : Pofțiți la tribună, stimabile!... (Cațavencu pornește spre tribună)

ZOE: Nu mai auz nimic...

TIPĂTESCU: Pesemne n-a sosit încă Ghiță.

CAȚAVENCU (de la tribună): Fraților!

FARFURIDI (aducând din fund pe Cetățeanul turmentat): Te-a dat afară? Cum se poate, fraților, să lăsăm să gonească din adunare pe un cetățean onorabil, pe un alegător?

BRÂNZOVENESCU: Pentru că d. Cațavencu...

CAȚAVENCU (răcnind): Stimabile! (lui Trahanache) Domnule prezident! (rumoare surdă în fund.)

TRAHANACHE: Stimabile (clopoțind) aveți puținică răbdare. (Ghiță tușește cu putere de trei ori) Fiindcă orele sunt înaintate...

CAȚAVENCU: Dați-mi voie...

TRAHANACHE (ridicându-se): Fiindcă unii dintre domnii alegători au început să plece, ar fi bine, cred, mâine fiind alegerea, ca chiar acum să rugăm pe onorabilul orator să-și întrerupă discursul un moment, să aibă puținică răbdare, pentru ca să proclamăm numele candidatului propus de comitetul nostru.

CAȚAVENCU (cu aer foarte degajat): Primesc cu mulțumire, d-le președinte. (coboară de la tribună, către grupul său.) Numele candidatului.

TOȚI (din grup și din sală): Da! numele candidatului!

ZOE (tremurând, încet): Fănică!

TIPĂTESCU (încet): Taci! n-ai grijă!

TRAHANACHE (citind foaia între lumânări): Stimabile! candidatul pe care-l susține comitetul nostru, este domnul...

IONESCU: Nae Caț...

TRAHANACHE (întrerupându-l): Ai puținică răbdare... (citind) domnul...

CAȚAVENCU: Domnul... (toată lumea ascultă cu mare nerăbdare și în deplină tăcere; Zoe se strânge după grilaj lângă Tipătescu)

TRAHANACHE: Domnul... Agamiță Dandanache!

(Mișcare de satisfacție în fund. În grupul din față turburare. Zoe și Tipătescu ascultă mișcați)

CAȚAVENCU (sărind în loc și răcnind): Trădare! (gesticulează viu în mijlocul grupului său. În fund aplauze.)

TRAHANACHE (în picioare): Dați-mi voie! (clopoțind; după un moment de tăcere) Cine a pronunțat cuvântul trădare? (toată lumea e în picioare și în fierbere.)

CAȚAVENCU (din mijlocul grupului, cu putere): Eu!

GHIȚĂ, BRÂNZOVENESCU și CETĂȚEANUL TURMENTAT și CEI DIN FUND: Afară! afară moftologul!

TRAHANACHE (trăgând clopoțelul foarte violent, către grupul din fund): Aveți puținică răbdare! (cătră Cațavencu) Și cine este trădător, stimabile?

CAȚAVENCU (foarte aprins): Acela care falsifică numele candidatului odată hotărât, acela care uită, care trădează interesele și onoarea familiei sale... (cu un gest colosal) D-ta!

TRAHANACHE (trântind clopoțelul pe masă în culmea indignării): Apoi, ai puținică răbdare, stimabile! Mă scoți din țâțâni... Eu falsificator?... Pe mine, cetățean onorabil, pe mine, om venerabil, să vie într-o adunare publică, să mă facă falsificator... cine? (rumoare mare. Tipătescu și Zoe ascultă palpitând) cine? (cu energie.) Un plastograf patentat!

CAȚAVENCU (sărind din loc): Plastograf!

TOȚI DIN FUND (strigând amenințător): Afară plastograful!

TOȚI DIN FAȚĂ (asemenea): Afară falsificatorul! trădătorul! (fierbere mare.)

CAȚAVENCU (spumând, se repede din mijlocul grupului său la tribună cu pumnii încleștați și zbierând febril. Un moment tăcere): Fraților! domnilor! un moment, onorabili concetățeni! Am voit să acoper o rușine care se petrece de atâta vreme în sânul orașului nostru... (Zoe și Tipătescu mișcare) am voit să cruț opinia publică de o lovitură scandalosă;... astăzi însă am fost lovit așa de crud în dignitatea mea, încât nu mai pot tăcea. (Zoe și Tipătescu mișcare) Acest onorabil cetățean, (arată pe Trahanache) acest om venerabil, d. Zaharia Trahanache...

TRAHANACHE (cu pofidă): Ei? Eu...

CAȚAVENCU: Este atât de naiv, încât crede că e plastografie un document olograf...

(Zoe și Tipătescu mișcare de groază)

ZOE: Fănică!... (șovăie)

TIPĂTESCU (susținând-o și răcnind cu o supremă putere) :Ghiță! (se repede la portița grilajului... Zoe se agață de el și-l oprește. Rumoare mare.)

PRISTANDA (punând mâinile amândouă lângă gură ca o port-voce și strigând asemenea spre partea de unde i-a venit chemarea): Prezent! (cătră cei din fund) Pe el, copii! (grupul din fund cu Pristanda, Farfuridi, Brânzovenescu, Cetățeanul turmentat se reped la tribună și pun mâna pe Cațavencu)

CAȚAVENCU (continuând a zbiera în mijlocul zgomotului): O scrisorică a prefectului cătră...

GRUPUL LUI CAȚAVENCU: Pe ei, fraților. (grupul din față dă năvală spre fund.)

TOATĂ LUMEA: Afară! ho! huideo!

(Zgomot la culme, strigăte, huiduieli, fluierături. Zaharia Trahanache a ieșit repede pe porțița grilajului, a dat dincolo de Zoe și de Tipătescu, și toți trei ascultă ce se petrece în adunare. Pristanda, Farfuridi, Brânzovenescu au apucat de gât pe Cațavencu și-l târăsc afară. Grupul Ionescu și Popescu sunt grămadă peste cei din fund. Toate cuvintele și mișcările acestea din urmă se fac deodată și într-o clipă. — Cortina se lasă asupra primei mișcări a scandalului)

ACTUL IV

(Grădina lui Trahanache, în fund grilaj cu poartă de intrare în mijloc; se vede în fund perspectiva orașelului pe un fundal de dealuri. La dreapta în grădină, pe planul întâi și al doilea, intrarea, cu trei trepte de piatră, în casele lui Trahanache.

La stânga boschete. Mobile de grădină)

SCENA I

ZOE și TIPĂTESCU

ZOE: Unde e? unde poate să fie Cațavencu?

TIPĂTESCU: Nu știu: a fugit, a murit, a intrat în pământ... (după o pauză, apropiindu-se de Zoe) Ei? și pentru ce voiești să știi? pentru ce să te-ngrijești mai mult acum? Din contra. Eu parcă nu mai am grije... Zoe, gândește-te: de două zile, oamenii noștri aleg pe Dandanache, pe care-l așteptăm din minut în minut, — am ordine să-i fac o primire strălucită...

ZOE: Ei și?

TIPĂTESCU: Ei!... De două zile va să zică, strivesc pe Cațavencu, și el nu e nicăiri. Unde e? pentru ce nu s-arată?... are scrisoarea, pentru ce nu o publică? Pentru ce a dispărut, nu știu, — din ce motive nu publică scrisoarea, nu-mi pasă, — destul că nu o publică... Și-l crezi tu pe mișelul capabil să nu o publice pentru altceva, decât pentru că nu poate?

ZOE: Ce inimă! ce judecată ai, Fănică? (cu frământare concentrată.) Dar aste două zile cum am trăit eu?... Ce strângere continuă de inimă! ce frică! ce tortură!... Fiecare persoană care-mi iese înaintea, fiecare figură pe care o văz, fiecare mișcare ce se face în jurul meu îmi zdrobește toata puterea... Fănică, ai milă de mine, o zi încă de astfel de chinuri și nu mai pot trăi... înnebunesc... (își ia capul în mâini și plânge.)

TIPĂTESCU: Nu fi copilă, Zoe... Zoe...

ZOE (plânsă): Tu nu înțelegi, tu nu simți! Peste câteva minute se sfârșește alegerea și se proclamă deputat al vostru Dandanache; sunt sigură... sigură... că în același moment, mișelul, care s-a ascuns și ne pândește din întuneric, o să-și împrăștie publicația lui infamă... ca să-și răzbune! Ei... atunci eu?...

TIPĂTESCU (scoate polița din buzunar și i-o arată) : Nu poate... dacă face asta, e pierdut...

ZOE: Ce-mi pasă! după ce m-o pierde pe mine!... Fănică! n-aș voi să mă răzbuni, aș voi să mă scapi... Prevedeam asta... Presimțeam c-o să ajungem aici, când am văzut scandalul de alaltăieri seara la întrunire... Iată culmea nenorocirii: el nu știe că ai plastografia lui... el nu știe că dacă ar veni aici să primească schimbul acestor două hârtii, ar scăpa și el și m-ar scăpa și pe mine... Te-ai bizuit să joci cu Cațavencu și te-ai amăgît, și mi-ai jucat onoarea mea, rușinea mea, viața mea, și ai pierdut, pentru că sau el joacă mai bine ca tine, sau noi avem mai puțin noroc decât el... (se îneacă de plâns.) Ce să fac? ce să fac?

TIPĂTESCU: Taci! vine cineva... șterge-te la ochi!

SCENA II

ACEIAȘI - TRAHANACHE și AGAMIȚĂ DANDANACHE

venind din fund

TRAHANACHE (foarte politicos): Poftim, poftim, stimabile!

TIPĂTESCU: Cine să fie?

ZOE: Un străin?...

TRAHANACHE (coborând): Dă-mi voie, Joițico, să-ți recomand pe d. Agamiță Dandanache!

ZOE și TIPĂTESCU: Dandanache! (complimente)

TRAHANACHE: Candidatul nostru!... adică ce mai candidat! alesul nostru.

DANDANACHE (vorbește peltic și sâsâit): Sărut mâna... Si domnul? bărbatul dumneei?

TRAHANACHE: Nu, eu sunt bărbatul dumneei, dumneei este nevasta mea, cum am avut onoarea să vă recomand...

DANDANACHE: Si d-voastră?

TRAHANACHE: Și eu?... bărbatul dumneei... Eu (serios) Zaharia Trahanache, președintele Comitetului permanent, Comitetului electoral și... ai puținică răbdare... (se caută în buzunar și scoate o carte de vizită, pe care i-o dă lui Dandanache), sunt aicea toate comitetele...

DANDANACHE (ia carta): Mersi'... Si domnul?...

TRAHANACHE: Domnul Fănică Tipătescu, prefectul nostru, amicul meu și al familiei mele.

DANDANACHE (lui Fănică): Îmi pare bine, d-le preșident! (îi dă mâna. Trahanache trece lângă Zoe)

TIPĂTESCU: Și mie, onorabile, nu mai puțin... Sunt încântat... Dar cu ce ocazie pe la noi?

DANDANACHE: Cu ocazia aledzerii, neicursorule, cu ocazia aledzerii; stii, m-a combătut opoziția și colo, și dincolo, și dincolo... și rămăsesem eu... care familia mea de la patuzsopt în Cameră... rămăsesem mă-nțeledzi fără coledzi... și așa am venit pentru aledzere.

ZOE (cu răutate) : Nu trebuia să vă mai deranjați...

DANDANACHE: Ba încă te deranz,conița mea! Da' stii, nu fătea să nu fațem măcar act de prezență...

TRAHANACHE: Se-nțelege! foarte bine, foarte bine! trebuie, trebuie.

DANDANACHE: Da' de deranz... destul! Închipuieste-ți să vii pe drum cu birza ținți postii, hodoronc-hodoronc, zdronca-zdronca... Stii, m-a zdrunținat!... si clopoțeeii... (gest) îmi țiuie urechile... stii asa sunt de amețit si de obosit... nu-ți fați o idee,conița mea, (cătră Trahanache) nu-ți fați o idee, d-le prefect, neicursorule, (cătră Tipătescu) nu-ți fați o idee, d-le prezident puicursorule...

TIPĂTESCU: Firește...

ZOE: Mai e vorbă...

DANDANACHE: Adineaori am sosit, era să trag la otel... dar birzarul... el stia de țe viu, mi-a arătat pe d. prefect. (arată pe Trahanache.)

ZOE (încet cătră Tipătescu, care râde) : Și încă mai râzi, Fănică.

TRAHANACHE: Da, mă duceam pe la alegere să văz cum mergem... Nu-i vorba, de mers, mergem strună... dar știi, de obicei, ca un cap ce sunt al partidului, trebuie să fiu acolo...

DANDANACHE (strângându-i mâna): Bine că te-am găsit, neicursorule, mersi. (vorbesc amândoi deoparte.)

ZOE (cătră Fănică încet): Iată, Fănică, pentru cine mi-am pierdut eu liniștea... Și spune drept dacă nu era mai bun Cațavencu!

TIPĂTESCU (scurt) : E simplu, dar îl prefer, cel puțin e onest, nu e un mișel!

TRAHANACHE (lui Dandanache) : Stimabile, eu te las aci cu amicul Fănică și cu Joițica... Eu trebuie să mă duc la alegere: peste o jumătate de ceas se deschide urna; trebuie să fiu acolo... D-ta n-ai nici o grijă, mergem la sigur, la noi opoziție nu încape... suntem tari, stimabile... tari... Nu o să ai majoritate, stimabile...

DANDANACHE: Cum se poate? Să nu te pomenesti cu vreun balotaz? 'ai?... a mai pățit-o si alții...

TRAHANACHE: Adică, ai puțintică răbdare, balotaj la noi?... zic: nu majoritate, unanimitate o să ai, stimabile.

DANDANACHE: A, asa? (cu siguranță.) Se-nțeledze... Niți nu se putea altfel...

TRAHANACHE: Salutare, stimabile, salutare... La revedere, Fănică... La revedere, Joițico. (iese)

SCENA III

ZOE, TIPĂTESCU, DANDANACHE

DANDANACHE: Cum îți spui, să nu m-aleg, puicursorule, nu merdzea... Eu, familia mea, de la patuzsopt... luptă, luptă si dă-i, si dă-i si luptă... si eu mă-nțeledzi tocmai acuma să remâi pe dinafară... fără coledzi!... si cât p-ați, neicursorule, să nu m-aleg...

ZOE: Să nu te-alegi d-ta, cu meritele d-tale! era peste putință...

TIPĂTESCU: Peste putință...

DANDANACHE: Ei, uite asa, cu meritele mele, conia, vezi! era cât p-ați, dar stii, cât p-ați... întreabă-mă, neicursorule, să-ți spui: nu vrea Comitetul țentral si pațe; zița că nu sunt marcant. Auzi, eu să nu fiu marcant... Am avut noroc, mare noroc am avut. Să vedeți. Într-o seară... ținevas — nu spui ține... persoană însemnată... da' becher — vine si zoacă la mine cărti... si când pleacă își uită pardesiul la mine... A doua zi, voi să-l îmbrac... gândeam că-i al meu... văz că nu-i al meu; îl caut prin buzunare si dau... peste țe te gâdesti?

TIPĂTESCU: Peste?

DANDANACHE (râzând): Peste o scrisorică.

AMÂNDOI: O scrisorică.

DANDANACHE: De amor...

AMÂNDOI (mișcați): O scrisorică de amor?

DANDANACHE: O scrisorică de amor cătră becherul meu, de la nevasta unui prietin, — nu spui ține... persoană însemnată.

ZOE: Ei și?

TIPĂTESCU: Ei?

DANDANACHE: Ei, țe să-ți mai spui, puicursorule? Adu o birze, mă, băiete, degrabă... Mă sui în birze si mă duc la persoana, la becherul, — nu spui ține — e persoană însemnată —: Găseste-mi, mă-nțeledzi, un coledzi, ori dau scrisoarea la „Răsboiul"... De colea până colea... gâri-mâr... a trebuit, conia mea, să țedeze, si tranc! de pesa aiți, neicursorule...

ZOE (agitată treptat în măsura povestirii lui Dandanache): A! domnule Dandanache, ai făcut rău... fapta d-tale este... să-mi dai voie să-ți spui...

TIPĂTESCU (încet): Zoe! (ea urcă.)

DANDANACHE: Asa e, puicursorule, c-am întors-o cu politică. Aud? Țe era de făcut? Aminteri dacă nu-mi dedea în gând asta, nu m-aledzeam... si nu merdzea deloc, neicursorule; fă-ți idee! familia mea

de la patuzsopt (coborând cătră public) si eu, în toate Camerele, cu toate partidele, ca rumânul imparțial... si să remâi fără coledzi!

TIPĂTESCU: Vezi bine! (mușcându-și buzele) Dar nu ne-ai spus sfârșitul istoriei... scrisoarea.

ZOE: Da, scrisoarea...

DANDANACHE: Care scrisoare?

TIPĂTESCU: Scrisoarea becherului...

DANDANACHE: Care becher?

ZOE (nervoasă): Persoana însemnată... scrisoarea... de amor... arma d-tale politică, cu care te-ai ales...

TIPĂTESCU: Scrisoarea pe care voiai s-o publici în „Răsboiul”, dacă nu...

DANDANACHE (aducându-și în sfârșit aminte): A da! scrisoarea... da... am prițeput...

ZOE: Ei! scrisoarea?

TIPĂTESCU: Ce s-a făcut?

DANDANACHE: O am pusă acasă la păstrare... dar stii, la loc sigur...

ZOE: Nu i-ai înapoiat-o persoanei?

DANDANACHE (cu mirare) : Cum s-o înapoiez?

TIPĂTESCU: Iată te-alegi, el și-a ținut cuvântul...

ZOE: Trebuie să i-o dai înapoi...

DANDANACHE: Cum se poate, conia mea, s-o dau înapoi? S-ar putea să fac asa prostie? Mai trebuie s-aldată... La un caz iar... pac! la „Răsboiul”. (coboară.)

ZOE (cu dezgust): A! (trecând pe lângă Fănică, încet și cu tonul lui de mai sus) E simplu, dar e un om onest! (tare, cătră Dandanache.) D-le Dandanache, am să vă fac o rugăciune: o să rămâneți la masă la noi... mă rog să nu povestiți istoria cu scrisoarea becherului d-voastră...

TIPĂTESCU: Știți, asupra alegătorilor ar face poate rău efect...

DANDANACHE: Nu spui, neicursorule; dar dacă oi uita — aminteri, am memorie bună... dar stii, cum sunt amețit de drum, poate să uit si să-nțep — să-mi fațeți semn. Eu la masă o să stau ori lângă d-ta, ori lângă consoarta d-tale...

TIPĂTESCU: Care consoarta mea?

DANDANACHE: Doamna.

ZOE (aparte): A! idiot!

TIPĂTESCU (impacientat): Pardon, d-le Dandanache, doamna e soția d-lui prezident al Comitetului, domnul care v-a adus aici, (subliniază silabic) domnul Zaharia Trahanache, doamna Zoe Zaharia Trahanache... Eu sunt Ștefan Tipătescu, prefectul județului... cu doamna sunt numai prieten...

DANDANACHE (care a ascultat cu multă atenție): Asa e, bini ziți puicursorule... bată-vă sănătatea să vă bată... pardon... stii eu... de pe drum (serios) fă-ți idee d-ta: ținți postii, hodoronc-hodoronc, zdronca-zdronca, si clopoței... îmi țiuie grozav...

ZOE (aparte): Trebuie să-l duc de aici să se liniștească puțin... e amețit rău de tot.

TIPĂTESCU: D-le Dandanache, nu voiți să vă odihniți, să vă liniștiți puțin...

DANDANACHE: Ba da, neicursorule... dar unde?

ZOE: Pofțiți cu mine, d-le Dandanache.

DANDANACHE (dându-i brațul și ieșind cu ea la dreapta pe scară): Stii, conța mea, sunt asa de amețit... stii, trăsura... si clopoței... stii, îmi țiuie grozav... grozav îmi țiuie... (ies.)

SCENA IV

TIPĂTESCU singur

Și-l aleg pe d. Agamiță Dandanache! Iaca pentru cine sacrific de atâta vreme liniștea mea și a femeii pe care o iubesc... Unde ești, Cațavencule, să te vezi răzbunat! Unde ești, să-ți cer iertare că ți-am preferit pe onestul d. Agamiță, pe admirabilul, pe sublimul, pe neicursorul, pe puicursorul Dandanache... Ce lume! ce lume! ce lume!...

SCENA V

TIPĂTESCU, ZOE, apoi PRISTANDA

ZOE (coborând precipitat treptele) : Ai auzit, Fănică? Ai auzit? Onestul tău d. Agamiță, care reușește, care triumfează, păstrează scrisoarea... Ce trebuie să facă onestul Cațavencu, care n-a reușit, care-și mușcă acuma mâinile, își mestecă turbarea și mă ocheste din cine știe ce ascunzătoare? (agitată) A! mi-e groază să mă gândesc. Ce face Cațavencu? unde e ascuns șarpele? de unde o să-și arunce veninul asupra mea!

TIPĂTESCU: Zoe! Zoe! fii bărbată...

ZOE (îneacă): Nu mai pot, nu mai pot. Vorbele lui Dandanache mi-au luat toată puterea, mi-au frânt inima... A! înebunesc de frică. (își ascunde obrazul)

PRISTANDA (venind repede din stânga) : Coană Joițico! coană Joițico!...

TIPĂTESCU: Ghiță!

ZOE (tresărind) : Ghiță... Ce e? Spune!

PRISTANDA (oprindu-se) : Coană Joițico, voiam să...

ZOE (fierbând) : Spune, nu mă chinui! Ce e? A publicat-o? dă-mi-o s-o văz! (foarte agitată) dă-mi-o, s-o văz!

TIPĂTESCU: Zoe! ești nebună!

PRISTANDA (aparte) : Curat nebună!

ZOE: Da, sunt nebună! și ție trebuie să-ți mulțumesc de asta.

PRISTANDA (căutând s-o calmeze) : Nu, coană Joițico, nu e nimica, nu e nimica publicat... „Răcnetul” nici n-a apărut astăzi... După ce a fugit Cațavencu, dascălimea s-a apucat la ceartă, s-au bătut, l-au bătut pe popa Pripici, și nici vorbă să mai scoată gazeta... S-a spart partidul independent... s-a spart! (încet Zoi, trecând spre Tipătescu) Am să vă spun ceva secret, acu numaidecât!

TIPĂTESCU: Nu spuneam eu! Dar Cațavencu?

PRISTANDA: Nu l-am găsit, coane Fănică, parcă a intrat în pământ. (bătându-se repede pe frunte ca și cum și-ar aduce aminte de ceva) A! ce-am uitat! Să mă iertați, sărut mâna, coane Fănică... Ministrul... nu, miniștrii, toți șapte, vă cheamă la telegraf numaidecât... de-aia vă căutam așa de zor...

TIPĂTESCU: La telegraf? Ce mai vor de la mine?

PRISTANDA: Nu știu, dar bate telegraful de un ceas, coane Fănică, trebuie să mergeți.

TIPĂTESCU: A, blestemată politică... Zoe! Zoe, curaj, mă duc...

ZOE: Du-te.

TIPĂTESCU: Mă-ntorc îndată. (îi sărută mâna.) Zoe, fii cuminte! Nu suntem pierduți; n-ai grijă; la revedere! (pleacă prin fund.)

ZOE: La revedere!... A!... cum pot să iubesc pe omul ăsta! (cade pe gânduri. Pristanda urmărește pe Tipătescu până la ieșire și se uită după el până se depărtează.)

SCENA VI

ZOE, PRISTANDA

PRISTANDA (după ce s-a asigurat că Tipătescu s-a depărtat, coboară degrab') : Coană Joițico!

ZOE (tresărind) : Ai! Ghiță! iar m-ai speriat... Ce e? ce vrei? du-te! lasă-mă-n pace!

PRISTANDA: Sărut mâna, coană Joițico, nu vă supărați. (foarte cu binișorul) Este cineva,... cineva, pe care-l știți d-voastră bine,... așteaptă aici... ar voi să vă vorbească... dar numai d-voastră... De-aia eu l-am trimis pe conul Fănică la telegraf, pentru ca să rămâneți d-voastră singură... Am mințit... nu-i adevărat că-l cheamă miniștrii... Știu că o să mă ocărască, o să mă bată că l-am trimis la cai verzi pe păreți, dar lasă să mă ocărască... să mă bată... Nu e mai-marele meu? Nu e stăpânul meu, de la care

mănânc pâine eu și unsprece suflete? L-am mințit, dar pentru binele d-voastră, coană Joițico... Îl primiți?... da?

ZOE (care a stat pe gânduri și n-a ascultat tirada lui Pristanda) :Pe cine să primesc?

PRISTANDA: Pe cine — pe cine?... pe d. Nae Cațavencu...

ZOE (sărind din loc): Pe Cațavencu? E aici? Unde e, Ghiță? Să vie acu, numaidecât: mergi, adu-l iute. (e în culmea nerăbdării.)

PRISTANDA: Ascult! (merge în fund la stânga și aduce pe Cațavencu) Poftim stimabile, poftim. (îl introduce și iese repede.)

SCENA VII

ZOE, CAȚAVENCU

ZOE (repezindu-se la el) : D-le Cațavencu, ai voit să mă pierzi pe mine și te-ai pierdut și pe d-ta. La ce-ai fugit, pentru Dumnezeu! la ce-ai dispărut? Fănică are în mână o poliță, ale cărei giruri le-ai plastografiat, ca să ridici cinci mii de lei de la Societate... Știi?

CAȚAVENCU: Știu, madam, că o are, (dezolat) știu, dar ce e de făcut?

ZOE: Om nebun! ți-ai pierdut mințile? mai întrebi ce e de făcut! Nu știi? Să-ți dau polița: scapă-mă, să te scap! să schimbăm: dă-mi scrisoarea...

CAȚAVENCU (dezolat) : Madam! madam! peste puțină...

ZOE: Ce?

CAȚAVENCU: Scrisoarea d-voastră...

ZOE: Ei?

CAȚAVENCU: N-o mai am!...

ZOE: Nu se poate!...

CAȚAVENCU: N-o mai am!...

ZOE: Minți!

CAȚAVENCU: Nu minț; n-o mai am!...

ZOE: Nenorocitul! ce ai făcut-o?

CAȚAVENCU: Am pierdut-o!

ZOE (dând un țipăt și uitându-se pierdută în toate părțile) : A! de ce nu pot să te omor!

CAȚAVENCU: Omoară-mă, madam, omoară-mă, dar nu e vina mea!

ZOE: Cum ai pierdut-o? când ai pierdut-o? unde ai pierdut-o?

CAȚAVENCU: În scandalul, în bătaia de alaltăieri seara, de la întrunire, cine nu știi... mi-a smuls pălăria din cap... scrisoarea o aveam în căptușeala pălăriei...

ZOE: Care va să zică, adevărat ai pierdut-o?

CAȚAVENCU: Da!

ZOE: Mi-ai pierdut scrisoarea... și nu știi, nu bănuiești pe unde poate rătăci scrisoarea mea?

CAȚAVENCU: Nu.

ZOE: Nu?

CAȚAVENCU: Nu...

ZOE (desperată): A! ești un om pierdut!... pierdut!... Eu poate că mai scap... căci poate să mai scap! dar d-ta... (cu putere) d-ta ești pierdut!... Când te-a arestat Fănică, te-am scăpat eu... acuma te arestez eu și n-ai să scapi decât atunci când mi-oi găsi scrisoarea... pentru că poate să mai ai noroc s-o găsească... Roagă-te la Dumnezeu s-o găsească... A! s-a întors jocul, d-le Cațavencu... începe să te părăsească norocul și să mai treacă și-n partea noastră... A! ești pierdut! da, pierdut!... (strigând în fund) Ghiță! Ghiță!

CAȚAVENCU: Doamnă, Pentru Dumnezeu! (se uită-n toate părțile)

ZOE: Ghiță! (cătră Cațavencu) Nu te uita pe unde să scapi... Nu mai e scăpare: plastografii dovediți nu mai au scăpare... s-a mântuit... Ghiță! Ghiță! (merge strigând în fund și se-ntâlnește piept în piept cu Cetățeanul turmentat)

SCENA VIII

ACEIAȘI — CETĂȚEANUL TURMENTATcu pălăria albă a lui Cațavencu

CETĂȚEANUL (intrând și coborând foarte bine dispus) : Nu e Ghiță, eu sunt...

ZOE: Ce cauți?

CAȚAVENCU (aparte): Pălăria mea!

CETĂȚEANUL: Pe d-voastră, coană Joițico!

ZOE: Ce vrei cu mine?

CETĂȚEANUL: Ei! uite și d. Nae. Salutare onorabile!

ZOE (nervoasă) : Ce vrei? spune ce vrei?

CETĂȚEANUL: Ce vreu eu, bine vreu. Eu am o vorbă: o mie de ani pace! (gest de impaciunță din partea femeii) Eu, coană Joițico, am găsit o scrisoare.

ZOE: Pe care ai lăsat-o să ți-o fure onorabilul d. Cațavencu...

CAȚAVENCU (zdrobit) : Doamnă!

CETĂȚEANUL: Las-o aia; ...am mai găsit una!...

ZOE: Ei, ce-mi pasă!

CETĂȚEANUL: Nu vă separați, coană Joițico, să vedeți... nu v-am spus tot. Eu până să nu intru în politică, cum am zice, care va să zică până să nu deviu negustor și apropiat, am fost împărțitor... la poștie... mă cunoaște conul Zaharia!

ZOE: Ei! ieși odată și lasă-mă... Ghiță!

CETĂȚEANUL: Și d-atunci, care va să zică, eu dau scrisoarea după adresă. Dacă nu găsesc andrisantul, scriu pe ea cu plaivaz: „andrisantul necunoscut”, ori „nu se află”, ori „mort”, care va să zică fiecare după cum devine... (Zoe se plimbă impacientată în fund) dar dacă găsesc andrisantul, i-o dau andrisantului... Bunioară acuma... Eu am găsit alaltăieri, în învălmășeala de la primărie, o pălărie...

ZOE (coborând) : O pălărie?

CAȚAVENCU (aparte) : Mizerabilul...

CETĂȚEANUL: O pălărie, da, asta... și astăzi tot îndesând-o pe capul meu s-o potrivesc — că mi-era strâmtă — am vrut să-i scot căptușeala s-o mai lărgesc... când colo în căptușeală peste ce dau?

ZOE: O scrisoare!

CAȚAVENCU: O scrisoare!

CETĂȚEANUL: O scrisoare, da, domnule Nae... Nu mai mergem pe la o țuică?...

ZOE (foarte emoționată) : S-o vedem!

CETĂȚEANUL: E de la conul Fănică: andrisantul sunteți d-voastră.

ZOE: Dă-mi-o, dă-mi-o degrabă!

CAȚAVENCU: Sunt în adevăr pierdut!

ZOE: Degrabă, dacă o ai.

CETĂȚEANUL: O am, n-am pierdut-o... nu m-am mai întâlnit (sughite și arată pe Cațavencu) cu onorabilul! (scoate scrisoarea din căptușeala pălăriei și i-o dă Zoi)

CAȚAVENCU (aparte): A! mizerabilul!

ZOE (care a smucit scrisoarea) : A!

CAȚAVENCU (încet către Cetățeanul turmentat, care a trecut lângă el): Nenorocitele! ți-ai aruncat norocul în gărlă: te făceam om!

CETĂȚEANUL: Nu puteam... andrisantul cu domiciliul cunoscut. (arată pe Zoe)

ZOE (care s-a remis de prima emoție) : Domnule, domnule, ești un om onest, ești un om admirabil, fără pereche. Cum te cheamă, mă rog? spune-mi... recunoștința mea...

CETĂȚEANUL: Ce trebuie să mai spui cum mă cheamă? mă cunoaște conul Zaharia de la 11 februarie! Iacă un cetățean și eu...

ZOE: Cum să-ți mulțumesc? Ce ceri de la mine?

CETĂȚEANUL: Să-mi spui d-ta, pentru cine votez. Iaca mai e un sfert de ceas și se închide alegerea... Eu... Pentru cine votez?...

CAȚAVENCU (cu amărăciune) : Pentru d. Agamiță Dandanache.

ZOE (întorcându-se spre el cu o privire de dispreț și amenințare): Domnule Cațavencu! tot mai poți vorbi? și încă ironic. A! ești tare, drept să-ți spui...

CETĂȚEANUL: Coană Joițico, adevărat?

ZOE: Da, adevărat, pentru d. Agamiță Dandanache: da, adevărat; poate că e singurul adevăr pe care d. Cațavencu l-a spus în viața d-sale...

CETĂȚEANUL: Atunci mă duc să votez... (vrea să plece) dar cum îi zice?

ZOE: D-le Cațavencu, fii bun, scrie-i, mă rog, votul acestui onest cetățean. (Cațavencu stă pe loc) Te rog... (îi arată scrisoarea. Cațavencu trece la masă, scrie un buletin și i-l dă Cetățeanului turmentat) Îmi dai voie? (ia buletinul) „Agamiță Dandanache"... Bravo, d-le Cațavencu, ești un om de bună-credință...

CETĂȚEANUL (luând buletinul) : Mă duc, nu mai e vreme.

ZOE (conducându-l) : Te rog să crezi, domnule, că oricând recunoștința mea...

CETĂȚEANUL (foarte grăbit) : Nu mai e vreme... se-nchide alegerea. (iese ducând sus biletul)

(Zoe l-a condus cu multă amabilitate până la ieșire; se-ntoarce, se oprește în fund, își deschide corsajul, pune scrisoarea în sân, se încheie la loc și coboară încet și țință spre Cațavencu. La fiecare pas al Zoi, Cațavencu se-ndoaie de încheieturi; când ea s-a apropiat bine, se oprește țăpăn înaintea lui; el cade în genuchi)

SCENA IX

ZOE, CAȚAVENCU

CAȚAVENCU: Iartă-mă, iartă-mă...

ZOE (râzând) : Scoală-te, ești bărbat, nu ți-e rușine! (cu ton aspru) Scoală-te!

CAȚAVENCU (sculându-se rușinat) : Iartă-mă...

ZOE (cu dignitate) : Ești un om rău... mi-ai dovedit-o... Eu sunt o femeie bună... am să ți-o dovedesc. Acuma sunt fericită... Puțin îmi pasă dacă ai vrut să-mi faci rău și n-ai putut. Nu ți-a ajutat Dumnezeu, pentru că ești rău; și pentru că eu voi să-mi ajute totdeauna, am să fiu tot bună ca și până acuma.

CAȚAVENCU (umilit):Madam!

ZOE: Nu tremura! Pe parola mea de onoare, ești scăpat...

CAȚAVENCU: Sărut mâinile... devotamentul meu...

ZOE: Cu o condiție: după alegere, o să fie manifestație publică,... d-ta ai s-o conduci.

CAȚAVENCU (repede și supus) : O conduc...

ZOE: D-ta o să prezidezi banchetul popular din grădina primăriei...

CAȚAVENCU (asemenea) : Prezidez...

ZOE: O să chefuiești cu poporul...

CAȚAVENCU (aceiași joc) : Chefuiesc...

ZOE: Și o să vii aici cu toții, să saluți, în numele alegătorilor, pe deputatul ales și pe prefect...

CAȚAVENCU: Da.

ZOE: Ne-am înțeles?

CAȚAVENCU: Da.

ZOE: Du-te și ia loc în capul mesii; fii zelos, asta nu-i cea din urmă Cameră!

CAȚAVENCU: Madam, madam Trahanache, ești un înger...

ZOE: Mulțumesc, ești prea galant, dar du-te degrabă...

CAȚAVENCU: Mă duc, mă duc, și să vedeți dacă nu v-o plăcea... Sărut mâinile... sărut mâinile!... (iese repede zăpăcit prin fund.)

SCENA X

ZOE singură

E adevărat, ori visez? (șade pe un scaun, scoate scrisoarea, o citește, o sărută) Fănică! (se scoală rânzând, o mai citește, o mai sărută de mai multe ori și iar șade) Fănică! (plâns nervos... după o pauză, se scoală zâmbind, se șterge la ochi și răsuflă tare) A!... mi-a trecut... Fănică! (suie repede scările la dreapta și dispare)

SCENA XI

TIPĂTESCU singur

(intră repede din fund) A înnebunit Ghiță? Mă trimite la telegraf pentru nimica... îmi face farse? Ce însemnează... Și Zoe... unde e Zoe? (se uită-n toate părțile și iese repede în dreapta.)

SCENA XII

TRAHANACHE și DANDANACHE vin din dreapta din grădină, planul al treilea

TRAHANACHE: A! aici la noi, stimabile, a fost luptă crâncenă, orice s-ar zice... s-au petrecut comedii mari.

DANDANACHE: Tați, frate.

TRAHANACHE: Infamii! Închipuiește-ți d-ta, un caraghios, un mișel, ca să enfluanseze pe Tipătescu... pe Fănică de!... pe prefect. (Dandanache dă multă atenție, dar pare că nu pricepe)

DANDANACHE: A, da! așa! că nu esti d-ta prefectul.

(Se aude din depărtare intrata unui marș)

TRAHANACHE: Or să-l învrăjbească cu mine și cu familia mea... s-apucă și face o scrisorică de amor ca din partea lui Fănică, prefectul... cătră Zoițica, nevastă-mea, și-i imitează slova băiatului,... știi, să juri, nu altceva... Închipuiește-ți plastografie!

DANDANACHE: Nu mă nebuni, neicursorule! La mine a fost cazul adevărat!...

(Marșul se apropie, se aud și urale)

TRAHANACHE: Cum, cazul adevărat?

DANDANACHE: Scrisoarea era a persoanei... da... becher.

TRAHANACHE: Cum becher?

DANDANACHE: Adică necăsătorit...

TRAHANACHE: Cine?

DANDANACHE: Nu spui ține, — persoană însemnată... Când i-am pus pițorul în prag, — ori coledzi, ori „Răsboiul” mă-nțeledzi, — tranc! depesa aiți...

TRAHANACHE: Nu-nțeleg. (aparte) E amețit de drum... căruța... și clopoței.

DANDANACHE (aparte): E slab de tot prefectul, îi spui de două ori o istorie și tot nu prițepe...

(În toată scena aceasta și în cea următoare, până la intrarea mulțimii, se aude marșul și uralele treptat, din ce în ce mai aproape și mai distinct)

SCENA XIII

ACEIAȘI — ZOE, TIPĂTESCU

ZOE (coborând întâi treptele, urmată de Tipătescu, veseli și fără să vadă pe cei din scenă): Și astfel, cum ai văzut (văzând pe Trahanache și Dandanache, schimbă tonul), d-le prefect, furtuna rea trece curând... (coborând) D-le Dandanache, într-un moment, masa e gata...

DANDANACHE: Tocmai îi spuneam d-lui prefect, si dumnealui îmi spunea...

TIPĂTESCU: D-lui prefect?...

DANDANACHE: Da, d-lui prefect! (arată pe Trahanache, care vorbește la o parte cu Zoe)

ZOE (încet) : Îți place, nene, alesul d-voastră?

TRAHANACHE (încet) : Deștept... dar mi se pare că e cam șiret.

DANDANACHE (lui Tipătescu) : Îmi spunea istoriile de aiți de la aledzeri, cu scrisoarea, cu plastografia (mișcarea Zoii) si eu îi spuneam de cazul meu,... că la mine a fost chiar adevărat... cu becherul...

ZOE (repezindu-se lângă el, încet) : D-le Dandanache, mi-ai promis să nu mai pomenesci de istoria asta...

DANDANACHE: Eu am promis? (repede) când am promis? cui am promis? țe am promis? (aducându-și deodată aminte.) A! da! Nu mai... nu mai...

(Uralele s-au apropiat cu desăvârșire. Lumea toată intră cu muzica)

SCENA XIV

ACEIAȘI - FARFURIDI, BRÂNZOVENESCU, CAȚAVENCU, CETĂȚEANUL TURMENTAT, GHIȚĂ PRISTANDA, IONESCU, POPESCU, ALEGĂTORI, CETĂȚENI, PUBLIC

(Brânzovenescu și Farfuridi cu alți alegători mai spălați, în costume de pretenție provincială, intră, venind din casă, coborând pe treptele din dreapta; salutări de toate părțile. Prin fund, Cațavencu, Ghiță polițaiul, îmbrăcat țivil, Cetățeanul turmentat, Ionescu și Popescu intră, conducând manifestația publică. Cei ce vin prin fund sunt toți amețiți, și mai ales Cațavencu și Cetățeanul turmentat, care îngHITE și sughite mereu. După ei vin o mulțime de cetățeni cu ramuri verzi și steaguri, asemenea foarte chefuiți. Toată lumea cu borcane de băutură în mâini. — Din casă, în urma lui Farfuridi, Brânzovenescu și a celorlalți alegători, vin feciorii cu sticle de șampanie. — Ghiță Pristanda, îndată ce sosește în scenă, face semn muziciei să tacă. Muzica tace. Se împart pahare de șampanie fruntașilor. — Tipătescu, Zoe, Trahanache, Dandanache sunt în stânga)

FARFURIDI (luând un pahar de șampanie) : În sănătatea domnului Agamiță Dandanache, alesul nostru! Să trăiască! (urale și muzică. Pristanda ține cu mâna tactul uralelor. Toți ciocnesc și beau)

DANDANACHE (îndemnat de Zoe și Tipătescu, trece în mijloc cu paharul în mână): În sănătatea alegătorilor... cari au probat patriotism și mi-au acordat... (nu nemerește) asta... cum să zic de!... zi-i pe nume de!... a! sufraghele lor; eu, care familia mea de la patuzsopt în Cameră, și eu ca rumânul imparțial, care va să zică... cum am zice... în sfârșit să trăiască! (urale și ciocniri)

TRAHANACHE (cătră Cațavencu, care a coborât spre el și Tipătescu) : Și așa zi, ai? d-ai noștri, stimabile? bravos! mă bucur.

CAȚAVENCU: Venerabile neică Zahario! în împrejurări ca acestea (mișcat) micile pasiuni trebuie să dispară.

TRAHANACHE: Ei, aici mi-ai plăcut! bravos! să trăiești!

CAȚAVENCU: În sănătatea venerabilului și imparțialului nostru prezident, Trahanache! (urale și ciocniri)

(Zoe vede pe Cetățeanul turmentat în grămadă, ia un pahar și merge de i-l oferă)

CETĂȚEANUL: În sănătatea coanii Joițichii! că e (sughite) damă bună! (ciocnește cu ea: ea-i strânge mâna din toată inima. Urale, ciocniri.)

CAȚAVENCU (lui Tipătescu încet): Să mă ierți și să mă iubești! (expansiv) pentru că toți ne iubim țara, toți suntem români!... mai mult, sau mai puțin onești! (Tipătescu râde.) În sănătatea iubitului nostru prefect! Să trăiască pentru fericirea județului nostru! (urale, ciocniri)

TRAHANACHE (luând un pahar și trecând în mijloc foarte vesel): Ei, aveți puțintică răbdare!... Nu cunosc prefect eu! eu n-am prefect! eu am prietin! În sănătatea lui Fănică! Să trăiască pentru fericirea prietinelor lui! (sărută pe Fănică, apoi pe Zoe. Fănică sărută mâna Zoii.)

(Urale. Dandanache între alegători, cu Farfuridi și Brânzovenescu, le povestește încet, făcând gestul cu clopoței; la dreapta, în fund, Pristanda, Cetățeanul turmentat, muzica și lume. În stânga Zoe, Tipătescu, Trahanache cu alți alegători. În mijloc Cațavencu)

CAȚAVENCU (foarte amezit, împleticindu-se-n limbă, dar tot îngrășându-și silabele) : Fraților! (toți se-ntorc și-l ascultă) După lupte seculare, care au durat aproape treizeci de ani, iată visul nostru realizat! Ce eram acum câțva timp înainte de Crimeea? Am luptat și am progresat: ieri obscuritate, azi lumină! ieri bigotismul, azi liber-pansismul! ieri întristarea, azi veselia!... Iată avantajele progresului! Iată binefacerea unui sistem constituțional!

PRISTANDA: Curat constituțional! Muzica! Muzica!

(Muzica atacă marșul cu mult brio. Urale tunătoare. Grupurile se mișcă. Toată lumea se sărută, gravitând în jurul lui Cațavencu și lui Dandanache, care se strâng în brațe, în mijloc. Dandanache face gestul cu clopoței. Zoe și Tipătescu contemplă de la o parte mișcarea. Cortina cade repede asupra tabloului)

(cortina)